

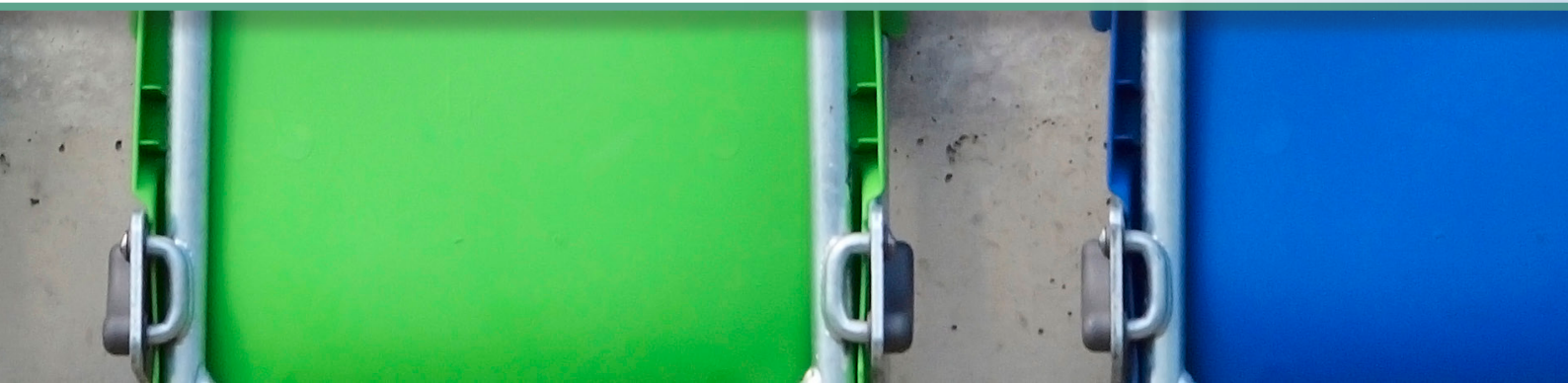

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Koronapandemian akuutit vaikutukset liikuntatoimialaan

VALTION LIIKUNTANEUVOSTON JULKAISUJA 2020:1

502

Koronapandemian akuutit vaikutukset liikuntatoimialaan

VALTION LIIKUNTANEUVOSTON JULKAISUJA 2020:1

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Opetus- ja kulttuuriministeriö /
Undervisnings- och kulturministeriet
Valtion liikuntaneuvosto / Statens idrottsråd
PL / PB 29
00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
www.liikuntaneuvosto.fi

Ulkoasu: Graafinen suunnittelu Pirjo Uusitalo-Aura
Taitto: Kubanne, Anni Lahti
Kuva: Vastavalo, Sakari Alasuutari
ISBN 978-952-263-895-3. (pdf)
ISSN: 2242-4571 (verkkojulkaisu)

Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2020:1

Valtion liikuntaneuvosto on opetus- ja
kulttuuriministeriön liikuntalaissa
määritelty asiantuntijaelin, jonka
tehtävänä on käsitellä liikunnan ja
liikuntapolitiikan kannalta laajakantoisia
ja periaatteellisesti tärkeitä asioita.
Liikuntaneuvosto seuraa liikunnan
kehitystä, antaa lausuntoja
liikuntamäärärahoista ja arvioi
valtionhallinnon toimenpiteiden
vaikutuksia liikunnan alueella.

Sisällys

Tiivistelmä.....	6
Sammandrag	7
Summary.....	8
1 Johdanto.....	10
2 Kuntien liikuntapalvelut.....	14
2.1 Koronapandemian vaikutukset toimintaan	15
2.2 Koronapandemian vaikutukset talouteen	17
2.3 Koronapandemian vaikutukset yhdistysten tukemiseen	20
2.4 Toiveet tukitoimista	20
2.5 Yhteenveto tuloksista	22
3 Liikunnan kansalaistoiminta.....	24
3.1 Liikunta- ja urheiluseurat.....	24
3.1.1 Koronapandemian vaikutukset toimintaan	25
3.1.2 Koronapandemian vaikutukset talouteen	28
3.1.3 Tulevaisuus ja toiveet tukitoimista	30
3.1.4 Osakeyhtiö-seurat	32
3.1.5 Yhteenveto tuloksista	33
3.2 Lajiliitot ja muut liikuntajärjestöt.....	34
3.2.1 Koronapandemian vaikutukset toimintaan	34
3.2.2 Koronapandemian vaikutukset talouteen	36
3.2.3 Yhteenveto tuloksista	38
4 Liikunta-alan yritystoiminta.....	40
4.1 Koronapandemian vaikutukset toimintaan	42
4.2 Koronapandemian vaikutukset talouteen	44
4.3 Tulevaisuus ja toiveet tukitoimista	52
4.4 Yhteenveto tuloksista	55

5	Liikunnan koulutus- ja tutkimustoiminta.....	57
5.1	Liikunnan koulutuskeskukset	57
5.1.1	Koronapandemian vaikutukset toimintaan	58
5.1.2	Koronapandemian vaikutukset talouteen	60
5.1.3	Tulevaisuus ja toiveet tukitoimista	63
5.1.4	Yhteenveto tuloksista	64
5.2	Jyväskylän yliopisto ja ammattikorkeakoulut.....	65
5.2.1	Koronapandemian vaikutukset toimintaan	65
5.2.2	Koronapandemian vaikutukset talouteen	66
5.2.3	Tulevaisuus ja toiveet tukitoimista	67
5.2.4	Yhteenveto tuloksista	67
5.3	Tiedeyhteisöt ja liikuntalääketieteen keskukset	68
5.3.1	Koronapandemian vaikutukset toimintaan	68
5.3.2	Koronapandemian vaikutukset talouteen	70
5.3.3	Tulevaisuus ja toiveet tukitoimista	71
5.3.4	Yhteenveto tuloksista	72
6	Johtopäätökset	74
	Liitteet.....	78

Tiivistelmä

Tässä selvityksessä tarkastellaan koronapandemian akuutteja vaikutuksia liikuntatoimialaan Suomessa. Selvitys kuvaa kuntien liikuntapalveluiden, urheiluseurojen ja järjestöjen sekä liikunta-alan yritysten ja koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden tilannetta maaliskokuussa 2020. Selvityksen tiedot on kerätty liikunta-alan toimijoille toukokuun alussa lähetetyillä kyselyillä.

Koronapandemia ja -rajoitukset näyttävät vaikuttaneen liikunta-alan toimijoihin hyvin vaihtelevasti, mutta alalla ei näytä olevan koronakriisin voittajia. Vakavimmat akuutit vaikutukset koronalla on ollut alan yrityksille, joiden toimintaedellytyksiin koronarajoitukset ovat vaikuttaneet pääosin erittäin paljon, monilla keskeyttäneet toiminnan kokonaan. Liikunta-alan yrityksistä 59 %:lla liikevaihto on laskenut vähintään puolella. Liikunta-alan yritysten tilanne näyttäytyy monelta osin heikommalta kuin yritysten tilanne keskimäärin.

Koronapandemialla on ollut vaikutuksia myös verovarjoilla, rahapeliuotoilla tai muilla tuloilla (esim. jäsenmaksut) toimivien alan toimijoihin, kuten kuntien liikuntapalveluihin, koulutus- ja tutkimusorganisaatioihin sekä urheiluseuroihin ja järjestöihin. Akuutin kriisin taloushaasteista on pääosin selvitty nopeilla sopeuttamistoimilla. Koronan merkittävimmät vaikutukset edellä mainittuihin toimijoihin nähdään myöhemmin esimerkiksi verovarjojen ja rahapeliuottojen vähentyessä tai mikäli uudet rajoitustoimet estävät toimintaa ja tulonhankintaa syksyllä.

Kuntien keskeiset liikuntapalvelut ovat olleet pääosin keskeytetty tai suljettu keuhällä 2020 (pois lukien ulkoilu- ja luontoliikuntapaikat). Koronarajoitusten aiheuttamat tulonmenetykset (maaliskokuu 2020) Manner-Suomen kuntien liikuntapalveluissa olivat arviolta yhteensä 22–23 M€ (nettomenetys ei arvioitavissa). Merkittävimmät koronan vaikutukset kuntien liikuntapalveluihin nähdään todennäköisesti vasta myöhemmin kuntatalouden yleisen heikentymisen myötä.

Valtaosa (80 %) yhdistyspohjaisista urheiluseuroista selvisi keuhää 2020 rajoituksista melko vähillä ongelmilla. Viidennekselle seuroista aiheutui kuitenkin paljon tai erittäin paljon ongelmia. Näitä seuroja yhdistää raskas kiinteiden kulujen rakenne, tulorahoituksen nopea väheneminen sekä talouspuskurien puuttuminen. Seurojen tulonmenetykset (maaliskokuu 2020) olivat arviolta yhteensä 76 M€ (nettomenetykset 47 M€). Lajiliitoissa ja muissa liikuntajärjestöissä koronakriisi vaikutti erityisesti huippu-urheiluun, tapahtumiin, leireihin ja näytöksiin sekä kilpailutoimintaan. Järjestöjen talouteen liittyvät suurimmat vaikutukset nähtäneen vasta syksyllä 2020. Maaliskokuun tulonmenetykset järjestöissä olivat arviolta 11,4 M€ (nettomenetykset 2,1 M€).

Koulutus- ja tutkimusorganisaatioista koronarajoitukset ovat vaikuttaneet eniten liikunnan koulutuskeskuksiin (urheiluopistot), joiden toteuttama vapaan sivistystyön koulutus, urheiluakatemia- ja valmennuskeskustoiminta sekä muu palvelutoiminta vaikeutuivat merkittävästi rajoitusten myötä. Kaikkien koulutuskeskusten osalta arvio maaliskokuun nettomenetyksistä on yhteensä noin 6 M€. Muiden liikunta-alan koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden toimintaan ja talouteen korona on vaikuttanut pääsääntöisesti vain jonkin verran. Liikunta-alan opetus- ja koulutustoimintaa on toteutettu rajoitusten myötä etänä ja sähköisissä oppimisympäristöissä.

Koronarajoituksilla on ollut merkittävä vaikutus liikunta-alan toimijoiden digitaalisten palveluiden ja etäpalveluiden kehittämiseen. Koronakriisin kokonaisvaikutuksia on vielä kesäkuussa 2020 mahdotonta arvioida laaja-alaisesti. Lopulliset vaikutukset riippuvat kriisin pituudesta. Jos syksyllä 2020 tulee toinen korona-aalto ja uudet rajoitukset, on hyvin moni liikunta-alan toimija merkittävässä vaikeuksissa.

Sammandrag

I denna utredning granskas vilka akuta effekter coronaviruspandemin har haft på idrottssektorn i Finland. I utredningen beskrivs hur läget för kommunernas idrottstjänster, idrottsföreningar och organisationer samt företag inom idrottssektorn och utbildnings- och forskningsorganisationer såg ut i mars–maj 2020. Uppgifterna i utredningen har samlats in genom enkäter som i början av maj sändes till aktörerna inom idrottssektorn.

Coronaviruspandemin och restriktionerna till följd av den ser ut att ha påverkat aktörerna inom idrottssektorn mycket olika, men sektorn verkar inte ha några vinnare till följd av coronaviruskrisen. De allvarligaste akuta effekterna av coronaviruset drabbade sektorns företag. Deras verksamhetsförutsättningar påverkades i huvudsak väldigt mycket av coronavirusrestriktionerna. Mångas verksamhet avbröts helt av dem. I 59 procent av företagen inom idrottssektorn har omsättningen minskat med minst hälften. Läget för företagen inom idrottssektorn ser i många hänseenden sämre ut än i genomsnitt för företagen.

Coronaviruspandemin har också haft konsekvenser för de aktörer inom sektorn vars verksamhet bygger på skattemedel, penningspelsintäkter eller andra inkomster (t.ex. medlemsavgifter), såsom kommunernas idrottstjänster, utbildnings- och forskningsorganisationer samt idrottsföreningar och organisationer. De ekonomiska utmaningar som den akuta krisen medförde klarade man i huvudsak av genom snabba anpassningsåtgärder. De mest betydande konsekvenserna för ovan nämnda aktörer ses senare till exempel när skattemedlen och avkastningen av penningspel minskar eller om nya restriktioner hindrar verksamheten och inkomstförvärvandet på hösten.

Kommunernas viktigaste idrottstjänster har i huvudsak varit avbrutna eller stängda våren 2020 (med undantag för idrottsplatser utomhus och i naturen). Till följd av coronavirusrestriktionerna (mars–maj 2020) var inkomstbortfallet inom idrottstjänsterna i kommunerna i Fastlandsfinland uppskattningsvis totalt 22–23 miljoner euro (nettoförlusten kan inte uppskattas). Coronavirusets mest betydande effekter på kommunernas idrottstjänster kommer sannolikt att ses först

senare i och med en allmän försämring av den kommunala ekonomin.

Största delen (80 %) av de föreningsbaserade idrottsföreningarna fick inga större problem till följd av restriktionerna våren 2020. En femtedel av föreningarna fick dock många eller mycket stora problem. Gemensamt för dessa föreningar är en tung struktur av fasta kostnader, en snabb minskning av inkomstfinansieringen och avsaknad av ekonomiska buffertar. Föreningarnas inkomstbortfall (mars–maj 2020) var uppskattningsvis totalt 76 miljoner euro (nettoförlusten 47 miljoner euro). I grenförbunden och andra idrottsorganisationer påverkades särskilt elitidrotten, evenemangen, lägren och föreställningarna samt tävlingsverksamheten av coronaviruskrisen. De största konsekvenserna för organisationernas ekonomi ses antagligen först hösten 2020. Organisationernas inkomstbortfall i mars–maj var uppskattningsvis 11,4 miljoner euro (nettoförlusten 2,1 miljoner euro).

Bland utbildnings- och forskningsorganisationerna har coronavirusrestriktionerna mest påverkat idrottsutbildningscentren (idrottsinstitut), vars fria bildningsarbete, idrottsakademi- och träningscentrumverksamhet samt annan serviceverksamhet betydligt försårlades av restriktionerna. Idrottsutbildningscentrens nettoförlust i mars–maj var sammanlagt uppskattningsvis 6 miljoner euro. Inom idrottssektorn påverkades verksamheten och ekonomin i de andra utbildnings- och forskningsorganisationerna i regel endast i någon mån av coronaviruset. Undervisnings- och utbildningsverksamheten inom idrottssektorn har till följd av restriktionerna genomförts på distans och i e-inlärningsmiljöer.

Coronavirusrestriktionerna har haft en betydande inverkan på utvecklingen av digitala tjänster och distanstjänster hos aktörer inom idrottssektorn. I juni 2020 är det fortfarande omöjligt att göra en omfattande bedömning av de totala konsekvenserna av coronaviruskrisen. De slutliga konsekvenserna beror på krisens längd. Om det hösten 2020 kommer en andra coronavirusvåg och nya restriktioner, får väldigt många aktörer inom idrottssektorn betydande svårigheter.

Summary

This report examines the acute effects of the COVID-19 pandemic on the sports sector in Finland. The report describes the situation of municipal sports services, sports clubs, sports organisations, sports companies as well as training and research organisations between March and May 2020. The data for the survey are based on a questionnaire sent to sports operators in early May.

The impact of the pandemic and ensuing corona restrictions appears to vary among sports operators, but there do not appear to be any winners in this crisis in the sports sector. Sports companies that have experienced the most acute and severe repercussions from COVID-19 are those whose activities have been impacted by the corona restrictions. Many of them have completely discontinued their activities. Turnover has dropped by at least half in 59% of sports companies. In many respects, sports companies appear to be suffering more on average than companies overall.

The COVID-19 pandemic has also had an impact on sports operators that are funded through tax revenue, gambling proceeds or other income (e.g. membership fees), such as municipal sports services, training and research organisations, sports clubs and sports organisations. Rapid adjustment measures have generally helped to overcome the financial challenges that arose during the acute phase of the COVID-19 crisis. The most significant effects of COVID-19 on these actors will be seen later, for example as tax revenue and gambling proceeds decrease, or if new restrictions hamper activities and revenue acquisition in the autumn.

The main sports and fitness services in the municipalities were largely discontinued or closed in spring 2020 (excluding outdoors and nature facilities). The revenue losses caused by COVID-19 restrictions (from March to May 2020) in the sports services of the municipalities of mainland Finland was estimated to amount to a total of EUR 22-23 million (net losses cannot be estimated). It is likely that the most significant repercussions of COVID-19 on municipal sports services will be seen only later along with a general deterioration in local government finances.

Most (80%) association-based sports clubs survived the spring 2020 restrictions with relatively few problems. However, one fifth of all clubs faced many or very significant problems. Common denominators in these clubs included high fixed costs, a fast drop in revenues and the lack of financial buffers. The revenue losses of the clubs (March-May 2020) was estimated at EUR 76 million (net losses of EUR 47 million). In sports federations and other sports organisations, the corona crisis had a major impact on elite sports, sports events, shows, camps and competition activities. The biggest impact on the finances of the organisations will probably not be seen until autumn 2020. Revenue losses in the organisations was estimated to be 11,4 million (net losses 2.1 million) between March and May.

In the case of training and research organisations, the COVID-19 restrictions have had the greatest impact on sports training centres (sports institutes), where the restrictions made liberal education training, the activities of sports academies and coaching centres and other service activities significantly more difficult. Net losses in the sports training centres was estimated to be altogether 6 million between March and May. In general, COVID-19 impacted the activities and finances of other training and research organisations in the sports sector only to some extent. Due to the restrictions, the sports sector has carried out its educational and training activities remotely and by using online learning environments.

The COVID-19 restrictions have had a significant impact on the development of digital services and remote services for sports operators. In June 2020, it is still be impossible to assess the overall effects of the COVID-19 crisis comprehensively. The final effects depend on the duration of the crisis. If there is a second wave of COVID-19 and new restrictions in autumn 2020, a large number of sports operators will end up in significant difficulties.

1 Johdanto

1 Johdanto

Elämme kriisien aikakautta. Finanssikriisi, euroalueen velkakriisi, perinteisen median ja asiantuntijuuden kriisi sekä ilmastokriisi ovat kaikki muovanneet yhteiskuntaamme viime vuosina. Uusin kriisi käynnistyi alkuvuodesta 2020, kun koronavirus levisi nopeasti maailmanlaajuisesti pandemiaksi. Syntyi koronakriisi, joka on vaikuttanut lähes kaikkiin yhteiskunnan ja elämän osa-alueisiin.

Koronakriisi sai aikaan välittömiä ja ennennäkemättömiä toimenpiteitä eri puolella maailmaa. Suomi otti nopeasti maaliskuun puolivälissä 2020 käyttöön suosituksiin ja lainsäädäntöön perustuvat rajoitustoimet, joiden tarkoituksena oli turvata väestön terveys sekä terveydenhuollon toimintakyky.¹ Rajoitukset vaikuttivat merkittävästi myös väestön liikuntaan ja liikunta-alan toimijoihin.

Ensimmäisenä rajoituksena (12.3.2020) hallitus suositti yli 500 hengen yleisötilaisuuksien kieltämistä, minkä myötä urheilutapahtumat pääsääntöisesti lopetettiin. Hallitus linjasi 16.3.2020, että Suomessa vallitsee koronaviruksen vuoksi poikkeustila. Julkisen sektorin työntekijöitä suositeltiin siirtymään etätyöhön (työtehtävien salliessa) ja vanhusväestöä kehoitettiin pysyttelemään karanteenin kaltaisissa olosuhteissa, millä oli vaikutuksia työmatkaliikuntaan ja ikääntyneiden liikkumiseen.²

Julkiset sisätilat, kuten liikuntatilat suljettiin 17.3.2020. Yksityisille liikunta-alan toimijoille annettiin suositus keskeyttää toiminta. Koulujen lähiopetus (mukaan lukien liikunnanopetus) lopetettiin tietyin poikkeuksin 18.3.2020, millä oli vaikutuksia koululaisten koulumatkaliikuntaan. Samalla kiellettiin yli 10 hengen kokoontumiset, mikä keskeytti valtaosan liikunta- ja urheiluseurojen kasvokkain tapahtuvasta ohjaustoiminnasta. Ravintolat suljettiin 3.4.2020, jolloin myös liikuntapalveluiden yhteydessä toimivat ravintolat sulki ovensa.³ (kuvio 1)

Suomi onnistui hyvin koronapandemian etenemisen hillitsemisessä kriisin akuutissa vaiheessa. Hallitus arvioi 22.4.2020, että Suomessa on mahdollista siirtyä asteittain laajoista rajoitustoimista tehostettuun epidemian hallintaan.⁴ Rajoituksia alettiin purkaa toukokuusta lähtien. Julkisia sisäliikuntatiloja avattiin, ja urheiluseurat aloittivat ohjatun toiminnan enintään 10 hengen ryhmissä. Urheilukilpailujen ja -sarjojen käynnistäminen sallittiin 1.6.2020 alkaen erityisjärjestelyin. Yli 500 henkilön yleisötilaisuudet rajattiin kuitenkin kielletyiksi 31.7.2020 asti.⁵ Tosin tietyin erityisjärjestelyin ulkotiloissa on mahdollista järjestää 1.7. lähtien yli 500 henkilön tilaisuuksia.⁶

1 Koronakriisin vaikutukset ja suunnitelma epidemian hallinnan hybridistrategiaksi. Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 1. vaiheen raportti. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:12.

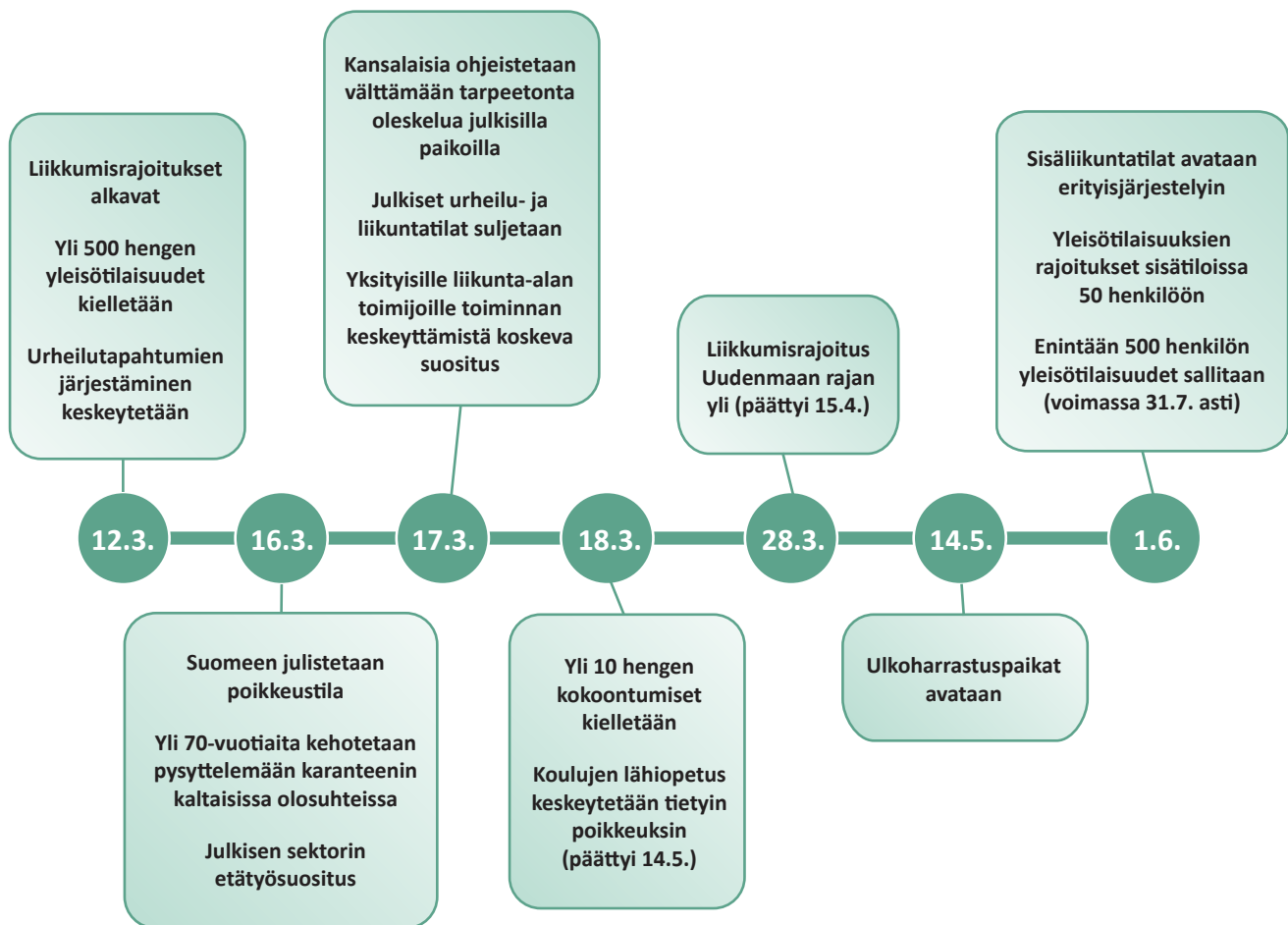
2 Talouspolitiikan strategia koronakriisissä. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:13.

3 Talouspolitiikan strategia koronakriisissä. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:13.

4 Koronakriisin vaikutukset ja suunnitelma epidemian hallinnan hybridistrategiaksi. Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 1. vaiheen raportti. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:12.

5 Talouspolitiikan strategia koronakriisissä. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:13.

6 Tiedote: Hallitus tarkensi linjaustaan ulkotilaisuuksien yleisömääristä 1.7. alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä valtioneuvoston viestintäosasto 11.6.2020.

Kuvio 1.

Liikkumista ja liikuntaa koskevat keskeiset koronarajoitukset ja niiden purkutoimenpiteet Suomessa keväällä 2020.⁷

Koronapandemian ja -rajoitusten taloudelliset, sosiaaliset ja terveydelliset vaikutukset ovat olleet mittavia ja ne voivat olla pitkäkestoisia⁸. Korona on muuttanut, ainakin toistaiseksi, merkittävällä tavalla ihmisten arkea, kuten työntekoa, kulutusta, sosiaalista kanssakäymistä ja liikkumista. Korona on vaikuttanut myös väestön fyysiseen aktiivisuuteen ja liikunnan harrastamiseen, kun ihmisten välistä kanssakäymistä ja liikkumista rajoitettiin, erilaiset harrastustoimet peruutettiin ja monet liikuntapaikat suljettiin. Koronakriisin vaikutuksia on vielä mahdotonta arvioida laaja-alaisesti, ja sen lopulliset vaikutukset riippuvat kriisin pituudesta. Joka tapauksessa julkisella sektorilla tulee olemaan merkittävä rooli kriisin vaikutusten lieventämisessä.

Koronan liikunta-alaa koskeviin vaikutuksiin on valtionhallinnossa vastattu, ja tullaan vastaamaan, eri sektoreiden toimenpiteillä. Valtion liikuntahallinnon toimien lisäksi suuri merkitys on esimerkiksi valtiovarainministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimenpiteillä, joilla voidaan vaikuttaa muun muassa verotukseen, yritysten rahoitukseen ja kuntien talouteen. Jotta toimenpiteitä osattaisiin suunnata liikunnan ja urheilun edistämisen kannalta mahdollisimman vaikuttavasti, tarvitaan tietoa koronan vaikutuksista liikunta-alaan. Erityisen tärkeää on tunnistaa alueet, joihin korona vaikuttaa kaikkein syvimmin ja jotka ovat haavoittuvimmassa asemassa.

⁷ Talouspolitiikan strategia koronakriisissä. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:13 sekä Aluehallintovirastojen internetsivut www.avi.fi.

⁸ Koronakriisin vaikutukset ja suunnitelma epidemian hallinnan hybridistrategiaksi. Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 1. vaiheen raportti. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:12.

Eri toimijat keräsivät jo heti kriisin käynnistyttyä tahoillaan tietoa koronan vaikutuksista liikunta-alaan, mutta yhteinen tilannekuva kokonaisuudesta puuttui. Valtion liikuntaneuvostossa katsottiin tarpeelliseksi käynnistää huhtikuussa 2020 selvityshanke, jolla tuotetaan tilannekuva koronan akuuteista vaikutuksista (maalis-toukokuu 2020) liikuntatoimialaan.

Selvityksellä haluttiin tietoa erityisesti kuntien liikuntapalveluiden, urheiluseurojen ja järjestöjen, liikunta-alan yritysten sekä liikunnan koulutuskeskusten tilanteesta, koska näillä toimijoilla on erityistä merkitystä väestön liikunnan harrastamiselle ja/tai niiden tiedettiin olevan koronarajoitusten takia haastavassa asemassa. Selvityksessä ei keskitytty koronan pitkäaikaisiin vaikutuksiin tai vaikutuksiin väestön liikuntaan, joista on saatavissa laaja-alaista tutkimustietoa vasta myöhemmin.

Selvitys toteutettiin yhteistyössä liikunta-alan keskeisten valtakunnallisten toimijoiden kanssa, jotta ”kentän toimijat” tavoitettaisiin mahdollisimman nopeasti ja kattavasti. Laajimpien kokonaisuuksien osalta tilattiin tiedonkeruut ja tulosten analysointi ulkopuolisilta tutkijoilta, joiden tuottamaa kuvaa täydennettiin valtion liikuntaneuvoston tekemillä tiedonkeruilla ja analyysillä. Selvityksen toteutus jakaantui seuraavasti:

- Kuntien liikuntapalvelut: tutkija Timo Ala-Vähälä (Juritele oy)
- Urheilu- ja liikuntaseurat: johtava asiantuntija Pasi Mäenpää ja tiedonkäsittelyn asiantuntija Anni Polari (SmartSport kehittämisosuuskunta) yhteistyössä Suomen Olympiakomitean, lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen kanssa
- Lajiliitot ja muut liikuntajärjestöt: pääsihteeri Minttu Korsberg (valtion liikuntaneuvosto) yhteistyössä Suomen Olympiakomitean kanssa
- Liikunnan koulutuskeskukset (urheiluopistot): johtava asiantuntija Jukka Pekkala ja tiedonkäsittelyn asiantuntija Anni Polari (SmartSport kehittämisosuuskunta) yhteistyössä Urheiluopistojen Yhdistyksen kanssa
- Liikunta-alan yritykset: tutkija Timo Ala-Vähälä (Juritele oy) yhteistyössä Suomen Kunto- ja terveysliikuntakeskusten yhdistys SKY ry:n, Suomen Yrittäjien, lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen kanssa
- Liikunta-alan muut tutkimus- ja koulustoitimijat: suunnittelija Saku Rikala (valtion liikuntaneuvosto)

Selvitys toteutettiin nopealla aikataululla. Kyselyt suunniteltiin huhtikuun lopussa ja lähetettiin toukokuun alkupuolella. Tulokset analysoitiin toukokuun lopussa ja kesäkuun alussa. Raportti julkaistiin 17.6.2020. Valtion liikuntaneuvosto vastasi selvitystyön koordinoinnista sekä raportin toimittamisesta ulkopuolisten tutkijoiden toimittamien raaka-aineistojen ja analyysien pohjalta. Raportin johtopäätöksistä sekä mahdollisista virheistä vastaa valtion liikuntaneuvoston sihteeristö. Raportissa olevat suorat lainaukset on otettu kyselyiden vastauksista.

Selvityksen toteuttaminen ei olisi ollut mahdollista ilman laaja-alaista yhteistyöverkostoa. Valtion liikuntaneuvosto kiittää Timo Ala-Vähälää, Pasi Mäenpää, Jukka Pekkala, Anni Polaria, Suomen Olympiakomiteaa, lajiliittoja ja muita liikuntajärjestöjä, Suomen Kunto- ja terveysliikuntakeskusten yhdistystä SKY ry:tä, Suomen Yrittäjiä ja Urheiluopistojen yhdistystä yhteistyöstä kyselyiden toteuttamisessa. Kiitos myös kaikille kyselyihin vastanneille.

547

548

524

525

2

Kuntien liikuntapalvelut

2 Kuntien liikuntapalvelut

Kunnat ovat keskeisiä liikuntapalvelujen tuottajia ja liikunnan toimintaedellytysten luoja Suomessa. Liikuntalain (390/2015) mukaan kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle (1) järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen, (2) tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta sekä (3) rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Kuntien rooli on keskeinen etenkin väestön liikkumisen ja kansalaistoiminnan mahdollistamisessa. Kuntien liikuntaolosuhteet palvelevat niin omatoimisesti kuin liikunta- ja urheiluseuroissa sekä muissa yhdistyksissä liikkuvia. Kuntien liikunnanohjauspalvelut kohdistuvat erityisesti ikääntyneisiin ja erityistä tukea tarvitseviin henkilöihin. Kunnat ovat myös merkittäviä liikunnan kansalaistoiminnan avustajia ja tukijoita.

Sähköinen kysely koronapandemian akuuteista vaikutuksista kuntien liikuntapalveluihin (liite 1) lähetettiin kaikkiin Manner-Suomen kuntiin (294 kuntaa). Kysely toteutettiin Webropol-järjestelmällä. Kysely kohdennettiin kunnan liikunnasta vastaavalle hallinnonalalle. Kyselyyn vastasi reilun viikon aikana (5.–10.5.2020) yhteensä 235 kuntaa. Kyselyn vastausprosentti oli 80 %, mitä voidaan pitää korkeana. Vastanneet kunnat kattoivat 83 % Manner-Suomen väestöstä.

Vastanneiden kuntien joukossa olivat hyvin edustettuina kaikki aluehallintovirastoalueet (AVI-alue) ja eri kokoiset kunnat: Kaikissa luokissa vastausprosentit olivat vähintään 73 % (taulukko 1). Maakunnittain tarkasteltuna löytyi alueita, joissa vastausprosentti oli alle 70 %: Keski-Pohjanmaa (63 %), Pirkanmaa (68 %), Pohjois-Karjala (67 %) ja Päijät-Häme (56 %). Pirkanmaata lukuun ottamatta vastaamatta jättäneet kunnat painottuivat näissä maakunnissa pienempiin kuntiin.

Kyselyn tulosten analysoinnista vastasi tutkija, FT Timo Ala-Vähälä (Juritele oy).

Taulukko 1.

Vastausten määrät ja vastausprosentit AVI-alueittain ja kuntien suuruusluokan mukaan.

ASUKASLUKU AVI-ALUE	–2 000	2 001– 5 000	5 001– 10 000	10 001– 20 000	20 001– 50 000	50 001– 100 000	100 000–	KAIKKI YHTEENSÄ	VASTAUS -%
Etelä-Suomi	1	11	11	4	13	4	4	48	77 %
Itä-Suomi	4	10	9	3	3	2	1	32	73 %
Lappi	4	6	4		2	1		17	81 %
Lounais-Suomi	4	7	10	9	3	2	1	36	80 %
Länsi- ja Sisä-Suomi	10	21	15	13	7	2	2	70	83 %
Pohjois-Suomi	2	12	9	6	2		1	32	84 %
KAIKKI YHTEENSÄ	25	67	58	35	30	11	9	235	80 %
VASTAUS-%	74 %	74 %	79 %	85 %	86 %	92 %	100 %	80 %	

2.1 Koronapandemian vaikutukset toimintaan

Kunnissa keskeiset liikuntapalvelut ovat olleet pääosin keskeytetty tai suljettu hallituksen maaliskuun puolivälissä 2020 antamien laajojen koronarajoitusten jälkeen. Lähes kaikki kyselyyn vastanneet kunnat ilmoittivat, että ne olivat keskeyttäneet kasvokkaisen liikunnanohjauksen (96 %), sulkeneet sisäliikuntapaikat (99,6 %) sekä peruuttaneet erilaiset tilaisuudet (94 %). (kuvio 2)

”Oikeastaan kaikki toiminta jäissä. Somejumppien ja muiden kanavien kautta tapahtuva liikuntapalveluiden tarjonta kasvanut, mutta se ei vastaa normaalia toimintaa.”

”Kaikki ohjaustoiminta on ollut tauolla, vaikutukset näkyvät, varsinkin ikäihmisten liikkumattomuudesta tulevana vuosina.”

”Koko liikuntapalvelut on ajettu alas, ainoastaan täysin välttämättömät asiat hoidetaan, jottei omaisuus vahingoitu. Palvelualueen johtajan lisäksi liikuntapalveluissa on töissä 3 työntekijää, kun normaalisti on 37.”

Koronarajoitusten aikana väestön liikkumisessa ja liikunnassa korostui erilainen ulko- ja luontoliikunta, jonka olosuhteet näyttävät nousseen kunnissa (niin liikuntapalveluissa kuin kuntalaisten keskuudessa) uudenlaiseen merkitykseen ja suosioon. Valtaosassa kuntia erilaiset ulko- ja luontoliikuntapaikat olivatkin vähintään osittain avoinna koronarajoitusten aikana.

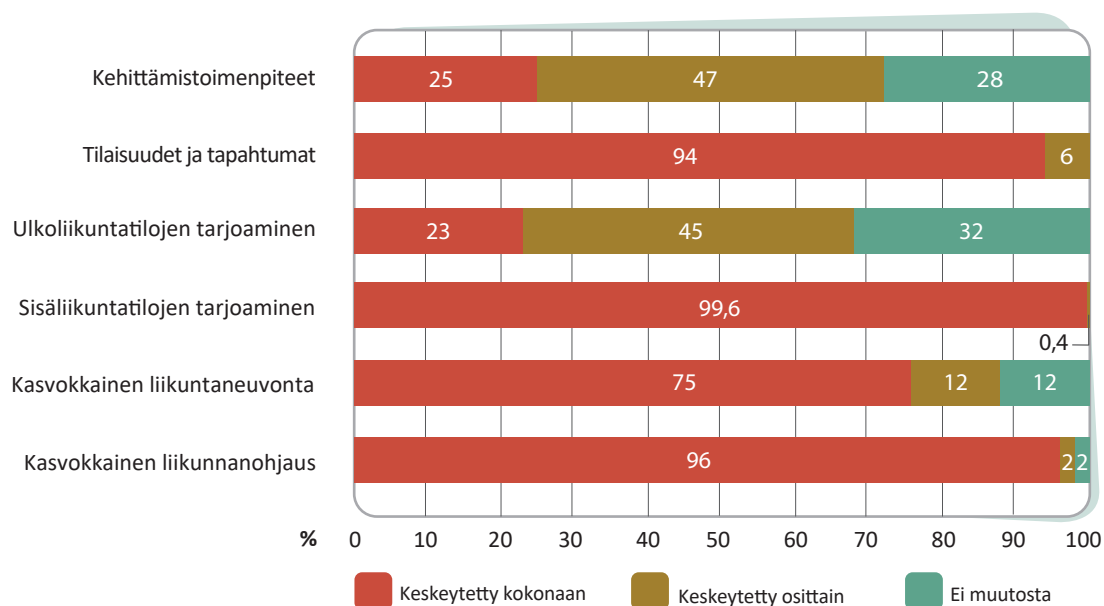
Ulkoliikuntapaikkojen sulkeminen vaihteli kuntakoon mukaan. Yksinkertaistaen, mitä pienemmästä kunnasta oli kyse, sitä vähemmän oli asetettu rajoituksia ulkoliikuntapaikkojen käytölle. Todennäköisesti niissäkin kunnissa, jotka olivat ilmoittaneet sulkeneensa kaikki ulkoliikuntapaikat, ulkoilijat saattoivat edelleen käyttää ainakin ulkoilureittejä. Ulkoliikuntatilojen sulkeminen viitanneekin erilaisiin kenttiin ja vastaaviin liikuntapaikkoihin, jotka on voitu helposti sulkea rajoitusten ajaksi. Todennäköisesti tällaisten liikuntapaikkojen osuus on suurempi isoimmissa kunnissa, mikä selittää erot suurten ja pienten kuntien välillä.

Lisäksi on hyvä muistaa, että vielä maaliskuussa rajoitusten käynnistyessä eri puolella Suomea vallitsi hyvin erilaiset ulko- ja luontoliikunnan olosuhteet. Osa kunnista panosti sisäliikuntatilojen sulkemisen jälkeen esimerkiksi ulkoilu- ja luontoreitteihin, osa vielä hiihdon olosuhteisiin.

”Liikuntapalveluiden tuottaman palvelun loppuessa on asukkaat löytäneet omaehtoiseen toimintaan sopivia liikuntapaikkoja, kuten lähiliikuntapaikat ja luonto-kuntoreitit.”

”Jos jotakin hyvää tästä pandemiasta voi sanoa, niin sen, että kaupunkimme upeat ulkoilu-mahdollisuudet, reitit ja retkeilypaikat ovat nousseet aiempaa parempaan tietoisuuteen ja suosioon.”

”Ulkoliikuntapaikkojen sulkeminen ei ole ollut kaikilla paikoilla mahdollista, koska ei eivät olleet aidattuja alueita. Valvontaa alueilla ja tiedottamista (ulkoilijan etiketti, turvavälit ja hygieniasäädökset) on lisätty.”

Kuvio 2.

Koronapandemian takia kokonaan tai osittain keskeytetyt kunnan liikuntapalvelut.

Kunnat nostivat avovastauksissa esille myös muita kokonaan tai osittain keskeyttämiään liikuntapalveluita, kuten erilaiset liikuntakerhot, koulujen uimaopetus, liikuntavälineiden vuokraustoiminta sekä erilaiset hallinnolliset työt (esim. poikkihallinnollinen yhteistyö).

Keskeytettyjen liikuntapalveluiden tilalle kunnissa käynnistettiin tai lisättiin koronarajoitustoimien aikana aktiivisesti erilaisia etä- ja neuvontapalveluita (kuvio 3). Lähes 90 % kunnista ilmoitti, että ne olivat käynnistäneet tai lisänneet kannustusta ja neuvontaa omaehtoisen liikunnan harrastamiseen. Noin 70 % kyselyyn vastanneista kunnista oli käynnistänyt tai lisännyt etänä ohjatun tai videoidun liikunnanohjauksen tarjontaa. Vajaa puolet kunnista oli käynnistänyt tai lisännyt etäliikuntaneuvontaa. Koronapandemia näyttää siis merkittävästi edistäneen erilaisten digitaalisten alustojen hyödyntämistä kuntien liikuntapalveluissa.

"Erilaiset digitaaliset menetelmät ovat kehittyneet ja otettu käyttöön laajasti, jos jotain positiivista halutaan kertoa."

"Netti ja someväylät on tuoneet uusia mahdollisuuksia ohjattuun liikuntaan."

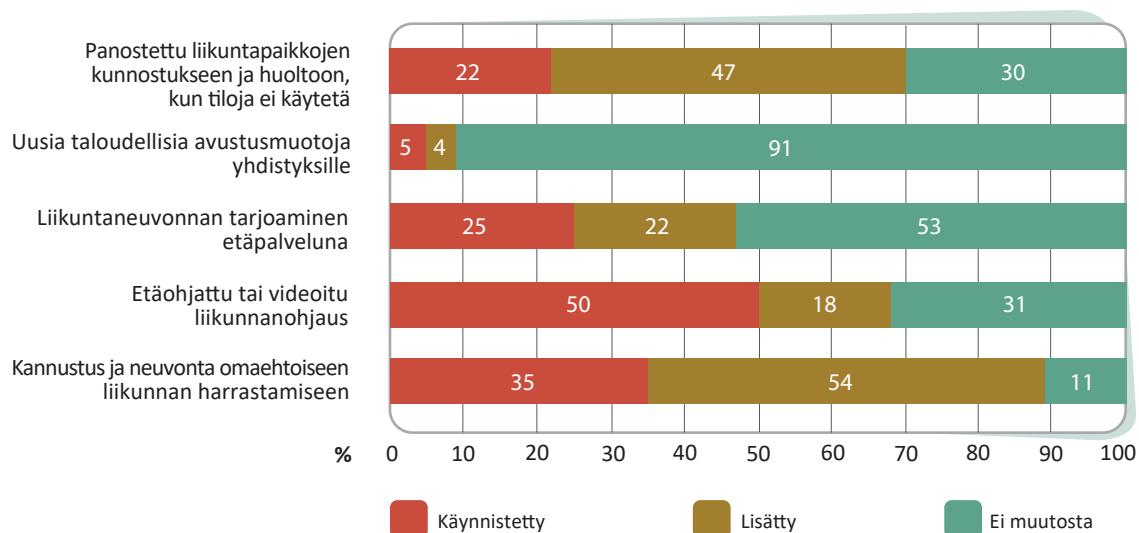
"Olemme joutuneet/päässeet miettimään uusia tapoja aktivoida kaupunkilaisia; olemme tuottaneet kotisivuilla ja sosiaaliseen mediaan paljon erilaisia aktivointivideoita, lähettäneet kotihoidon kautta liikuntaohjeita ikäihmisille, olemme olleet puhelimitse yhteydessä riskiryhmiin."

Koronarajoitusten takia etenkin sisäliikuntapaikat ovat olleet pääosin suljettuja. Noin 70 % kunnista on hyödyntänyt poikkeustilanteen panostamalla liikuntapaikkojen kunnostamiseen ja/tai huoltamiseen. Vastauksissa nousi esille perusliikuntapaikkojen (uimahallit, liikuntahallit jne.) kunnostamisen ja huoltamisen lisäksi erityisesti panostukset luontoliikuntareitistöihin. Lisäksi vajaa kymmenes (9 %) kyselyyn vastanneista kunnista on tarjonnut uusia avustusmuotoja yhdistyksille tai lisännyt avustamista. Uudet avustusmuodot tai avustusten lisääminen on ollut yleisintä isoissa kaupungeissa.

"Sulkemisaikana toteutetaan huoltotöitä, mm. uimahalli, joten heinäkuussa voidaan pitää uimahallia avoinna. Muitakin tiloja kunnostetaan ja on kunnostettu."

"Olemme pystyneet pitämään pidemmän huoltokatkon kunnallisiin liikuntatiloihin (uimahalli, kuntosali, keilahalli, ulkoliikuntapaikat yms.), jotta ne palvelevat pitkällä tähtäimellä paremmin asiakkaita."

"Ulko- ja luontoliikuntapaikkojen tärkeys on korostunut ja niihin panostetaan entistä enemmän."

Kuvio 3.

Koronapandemian takia kuntien käynnistämät palvelut tai palvelut, joiden määrää on lisätty.

Kunnilla oli avovastauksissa mahdollisuus täydentää vastauksia koronarajoitusten aikana käynnistetyistä toimenpiteistä. Avovastauksista nousi esille erityisesti ikääntyneiden liikunnan edistäminen poikkeusaikana (esim. liikuntaohjeiden lähettäminen ikääntyneille sekä liikunnan ohjaaminen pihalla tai ns. parvekejumpat), perheliikunnan edistäminen, liikuntaolosuhteiden parantaminen (esim. opasteiden lisääminen ulkoreiteille) sekä viestinnän lisääminen (esim. erilaisen liikuntamateriaalin tuottaminen ja tiedon jakaminen sosiaalisessa mediassa).

2.2 Koronapandemian vaikutukset talouteen

Kuntia pyydettiin arvioimaan koronapandemian vaikutuksia liikunnasta vastaavan hallinnonalan budjetoituihin tuloihin ja menoihin. Tulojen osalta oletuksena oli, että esimerkiksi menetetyt tilavuokrat ja asiakasmaksut ovat vähentäneet kuntien tuloja. Tulojen osalta vastaukset vaihtelivat tarkkuusasteeltaan ja mahdollisesti myös kuntien tilastointitavat poikkeavat toisistaan, minkä vuoksi tulokset ovat tältä osin vain suuntaa antavia.

Taulukkoon 2 on merkitty vastaajien ilmoittama tulonmenetys maaliskoukokuulta 2020 laskettuna keskiarvona asukasta kohden eri kuntakokoluokissa. Lisäksi taulukossa on esimerkkejä laskennallisista tulonmenetyksistä eri kuntakokoluokissa. Asukasluukuun suhteutettuna tulonmenetykset kasvoivat kuntakoon kasvaessa, kunnes kaikkein suurimpien kuntien kohdalla tulonmenetykset kääntyivät pienoiseen laskuun. Pienempien kuntien vähäisempien tulonmenetysten syynä lienee se, että suurissa kunnissa on tarjolla enemmän maksullisia palveluja.

Koronarajoitusten aiheuttama laskennallinen tulonmenetys oli esimerkiksi 15 000 asukkaan kunnan liikuntapalveluille keskimäärin noin 50 000 euroa budjetoiduista koko vuoden 2020 tuloista ja 70 000 asukkaan kunnalle noin 325 000 euroa. Kyselyyn vastanneiden kuntien liikunnasta vastaavan hallinnonalan ilmoittama tulonmenetyksen kokonaismäärä oli noin 19 miljoonaa euroa.⁹ Kun huomioidaan myös kyselyyn vastaamatta jättäneet Manner-Suomen kunnat, tulonmenetyksen kokonaismäärä oli arviolta 22–23 miljoonaa euroa.

⁹ Jos taulukossa 2 ilmoitettu kaikkien kuntien keskiarvo kerrotaan Suomen asukasluvulla, saadaan liian pieni tulos, koska pienten kuntien tiedot vääristävät laskelmaa. Alle 5 000 asukkaan kuntia on Suomen kunnista noin 40 %. Suomen väestöstä näihin kuntiin sijoittuu kuitenkin vain noin 5 %.

Taulukko 2.

Arvioitu tulojenmenetys maaliskoukokuulta 2020 keskimäärin ja suhteutettuna kunnan asukaslukuun sekä esimerkkejä laskennallisista tulonmenetyksistä (n=199).

TULONMENETYKSET ASUKASTA KOHDEN		ESIMERKKEJÄ LASKENNALLISISTA TULONMENETYKSISTÄ	
Kunnan asukasluku	Keskimääräinen tulonmenetys asukasta kohden	Kuntakoko (asukasta)	Laskennallinen tulonmenetys
–2 000	1,24 €	1 000	Noin 1 200 €
2 001–5 000	1,23 €	3 000	Noin 3 700 €
5 001–10 000	2,99 €	7 000	Noin 21 000 €
10 001–20 000	3,34 €	15 000	Noin 50 000 €
20 001–50 000	4,65 €	30 000	Noin 140 000 €
50 001–100 000	4,77 €	70 000	Noin 325 000 €
100 000–	4,57 €	120 000	Noin 550 000 €
Kuntien keskiarvo	2,73 €	-	-

Vastaajia pyydettiin myös arvioimaan, kuinka suuri maaliskoukokuun 2020 mahdollinen tulonmenetys on koko vuoden 2020 budjetoiduista vuosituloista. Tulonmenetys oli kyselyyn vastanneissa kunnissa keskimäärin 17 % koko vuoden 2020 budjetoiduista tuloista.

Alle 10 000 asukkaan kunnissa keskimääräinen tulonmenetys vaihteli kuntakoon mukaan 12–18 %:n välillä ja yli 10 000 asukkaan kunnissa 20 %:n molemmiin puolin. Vastaajista 74 % arvioi, että tulonmenetykset olivat yli kymmenen prosenttia, mutta alle kolmekymmentä prosenttia. Jos oletetaan, että liikuntatoimen tulot jakautuisivat tasan koko vuodelle, tulojen täydellinen loppuminen kahdeksi ja puoleksi kuukaudeksi (maaliskuun puoliväli-toukokuun loppu) merkitsisi noin 20 %:n leikkausta tuloihin. Kuntien esittämät arviot tulonmenetyksistä ovat hyvin linjassa tämän oletuksen kanssa.

Koronapandemialla oletettiin olevan vaikutuksia myös kunnan liikuntapalveluista vastaavan hallinnon-alan menoihin. Toisaalta korona on voinut tuoda säästöjä palkkakustannuksiin, mutta toisaalta lisätä joitain kustannuksia. Kyselyyn vastanneiden kuntien menojen väheneminen oli maaliskoukokuussa 2020 karkean arvion mukaan euromääräisesti noin euro asukasta kohden ja noin kaksi prosenttia vuoden 2020 ennakoiduista menoista. Kun tarkasteltiin tulojen ja menojen nettomuutosta, toiminnan keskeyttäminen näyttää pienentäneen enemmän tuloja kuin mitä se on vähentänyt menoja. On kuitenkin muistettava, että arvioiden tarkkuus vaihtelee ja erot yksittäisten kuntien kesken voivat olla suuria. Etenkin menojen muutos on vain karkea arvio.

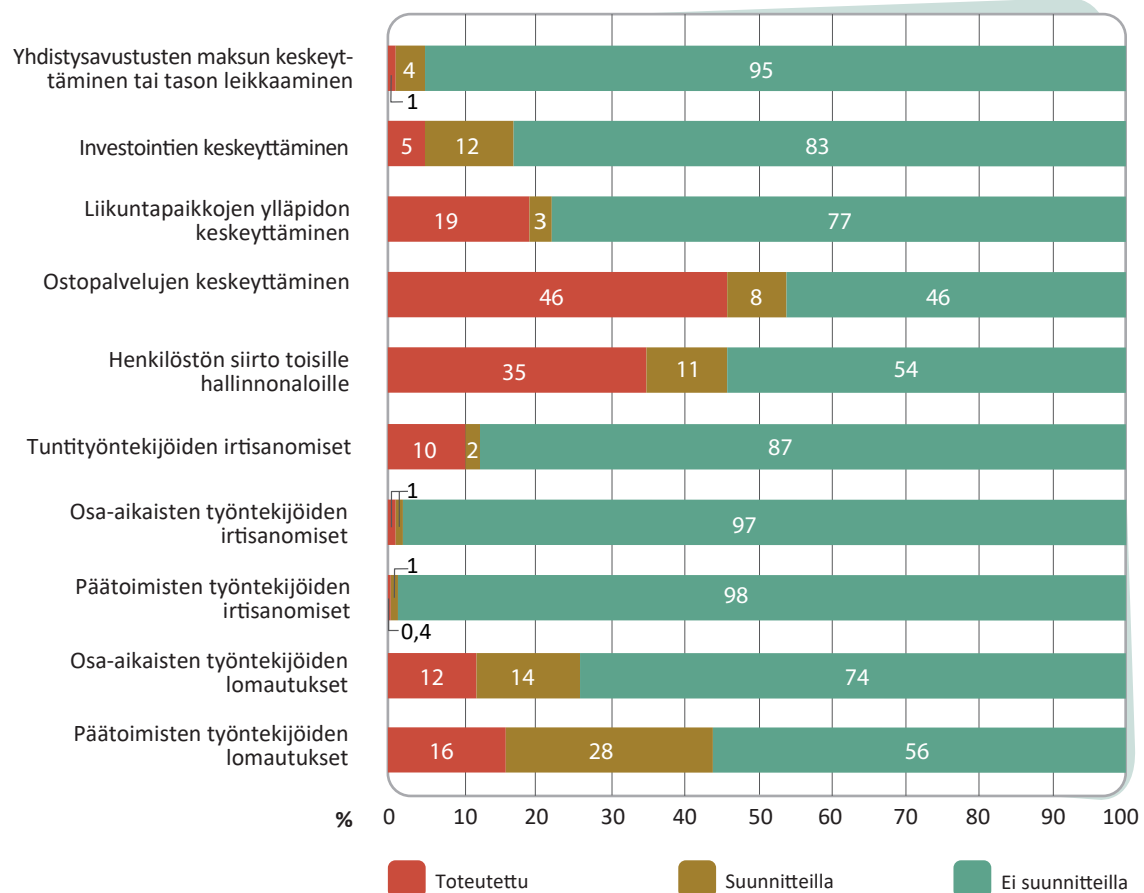
Kunnan liikunnasta vastaavat hallinnonalat ovat vakauttaneet talouttaan koronapandemian aikana enimmäkseen muilla toimenpiteillä kuin henkilöstön lomautuksilla tai etenkin irtisanomisilla (kuvio 4). Yleisimmät toteutetut talouden vakauttamistoimenpiteet ovat olleet erilaisten ostopalveluiden keskeyttäminen (46 %), henkilöstön siirto toisille hallinnonaloille (35 %) sekä liikuntapaikkojen ylläpidon keskeyttäminen (19 %). Ostopalveluista on keskeytetty esimerkiksi liikunnanohjaus-, kunnossapito- ja asiakaspistepalveluita. Liikuntahallinnon työntekijöitä on siirretty koronapandemian aikana erityisesti sosiaali- ja terveysalan avustaviin tehtäviin, kuten erilaisiin ikäihmisten tukipalveluihin.

Korona ei näytä johtaneen ainakaan akuutisti liikunta-alan työntekijöiden irtisanomisiin kunnissa: 98 % kunnista ei ollut irtisanonut tai suunnitellut irtisanovansa päätoimisia työntekijöitä. Vastaava luku osa-aikaisten kohdalla oli 97 %. Irtisanomiset näyttävät kohdistuneen lähinnä tuntityöntekijöihin, mutta heidänkin osalta vain 10 % kyselyyn vastanneista kunnista oli jo toteuttanut irtisanomisia.

Sen sijaan koronan myötä on tapahtunut jonkin verran lomauttamisia. Päätoimisia liikunta-alan työntekijöitä oli lomauttanut 16 % kunnista, ja päätoimisten lomauttaminen oli suunnitteilla 28 %:ssa kunnista. Osa-aikaisten lomauttamisia oli toteuttanut 12 % kunnista ja suunnitteilla asia oli 14 %:ssa kunnista. Lomautuksissa oli jonkin verran eroja kuntakoon mukaan. Vähiten lomautuksista tai lomautusaikeista ilmoittivat 2 001–5 000 asukkaan kunnat. Toteutettujen tai suunniteltujen lomautusten osuus oli suurimmillaan 50 000–100 000 asukkaan kunnissa. Kaikkein suurimmissa, yli 100 000 asukkaan kaupungeissa, lomautusten ja lomautussuunnitelmien määrä oli taas vähäisempi, mutta niissäkin lomauttamisesta päättäneiden tai sitä suunnitelleiden kaupunkien osuus oli suurempi kuin alle 50 000 asukkaan kunnissa.

Lomautusten osalta on hyvä muistaa, että osassa kuntia oli suunniteltu jo ennen koronapandemiaa esimerkiksi yhteistoimintaneuvotteluja keväälle tiukan kuntatalouden takia. Kaikki suunnitellut tai toteutetut liikuntapalveluiden henkilöstön lomautukset eivät siis välttämättä johtuneet vain koronapandemiasta.

Kansalaistoiminnan toimintaedellytysten kannalta on positiivista, että yhdistysavustuksista ei ole juuri lainkaan haettu säästöjä koronarajoitusten aikana. Myös kuntien liikuntapalveluiden investointeja ei ole vielä juurikaan keskeytetty, ja suunnitelmiakin oli vain 12 % kunnista.

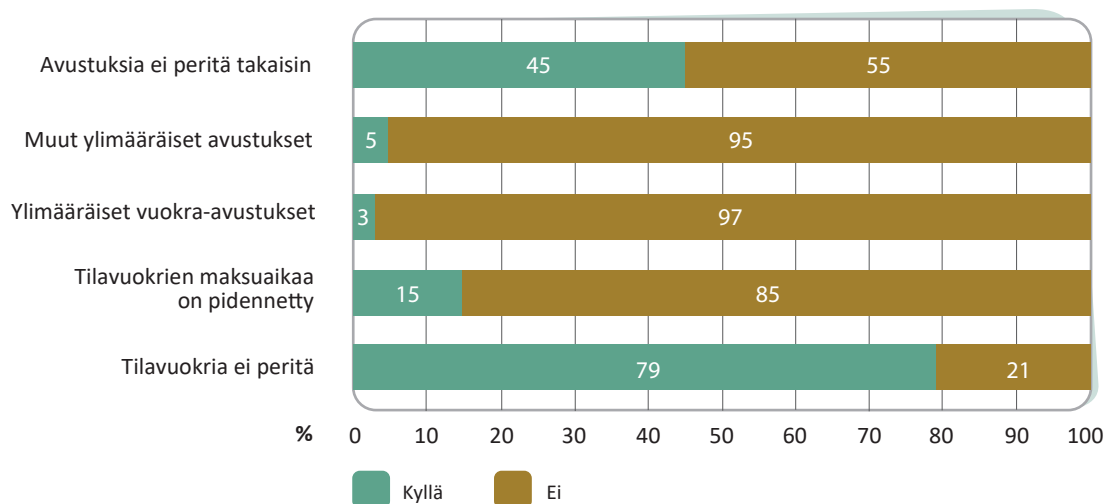
Kuvio 4.

Kunnan liikunnasta vastaavan hallinnonalan toimenpiteet talouden vakauttamiseksi koronapandemian aikana.

Kunnilla oli mahdollisuus kertoa avovastauksilla muista mahdollisista toteutetuista tai suunnitelluista talouden vakauttamistoimista. Vastauksissa nousi esille erityisesti työajan leikkaaminen, rekrytointirajoitukset (erityisesti sijaiset ja kesätyöntekijät), liikuntapaikkojen aukiolojen rajoittaminen sekä hankintakiellot.

2.3 Koronapandemian vaikutukset yhdistysten tukemiseen

Tilavuokrien perimättä jättäminen näyttää olevan keskeisin keino, jolla kunnat tukevat alueensa liikunta- ja urheiluseuroja sekä muita liikuntaa edistäviä yhdistyksiä koronapandemian aikana: 79 % kunnista ei peri tilavuokria kunnan hallinnoimista tiloista koronarajoitustoimien aikana (kuvio 5). Toinen yleinen ”tukimuoto” on se, että myönnettyjä avustuksia ei peritä takaisin tänä vuonna, vaikka avustuksen saajan tilanne olisi muuttunut koronan takia. Vajaa puolet kunnista aikoo joustaa tällä tavalla avustuksien suhteen. Sen sijaan kunnat eivät myöntäneet kevään aikana laajamittaisesti uusia tilavuokra-avustuksia tai muita ylimääräisiä avustuksia liikunta-alan yhdistyksille.

Kuvio 5.

Kunnan liikunnasta vastaavan hallinnonalan tukitoimet alueen liikuntaseuroille ja muille liikuntaa edistäville yhdistyksille koronapandemian takia (n=205).

Avovastauksissa osa kunnista täsmensi vastauksiaan yhdistysten tukemisesta koronapandemian aikana. Vastauksissa 15 kuntaa nosti esille, etteivät ne ole ennen korona-aikaakaan perineet yhdistyksiltä tilavuokria. Muutama kunta mainitsi lisäksi yhdistysten tukimuodoiksi neuvonnan poikkeustilanteessa, avustushakujen helpottamisen, yhdistysten maksamien vuoromaksujen palauttamisen sekä vuoromaksujen alentamisen.

2.4 Toiveet tukitoimista

Kuntia pyydettiin kertomaan mielestään tehokkain keino, jolla valtionhallinto voisi tukea kuntien liikuntapalveluita koronapandemian vaikutusten korjaamisessa (taulukko 3). Eniten mainintoja sai yleinen taloudellinen tuki, joka olisi kohdennettu kuntien liikuntapalveluille (71 mainintaa). Osa kunnista toivoi myös yleistä kuntatalouden tukemista, mutta moni halusi, että tuki nimenomaan kohdennettaisiin liikuntapalveluihin.

”Ylipäätään kuntatalouden tukeminen on varmasti avainasemassa, sillä kuntatalouden kolhut näkyvät karusti myös liikuntapalveluissa.”

”Valtionavustusten lisääminen kohdistettuna liikuntapalveluihin erityisesti ennaltaehkäisevään toimintaan, jotta voitaisiin lisätä henkilöstöä suoraan liikunnanohjaukseen ja -neuvontaan.”

Moni kunta on huolissaan alueen urheilu- ja liikuntaseurojen tilanteesta, minkä vuoksi valtion toivotaan tukevan urheiluseuroja taloudellisesti (29 mainintaa). Kolmanneksi eniten toivottiin selkeämpää ohjeistusta ja tietoa liikuntapalveluiden turvalliseen järjestämiseen ja liikunnan harrastamiseen, mistä paikallistasolla oli epätietoisuutta (23 mainintaa). Myös erityisavustuksia kuntien liikuntapalveluiden kehittämiseen toivottiin muuttuneessa tilanteessa, kuten digitaalisten palveluiden kehittämiseen (21 mainintaa).

”Suurin tappio on ollut, että kunnan kaksi pääseuraa lopettavat 10 vuotta kestäneen yhteistyön irtisanomalla toiminnanjohtajan ja mm. kunnan kerhoja organisoineen työntekijän. Paluuta ei ole näköpiirissä.”

”SELKEÄT käytännön ohjeistukset siitä, miten kuuluu esim. liikuntatiloissa ja uimahalleissa toimia kun taas avataan.”

”Myöntää kunnille ylimääräinen avustus haettavaksi Avi:en kautta teemana: ikääntyneiden fyysisen toimintakyvyn parantaminen uusien (ohjattujen) toimintojen avulla.”

Taulukko 3.

Kuntien arviot tehokkaimmista keinoista, jolla valtionhallinto voisi tukea kuntien liikuntapalveluita koronapandemian vaikutusten korjaamisessa (n=235).

VALTIONHALLINNON TUKIMUOTO	MAININTOJA (KPL)
Yleinen taloudellinen tuki kohdennettuna kuntien liikuntapalveluille	71
Urheilu- ja liikuntaseurojen taloudellinen tuki	29
Ohjeistusta ja tietoa liikuntapalveluiden järjestämiseen ja liikunnan harrastamiseen	23
Erityisavustukset kuntien liikuntapalveluiden kehittämiseen	21
Liikuntapaikkarakentamisen avustukset / avustusten korottaminen	10
Kannanotto liikunnan merkityksestä kuntien vaikuttamistyön tueksi	7
Kuntien liikuntatoimen valtionosuuden korottaminen	5
Yleinen taloudellinen tuki kuntataloudelle	5
Jokin muu tuki	29
Ei tarvitse tukea	2
En osaa sanoa / ei vastausta	76

2.5 Yhteenveto tuloksista

- Kunnissa keskeiset liikuntapalvelut (kasvokkainen liikunnanohjaus ja liikuntaneuvonta sekä sisäliikuntapaikat) ovat olleet pääosin keskeytetty tai suljettu maaliskuun puolivälissä-toukokuussa 2020. Sen sijaan valtaosassa kuntia ulko- ja luontoliikuntapaikat olivat vähintään osittain avoinna. Ulko- ja luontoliikuntaolosuhteet näyttävät nousseen kunnissa (niin liikuntapalveluissa kuin kuntalaisten keskuudessa) uudenaikaiseen merkitykseen ja suosioon.
- Keskeytettyjen liikuntapalveluiden tilalle kunnissa on käynnistetty tai lisätty koronapandemian aikana aktiivisesti erilaisia etä- ja neuvontapalveluita sekä hyödynnetty poikkeustilannetta panostamalla liikuntapaikkojen ja -olosuhteiden kunnostamiseen ja/tai huoltamiseen. Koronapandemia näyttää merkittävästi edistäneen digitalisaation hyödyntämistä kuntien liikuntapalveluissa.
- Koronarajoitusten aiheuttama tulonmenetys kunnissa oli maaliskuu-toukokuulta 2020 keskimäärin 17 % koko vuoden 2020 budjetoiduista tuloista. Tulonmenetysten kokonaismäärä kaikissa Manner-Suomen kunnissa oli arviolta 22-23 miljoonaa euroa. Menojen väheneminen oli vastaavalla ajalla noin kaksi prosenttia vuoden 2020 ennakoiduista menoista. Kun tarkasteltiin tulojen ja menojen nettomuutosta, toiminnan keskeyttäminen näyttää pienentäneen enemmän tuloja, kuin mitä se on vähentänyt menoja.
- Kunnan liikunnasta vastaavat hallinnonalat ovat vakauttaneet talouttaan koronapandemian aikana enimmäkseen muilla toimenpiteillä kuin henkilöstön lomautuksilla tai irtisanomisilla. Kunnista 97-98 % ei ollut toteuttanut tai edes suunnitellut päätoimisten tai osa-aikaisten irtisanomisia. Yleisimmät toteutetut talouden vakauttamistoimenpiteet ovat olleet erilaisten ostopalveluiden keskeyttäminen, henkilöstön siirto toisille hallinnonaloille sekä liikuntapaikkojen ylläpidon keskeyttäminen.
- Keskeisin keino liikunta- ja urheiluseurojen sekä muiden liikuntaa edistävien yhdistysten tukemiseksi on ollut kunnissa tilavuokrien perimättä jättäminen. Kunnat eivät myöntäneet kevään aikana laajamittaisesti uusia tilavuokra-avustuksia tai muita ylimääräisiä avustuksia liikunta-alan yhdistyksille.
- Kunnat toivovat valtionhallinnon tukevan kuntien liikuntapalveluita koronapandemian vaikutusten korjaamisessa erityisesti (1) yleisellä taloudellisella tuella, joka olisi kohdennettu kuntien liikuntapalveluille, (2) tukemalla urheilu- ja liikuntaseuroja taloudellisesti, (3) selkeämmillä ohjeistuksilla ja tiedolla liikuntapalveluiden turvallisesta järjestämisestä ja liikunnan harrastamisesta sekä (4) erityisavustuksilla kuntien liikuntapalveluiden, kuten digitaalisten palveluiden kehittämiseen.

3

Liikunnan kansalaistoiminta

3

Liikunnan kansalaistoiminta

3.1 Liikunta- ja urheiluseurat

Liikunta- ja urheiluseurojen toiminta koskettaa merkittävää osaa suomalaisista. Noin kolmannes (35 %) 15–74-vuotiaasta väestöstä kiinnittyy jollain tapaa seuratoimintaan¹⁰. Jopa kaksi kolmesta 9-15-vuotiaasta lapsesta ja nuoresta on mukana seuratoiminnassa¹¹.

Suomalaisten liikunta- ja urheiluseurojen taloudellinen volyymi on kasvanut nopeasti etenkin 2010-luvulla. Vuosien 2006–2016 välillä seurojen vuositulot lähes kaksinkertaistuivat. Suomessa on arviolta noin 8 500 aktiivista yhdistyspohjaista seuraa (ry-seuraa), joiden yhteenlasketut vuositulot ovat noin miljardi euroa.¹²

Valtion liikuntaneuvosto tilasi SmartSport -kehittämisosuuskunnalta tiedonkeruun koronapandemian vaikutuksista liikunta- ja urheiluseurojen toimintaan ja talouteen. Vastaavana tutkijana toimi johtava asiantuntija Pasi Mäenpää. Tulosten analyysistä vastasivat Pasi Mäenpää ja tiedonkäsittelyn asiantuntija Anni Polari.

Liikunta- ja urheiluseuroja koskevat kysymykset suunniteltiin 27.4.–4.5.2020 välisenä aikana. Kysymysten laatimisesta vastasi SmartSport yhteistyössä valtion liikuntaneuvoston, tutkijoiden ja asiantuntijoiden (viisi henkilöä) sekä lajiliittoedustajien (viisi henkilöä) kanssa.

Kysely (liite 2) lähetettiin 5.5. sähköpostitse Olympiakomiteasta sen 88 jäsenjärjestölle ja 25 kumppani-jäsenelle. Tämän lisäksi Suomen Latu välitti vastauspyynnön jäsenyhdistyksilleen 12.5. Järjestöt välittivät kyselyn eteenpäin omille jäsenseuroilleen. Kyselyn vastaajaksi toivottiin seuran toimintaa ja taloutta kokonaisvaltaisesti hyvin tunteva henkilö, kuten puheenjohtaja tai toiminnanjohtaja.

Kysely oli avoinna 5.5.–18.5.2020 välisenä aikana. Kyselyyn saatiin yhteensä 1467 vastausta. Analysoitavasta aineistosta poistettiin 36 vastausta kahdesta eri syystä: 1) samasta seurasta oli tullut kaksi vastausta (23) – puheenjohtajan vastaus jätettiin seuran vastaukseksi, 2) ei-rekisteröityneiden seurojen vastaukset (13).

Tulosten analyysi tehtiin 1411 ry-seuran antamista tiedoista. Kyselyyn saatiin lisäksi vastaukset 20 osakeyhtiö-seurasta, mutta saatu otos ei edusta tasapainoisesti oy-seurojen kokonaisuutta. Oy-seurojen tulokset on raportoitu erikseen. Kyselyn vastauksissa annetut talousluvut tarkistettiin. Kahdeksan epäloogista talouslukua poistettiin aineistosta, ja yksi tieto muutettiin vastaajalta saadun uuden tiedon perusteella.

Kyselyn kysymyksiin 1.–21. pyydettiin vastaus kaikilta vastaajilta. Lisäksi tarkemmat talouteen ja sopeuttamiskeinoihin liittyvät kysymykset 22.–29. kysyttiin vastaajilta, jotka ilmoittivat kysymyksessä 21. koronarajoitustoimien aiheuttavan seuralle ”paljon” tai ”erittäin paljon” ongelmia. Kysymykset 22.–29. saivat vastattavakseen 20 % seuroista eli yhteensä 292 seuraa.

Kyselyaineiston jäsenmäärän mukainen seurakoko vastasi varsin hyvin vuonna 2018 julkaistun laajemman seuratutkimuksen tietoja. Yli 1000 jäsenen suuria seuroja oli aineistossa mukana hieman vähemmän

10 Mäkinen J. (toim.) 2019. Aikuisväestön liikunnan harrastaminen, vapaaehtoistyö ja osallistuminen 2018. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus.

11 Blomqvist, M.; Mononen, K.; Koski, P.; Kokko, S. 2019. Urheilu ja seuraharrastaminen. Teoksessa Lasten ja nuorten liikunta-käyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Kokko, S. ja Martin L. (toim.). Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1.

12 Koski, P.; Mäenpää, P. 2018. Suomalaiset liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa 1986–2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:25.

kuin aiemmassa seuratutkimuksessa. Seuran vuositulot olivat kyselyn seuroilla keskimäärin 115 320 €. Vuoden 2018 seuratutkimuksessa vuositulot olivat keskimäärin hieman suuremmat (126 000 €).¹³

Valtionapua saavista 71 lajiliitosta vastauksia saatiin lähes kaikista. Kuusi ilman seuravastauksia jäänyttä lajiliittoa olivat pienempiä lajiliittoja. Lajiliittojen lisäksi vastauksia tuli lähes 30 muusta pienemmästä lajista tai liikuntamuodosta. Lisäksi 100 seuraa ilmoitti, ettei seuran toiminta ollut lajisidonnaista.

Seuravastauksia eri maakunnista tuli tasapainoisesti suhteessa maakunnan asukaslukuun. Uudelta- maalta seurojen vastauksia tuli 364, mikä on 26 % kaikista vastauksista. Uudenmaan asukasmäärä vuoden 2020 alussa oli 31 % Suomen kaikista asukkaista. Kainuusta vastauksia tuli 24, mikä on 1,7 % kaikista vastauksista. Kainuun asukasmäärä on 1,3 % Suomen kaikista asukkaista.

Alle 10 000 asukkaan kunnissa asuu 16 % Suomen asukkaista ja seurojen vastauksia tuli tämän koko- luokan kunnista 20 prosenttia. Yli 50 000 asukkaan kaupungeissa on puolestaan 54 % asukkaista ja seura- vastauksista tuli tämän kokoluokan kunnista 47 %. Huomattavaa on, että suurissa kunnissa yksittäisen seuran keskimääräinen jäsenmäärä ja talousvolyyymi ovat suurempia kuin alle 5000 asukkaan kunnissa.

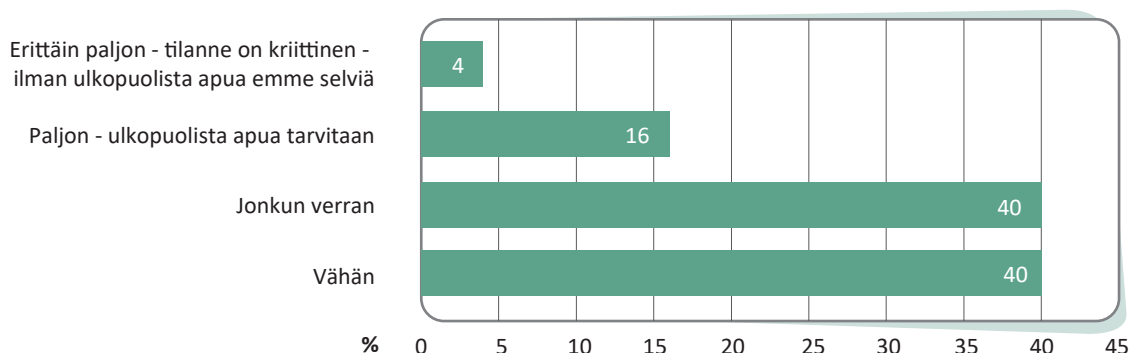
Huolimatta otoksen lievästä painottumisesta pienempiin seuroihin, saadut vastaukset edustavat varsin tasapainoisesti koko ry-seurakenttää.

3.1.1 Koronapandemian vaikutukset toimintaan

Yli puolet (58 %) seuroista ilmoitti, että liikunta- ja urheilutoiminta oli maaliskuis-, huhti- ja toukokuussa pääosin keskeytettynä. Seuroista 38 prosentilla toiminta oli jatkunut osittain ja 4 prosentilla toiminta jatkui lähes normaalisti.

Koronakevään aikana seuran johtamiseen, kehittämiseen ja hallinnointiin liittyvä työ väheni, mutta vähemmän kuin itse liikunta- ja urheilutoiminta. Seuroista 30 prosenttia ilmoitti johtamisen, kehittämi- sen ja hallinnointityön olevan pääosin pysähdyksissä, mutta 48 prosentilla seuroista se jatkui osittain ja 22 prosentilla lähes normaalisti. Koronarajoitustoimien aiheuttama uusi tilanne toi seurajohtolle todennäköisesti myös paljon uutta työtä.

Maalis-toukokuussa 2020 voimassa olleiden koronarajoitustoimien vaikutukset Suomen laajaan ja moni- muotoiseen seuraverkostoon vaihtelivat paljon. Suurelle osalla seuroista vaikutuksia tuli vastaajien mukaan vain vähän tai jonkun verran, mutta 20 prosentille vaikutuksia tuli paljon tai erittäin paljon. (Kuvio 6)

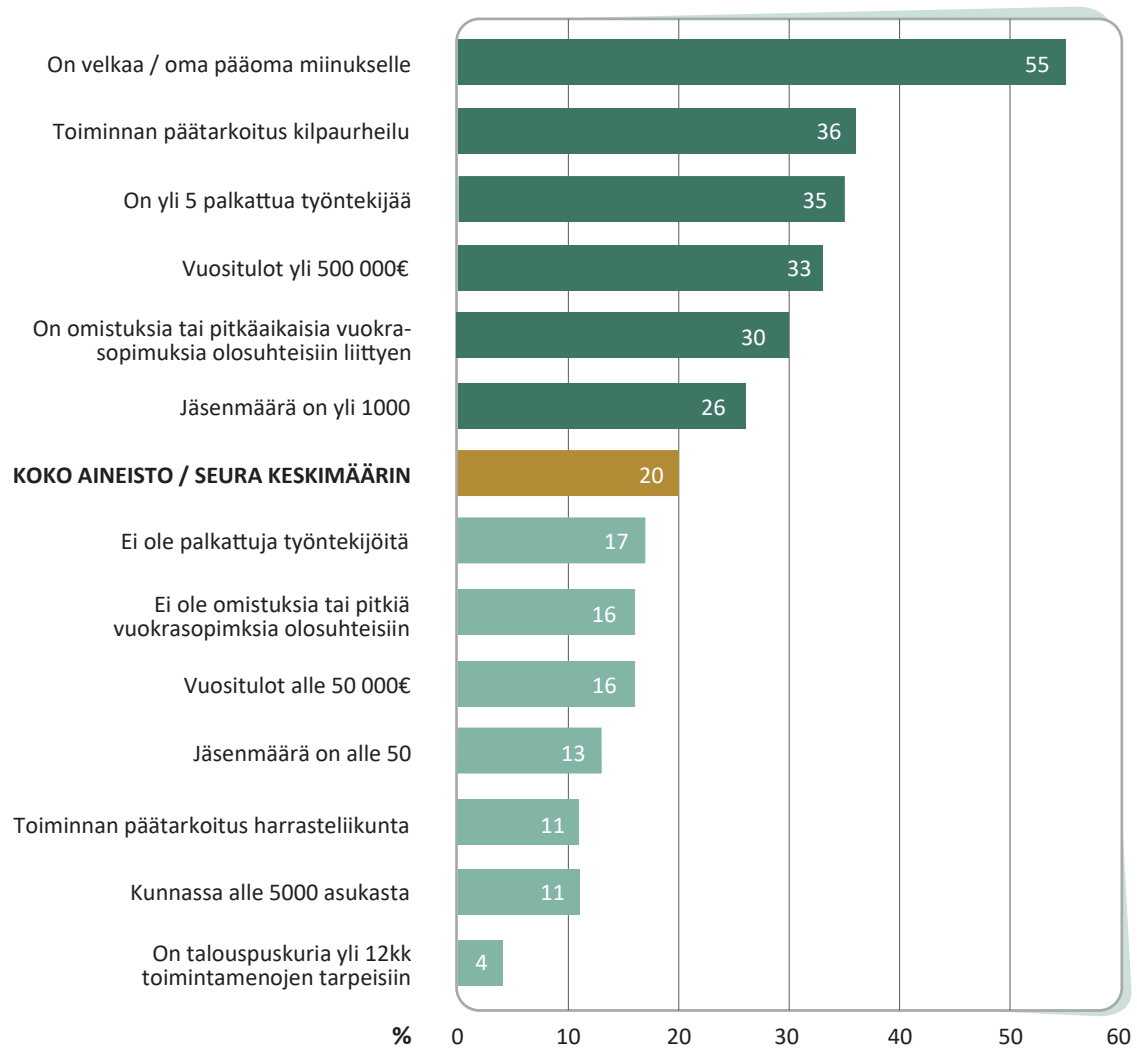
Kuvio 6.

Kuinka paljon ongelmia seurojen toiminnalle ja taloudelle korona-poikkeustila aiheutti? (n=1406)

13 Koski, P.; Mäenpää, P. 2018. Suomalaiset liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa 1986–2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:25.

”Paljon” tai ”erittäin paljon” vastanneet seurat olivat sitä mieltä, että tarvitsevat tilanteessa ulkopuolista apua ja ”erittäin paljon” vastanneet neljä prosenttia seuroista piti tilannettaan jo kriittisenä. Tämän perusteella tilanne on Suomessa toistaiseksi kriittinen arviolta lähes 400 ry-seurassa.

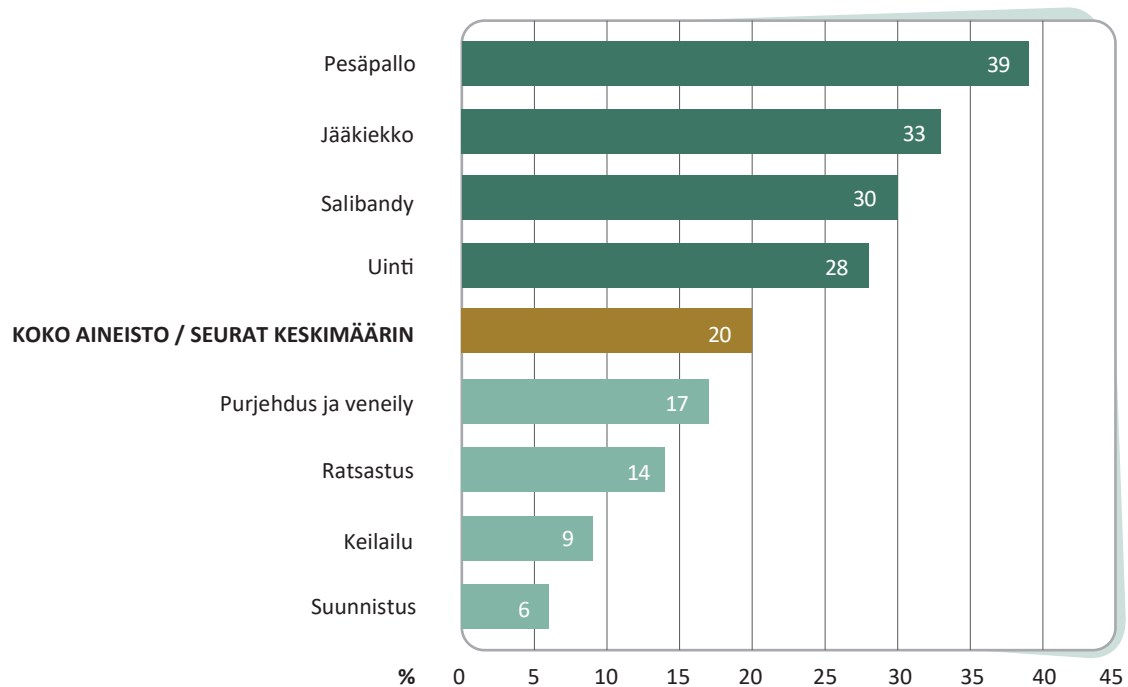
Maalis-toukokuun koronarajoitustoimien aiheuttamat ongelmat erityyppisille seuroille vaihtelivat paljon. Kysely osoitti muutamia taustamuuttujia, jotka olivat keskimääräistä yleisempiä seuroilla, joille ongelmia aiheutui paljon tai erittäin paljon. Vastaavasti löytyi muutamia taustamuuttujia, jotka olivat yhteydessä vähäisempiin ongelmiin. (Kuvio 7)

Kuvio 7.

Kuinka monelle taustamuuttujaryhmään kuuluvalla seuralla on tullut ”paljon” tai ”erittäin paljon” ongelmia koronarajoituksista maalis-toukokuussa 2020 (%). Vähintään 20 vastausta/taustamuuttujia.

Koronarajoitukset maalis-toukokuussa 2020 aiheuttivat ongelmia eri lajien seuroille laajasti: toisille lajeille hieman enemmän ja toisille hieman vähemmän. Lajikohtaiset erot eivät olleet kuitenkaan merkittäviä. Jokaisessa lajista löytyi seuroja, jotka selvisivät tilanteesta vain vähillä ongelmilla. (Kuvio 8)

Kuvio 8.

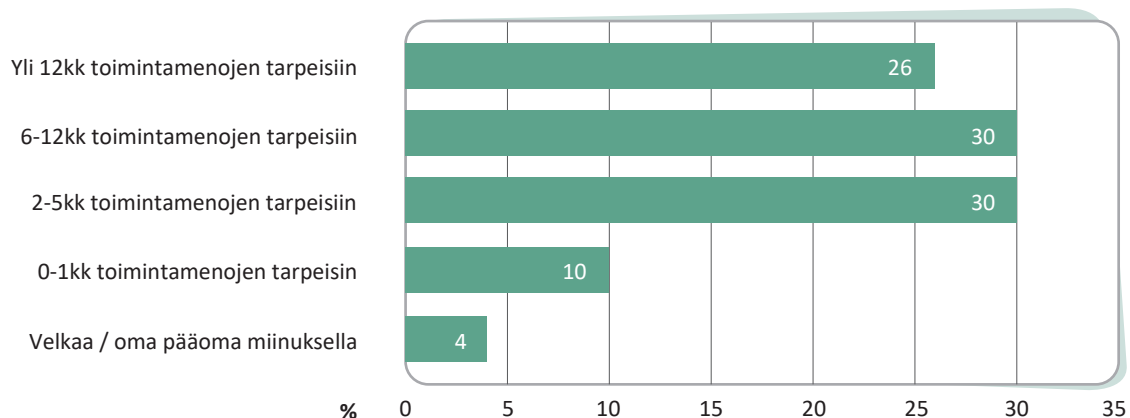
Ry-seurojen määrä eri lajeissa, joille koronarajoitukset maalis-toukokuussa 2020 aiheuttivat "paljon" tai "erittäin paljon" ongelmia (%). (Esimerkkejä lajien erikoisseuroista)

Ongelmia näytti syntyneen keskimääräistä enemmän kesän ulkolajeissa (mm. pesäpallo) ja sisäliikuntalajeissa. Ulkona tapahtuvat yksilölajit näyttivät selviävän keskimääräistä vähemmillä ongelmilla. Ongelmia näytti syntyneen kohtuullisen tasaisesti ympäri Suomea. Ongelmiin ajautuneiden seurojen määrä vaihteli maakunnittain 16–33 prosentin välillä. Lapissa ja Kainuussa ongelmiin ajautuneita seuroja oli eniten, Pohjois-Karjalassa ja Keski-Suomessa vähiten.

3.1.2 Koronapandemian vaikutukset talouteen

Tämän seurakyselyn aineiston 1411 ry-seuran yhteenlasketut vuositulot olivat lähes 163 miljoonaa euroa. Vuositulojen keskiarvo oli 115 320 euroa ja mediaani 26 605 euroa. Kyselyyn vastanneista seuroista 75 seuralla oli yli 500 000 euron vuositulot, ja 444 seuralla vuositulot olivat alle 10 000 euroa.

Kyselyssä kysyttiin seurojen talouspuskurin määrää ennen koronarajoituksia. Valtaosalla seuroista (86 %) talouspuskuria löytyi vähintään kahden kuukauden toimintamenojen tarpeisiin, mutta 14 prosentilla sitä oli korkeintaan yhden kuukauden toimintamenojen tarpeisiin. Neljällä prosentilla oli velkaa tai oma pääoma oli miinuksella. (Kuvio 9)

Kuvio 9.

Seurojen "taloudellinen puskur" vuoden 2019 lopussa tai viimeisimmän täyden 12 kuukauden tilikauden päättyessä.

Seuroissa palkkatyötä tekevien osuus on kaksinkertaistunut tulobudjettien tapaan vuosien 2006–2016 välillä.¹⁴ Koronaan liittyvään seurakyselyyn vastanneista seuroista 22 %:lla oli vähintään yksi 12 000 euroa vuodessa tienaaava palkkatyöntekijä. Näissä seuroissa oli kaikkiaan 1176 palkattua työntekijää eli keskimäärin neljä henkilöä seuraa kohden.

Seurat ovat yhä aktiivisempia oman lajinsa olosuhdetoimijoita (omistajia tai vuokralaisia). Koronakyselyssä 31 prosenttia seuroista ilmoitti seuralla olevan pää- tai osaomistuksia tai pitkäaikaisia vuokrasopimuksia omiin liikuntatiloihin tai -olosuhteisiin liittyen. Yli 500 000 euron vuosibudjetin seuroilla olosuhdeomistuksia tai vuokrasopimuksia oli 56 prosentilla.

Kokonaisuutena voidaan todeta, että ry-seurojen toiminnassa rahaa liikkuu entistä enemmän ja palkkatyön määrä seuroissa lisääntyy. Suurimmilla seuroilla taloudelliset vastuut ovat myös laajentuneet ja monimuotoistuneet.

Koronakyselyssä seuroilta kysyttiin tulojen ja menojen muutoksia maaliskoukokuulta 2020 (ei koko vuoden osalta) (Taulukko 4).

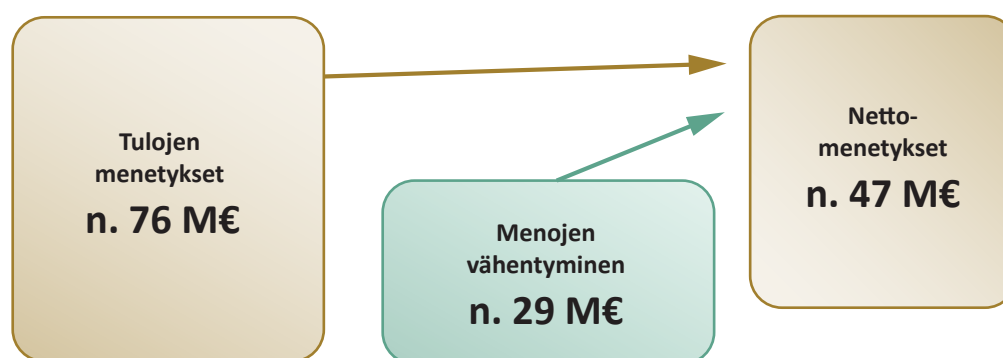
¹⁴ Koski, P.; Mäenpää, P. 2018. Suomalaiset liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa 1986–2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:25.

Taulukko 4.

Ry-seurojen vuosibudjetit sekä tulojen menetykset ja menojen vähennykset maalis-toukokuulta 2020, jaoteltuna seuran ilmoittamien ongelmien määrän mukaan (n=1411).

KORONA SEURAKYSELY 5/2020	Seurojen vuosibudjetit	Tulojen menetys koko vuosi (%)	Tulojen menetys 3-5 / 2020	Menojen vähennys koko vuosi %	Menojen vähennys 3-5 / 2020	Netto- menetykset
Seurat, joilla "Erittäin paljon ongelmia" (n=62)						
yhteensä ka/seura	9 081 202 € 146 471 €	18 %	1 612 682 € 26 011 €	4 %	371 256 € 5 988 €	1 241 426 € 20 023 €
Seurat, joilla "Paljon ongelmia" (n=230)						
yhteensä ka/seura	42 482 840 € 184 708 €	13 %	5 576 120 € 24 244 €	6 %	2 599 230 € 11 301 €	2 976 890 € 12 943 €
Seurat joilla, "Jonkun verran ongelmia" (n=559)						
Yhteensä ka/seura	83 733 728 € 149 792 €	6 % (arvio)	5 024 024 € 8 988 €	2 % (arvio)	1 674 675 € 2 996 €	3 349 349 € 5 992 €
Seurat, joilla "Vähän ongelmia" (n=555)						
Yhteensä ka/seura	26 208 210 € 47 222 €	2 % (arvio)	524 164 € 944 €	1 % (arvio)	262 082 € 472 €	262 082 € 472 €
KYSELYN SEURAT YHTEENSÄ						
yhteensä ka/seura	162 716 520 € 115 320 €	8 %	12 736 990 € 9 027 €	3 %	4 907 243 € 3 478 €	7 829 747 € 5 549 €

Kyselyyn vastanneet ry-seurat edustavat noin kuudesosaa Suomen kaikista aktiivisista ry-seuroista. Tämän perusteella voidaan arvioida koko ry-seuratoiminnalle aiheutuneet tappiot kertomalla kyselystä saadut tulokset kuudella (aineiston seurat 1411 x 6 = 8466 seuraa). (Kuvio 10)

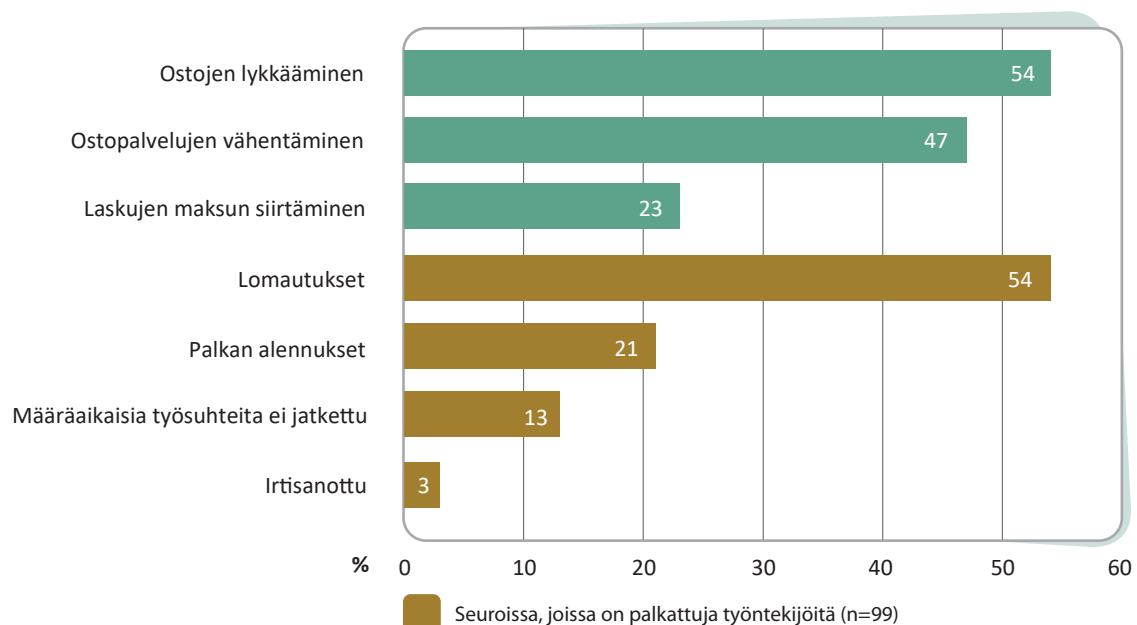
Kuvio 10.

Arvio koronarajoitusten vaikutuksista kaikkien ry-seurojen tuloihin ja menoihin maalis-toukokuussa 2020.

Seuroille aiheutunut kokonaisnettomenetys, 47 miljoonaa euroa, on iso summa, mutta toisaalta se on vain viisi prosenttia ry-seurojen vuosituloista. Suurimmalla osalla ry-seuroista taloudellinen puskuri ja toteutetut sopeuttamiskeinot riittävät talouden tasapainottamiseen seuran sisäisillä toimenpiteillä. Koronarajoitustoimet maal-s-toukokuussa aiheuttivat isoja ja pidempiaikaisia taloudellisia haasteita 20 prosentille ry-seuroja, mutta toistaiseksi vain pienellä osalla ry-seuroja tilanne on kriittinen.

Suurelle osalle seuroja koronapandemia aiheutti taloudellisia menetyksiä. Kyselyssä kerättiin tietoja talouden sopeuttamisen keinoista kaikilta niiltä seuroilta, joille koronarajoitukset olivat aiheuttaneet ”paljon” tai ”erittäin paljon” ongelmia (n=306). Seurat, joille koronapandemia aiheutti paljon tai erittäin paljon ongelmia, olivat aktiivisia menojen vähentämisessä. Yleisimmin tehtyjä sopeuttamistoimia olivat ostojen lykkääminen (54 %) ja ostopalveluiden vähentäminen (47 %). Seuroissa, joissa on palkattuja työntekijöitä (n=99), yleinen sopeuttamistoimi oli lomautukset (54 %). (Kuvio 11). Lisäksi avoimissa vastauksissa seurat esittelivät 29 erilaista menoa vähentävää muuta keinoa, kuten toiminnan, kilpailujen, tapahtumien tai investointien peruminen tai siirtäminen tulevaisuuteen.

Kolmen rajoituskuukauden aikana osa seuroista oli saanut lisätuloja tai ehtinyt toteuttamaan joitakin uusia tulonhankkimisen keinoja. Seuroista 54 oli toteuttanut uusia myyntikampanjoita, 37 seuraa oli anonut ja saanut julkisia tukia, 32 seuraa oli saanut avustuksia seuran ulkopuolelta ja 26 seuraa oli saanut avustuksia seuran omilta jäseniltä. Velkaa oli ottanut 20 seuraa ja 34 seuraa harkitsi ottavansa velkaa. Lisätulojen euromäärää ei seuroilta kysytty.

Kuvio 11.

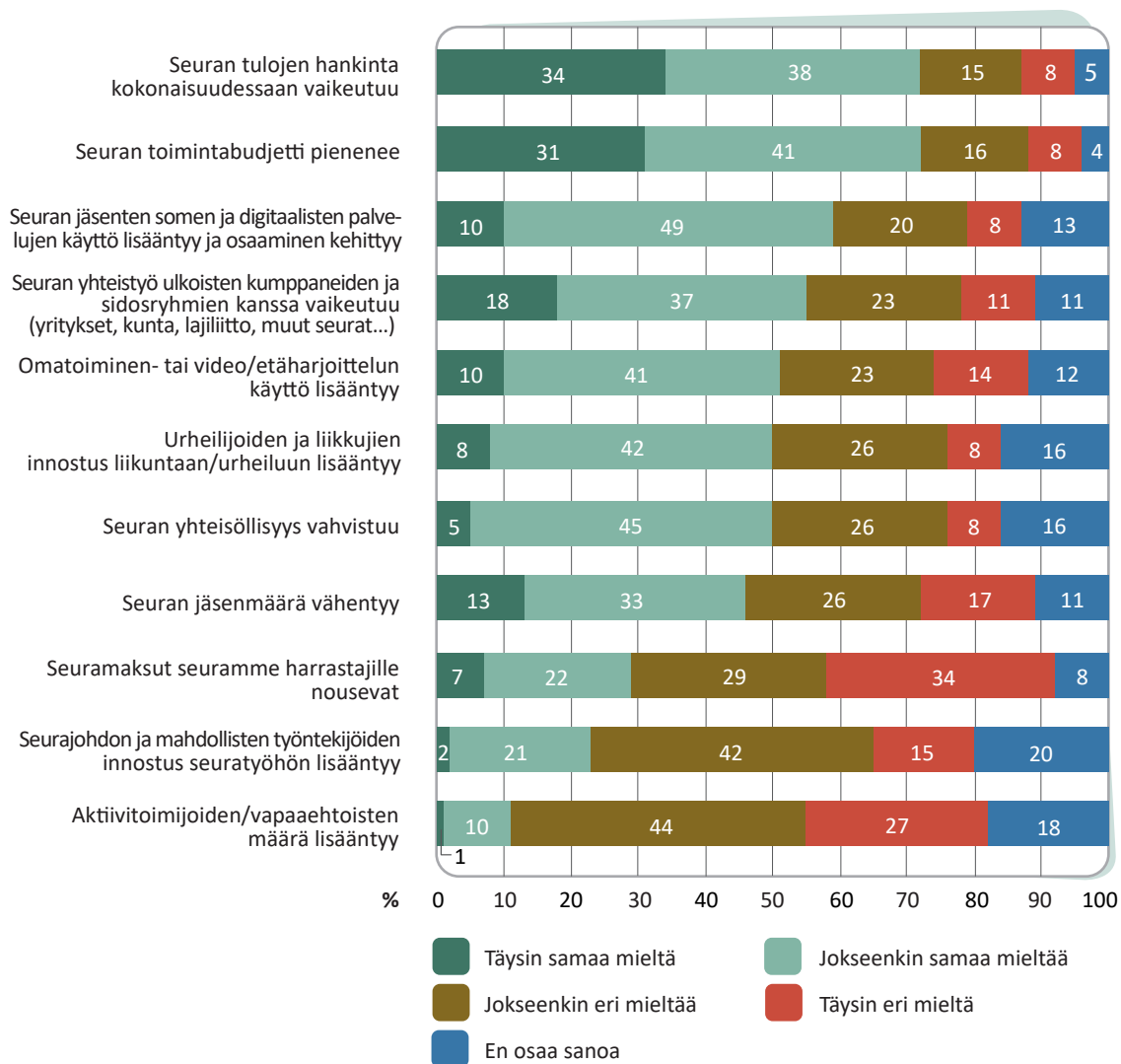
Seurojen yleisimpiä talouden sopeuttamisen keinoja (n=306).

3.1.3 Tulevaisuus ja toiveet tukitoimista

Seuroilta kysyttiin koronapandemian akuuttien vaikutusten lisäksi arviota poikkeustilanteen välillisistä vaikutuksista seuran toimintaan rajoitustoimien päättymisen jälkeen seuraavan puolen vuoden aikana.

Seurajohtajien antamat arviot sekä lisäksi avoimissa vastauksissa kerrotut viestit olivat pääosin synkkiä. Vastaajien mukaan haasteet ja ongelmat tulevat jatkumaan vielä syksyllä etenkin tulojen hankinnassa ja toimintabudjetin pitämisessä entisellä tasolla. (kuvio 12)

Vastaajat kertoivat myös positiivista muutoksista. Koronapandemian aiheuttama pysähdys tarjosi monelle seuralle aikaa pohtia seuran uudistamista ja kehittämistä. Koronan myötä moni seura kehitti digitaalisia toimintojaan: urheilijoiden omatoiminen harjoittelu aktivoitui ja etävalmennuksen menetelmät kehittyivät.

Kuvio 12.

Seurojen arvioita koronan vaikutuksista rajoitusten päättymisen jälkeen seuraavan kuuden kuukauden aikana. (n=1406)

Seurojen näkemyksiä tarpeellisista tukitoimista kysyttiin avoimella kysymyksellä: ”Mitkä ulkopuolisten toimijoiden (valtio, kunnat, lajiliitto...) apu- tai tukitoimenpiteet ovat tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia koronapandemian negatiivisten vaikutusten vähentämiseksi seuranne näkökulmasta?”

Kysymykseen vastasi 201 seuraa. Tukitoimenpiteitä toivottiin melko tasaisesti valtiolta (55), lajiliitoilta (48) ja kunnilta (46). Lisäksi 15 vastauksessa mainittiin muu tukitaho, esimerkiksi erilaiset säätiöt ja liikunnan aluejärjestöt. Kaikista vastauksista ei selvinnyt keneltä tukea toivotaan.

Sisällöllisesti tukitoiveita tuli ylivoimaisesti eniten talouteen liittyen (160). Suoran taloudellisen tuen lisäksi toiveissa esitettiin talousapua nykyisten ja tulevien maksujen huojentamisen muodossa (mm. olosuhdemaksut, vuokrat, jäsen- ja osanottomaksut, työnantajamaksut). Pääosa tukitoiveista koski seurojen perusmenoja ja perustoimintaa, mutta pieneltä osin myös peruuntuneita yksittäisiä tapahtumia. Suoran taloudellisen tuen lisäksi osalla seuroista oli tarve asiantuntija-apuun taloushallintoon, verotukseen tai juridiikkaan tai uusien tulolähteiden löytämiseen liittyen.

3.1.4 Osakeyhtiö-seurat

Seurakyselyyn saatiin vastauksia myös 16 joukkuepalloilun osakeyhtiömuotoiselta seuralta, sekä neljältä yksilölajien monimuotoiselta osakeyhtiöltä, joista kolmella liikevaihto oli hyvin pientä. Aineisto ei mahdollista laajan ja luotettavan analyysin tekemistä suomalaisista oy-seuroista. Tässä yhteydessä esitellään oy-seurojen kyselyn tiedoista vain muutamia yleishavaintoja.

Kyselyyn vastanneiden 16 joukkuepalloilun oy-seuran (jääkiekko 9, pesäpallo 3, jalkapallo 2, koripallo 1, käsipallo 1) joukossa oli vain yksi jääkiekon liigaseura ja jalkapallon Veikkausliigan seuroista ei vastaajien joukossa ollut yhtään seuraa. Kyselyyn vastanneet 16 joukkuepalloilun seuraa edustavat arviolta joukkuepalloilun oy-seurojen kokonaismäärästä noin viidesosaa, mutta niiden yhteenlaskettu liikevaihto 18,2 miljoonaa euroa on arviolta vain noin kymmenesosa kaikkien joukkuepalloilun oy-seurojen liikevaihdosta.

Joukkuepalloilun oy-seuroissa koronapandemian aiheuttamat rajoitukset ovat aiheuttaneet huomattavasti enemmän ongelmia kuin ry-seuroissa. Oy-seuroista 87 prosenttia (14 seuraa) ilmoitti poikkeus-tilanteen tuoneen ongelmia ”paljon” tai ”erittäin paljon”, kun vastaava prosenttiluku ry-seurojen puolella oli 20. Oy-seurat olivat kärsineet keskimäärin ry-seuroja enemmän tulonmenetyksiä (18 %) vuosibudjetin kokonaismäärästä.

Oy-seurat olivat aktiivisesti käyttäneet erilaisia talouden sopeuttamisen keinoja, mutta silti puolella oy-seuroista tilanne oli muodostunut jo kriittiseksi. Yksi merkittävä syy nopeaan kriisiytymiseen on oy-seurojen talouspuskurien vähyys. Neljällä oy-seuralla talouspuskuria oli 2–5 kuukauden toimintamenojen tarpeisiin ja neljällä seuralla 0–1 kuukauden toimintamenojen tarpeisiin. Kahdeksalla seuralla oli velkaa tai oma pääoma miinuksella eli lähtötilanne ylimääräisille ongelmille oli erittäin heikko.

Akuuttien ongelmien lisäksi seurajohtajien arviot koronan rajoituskuukausien jälkeisestä kuuden kuukauden ajasta ennustavat ongelmien jatkumista ja jopa syvenemistä. Kaikkien 16 seuran mielestä tulevan kuuden kuukauden aikana seuran tulojenhankinta tulee jatkossa vaikeutumaan ja seuran toimintabudjetti pienenee. Tämän lisäksi 14 seuran mielestä yhteistyö ulkopuolisten kumppanien kanssa tulee jatkossa vaikeutumaan.

Kyselyn tietojen perusteella osalle joukkuepalloilun oy-seuroista tilanne ilman nopeita ja isoja muutoksia tai ulkopuolista apua muodostuu jo vuoden 2020 aikana ylivoimaiseksi.

3.1.5 Yhteenveto tuloksista

- Suurin osa yhdistys-pohjaisista seuroista (ry-seurat) selvisi koronarajoituksista maaliskoukokuussa 2020 vähillä ongelmilla: 80 %:lle ry-seuroista koitui vain "vähän" tai "jonkun verran" ongelmia. Seuroista 20 %:lle aiheutui kuitenkin paljon tai erittäin paljon ongelmia.
- Osakeyhtiö-pohjaisissa seuroissa tilanne oli haastava jo kevään jälkeen. Noin puolet oy-seurojen vastaajista arvioi tilanteensa kriittiseksi.
- Ry-pohjaisten seurojen tulonmenetykset (maaliskoukokuu 2020) olivat arviolta yhteensä 76 M€ (nettomenetykset 47 M€).
- Vapaaehtois pohjalta toimivat pienten vuositulojen ja jäsenmäärän seurat pystyvät jatkamaan toimintaansa koronarajoitusten jälkeen lähes normaalisti.
- Pääosalla kriittisessä tilanteessa olevista seuroista ongelmat olivat yhteydessä raskaaseen kiinteiden kulujen rakenteeseen sekä tulorahoituksen nopeaan vähentymiseen.
- Ylivoimaisesti merkittävin muuttuja nopeassa ongelmiin ajautumisessa oli talouspuskurien määrä. Suurin osa jo valmiiksi velkaisista seuroista joutui poikkeustilanteessa ongelmiin lähes välittömästi.
- Seurat reagoivat ongelmiin pääosin nopeasti ja erilaisia sopeuttamisen keinoja käytettiin aktiivisesti. Lyhyessä ajassa tulojen menetyksistä noin kolmasosa saatiin paikattua menoja vähentämällä. Osa seuroista paikkasi menetyksiä seuran talouspuskurilla tai lisätuloja hankkimalla.
- Seuroissa on luotu rajoitustoimien aikana uusia toimintatapoja. Urheilijoiden omatoiminen harjoittelu aktivoitui, etävalmennuksen menetelmiä kehitettiin ja digitaalinen vuorovaikutus kehittyi.
- Monessa seurassa helposti toteutettavat sopeutumiskeinot ja talouspuskurit on käytetty loppuun kevään ja kesän aikana. Mikäli rajoitustoimet jatkuvat tai tiukentuvat uudestaan, voi ongelmiin ajautuvien seurojen määrä kasvaa syksyllä.
- Seurat toivoivat valtiolta, kunnilta ja lajiliitoilta erityisesti suoraa taloudellisesta tukea koronakriisistä selviytymiseksi.

3.2 Lajiliitot ja muut liikuntajärjestöt

Lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen toiminta on keskeistä Suomessa niin elinvoimaisen kansalais-toiminnan kuin liikunnan harrastamisen sekä kilpa- ja huippu-urheilun näkökulmasta.

Tiedonkeruu koronan akuuteista vaikutuksista lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen toimintaan toteutettiin osana Suomen Olympiakomitean jäsenkyselyä. Olympiakomitea lähetti jäsenjärjestöjensä toiminnanjohtajille ja puheenjohtajille kolmiosaisen kyselyn, jonka yhdessä osassa kysyttiin koronaviruspandemian vaikutuksista järjestön toimintaan. Olympiakomitea ja valtion liikuntaneuvosto laativat yhdessä koronaan liittyvät kysymykset (liite 3). Kysymyksiä oli vähemmän kuin muissa koronaselvityksen aineistonkeruissa, koska kysymykset olivat osa Olympiakomitean jäsenkyselyä.

Kyselyn vastausaika oli 27.4.–13.5.2020. Kysely lähetettiin Olympiakomitean 88 jäsenjärjestölle ja 25 kumppanuusjäsenelle. Kyselyyn vastasi 62 jäsenjärjestöä sekä 5 kumppanuusjäsentä. Koronaan liittyvien kysymysten analyysiin otettiin mukaan jäsenjärjestöjen vastaukset. Niiden osalta vastausprosentti oli 70. Aineiston osalta on huomioitava, että se ei kata koko liikuntajärjestökenttää, vaan pois jää osa liikuntaa edistävästä järjestöistä, esimerkiksi Olympiakomitea ja liikunnan aluejärjestöt.

Olympiakomitea toimitti koronaan liittyvistä kysymyksistä saadut vastaukset valtion liikuntaneuvostolle raakadatana. Tulosten analyysistä vastasi pääsihteeri, LitM Minttu Korsberg (valtion liikuntaneuvosto). Tulonmenetysten osalta, kaikkia Olympiakomitean jäsenjärjestöjä koskevan, skaalatun analyysin teki tutkija Timo Ala-Vähälä.

3.2.1 Koronapandemian vaikutukset toimintaan

Koronapandemia on vaikuttanut lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen toiminnassa useisiin osa-alueisiin. Suurin vaikutus pandemialla on ollut huippu-urheiluun, tapahtumiin, leireihin ja näytöksiin sekä kilpailu-toimintaan. Neljä viidestä (81-84 %) vastaajasta arvioi, että koronalla on ollut erittäin merkittävä tai merkittävä vaikutus edellä mainittuihin toimintoihin. Kolme neljästä vastaajasta arvioi, että koronalla on ollut erittäin merkittävä tai merkittävä vaikutus yhteistyökumppaneiden hankintaan (74 %) sekä lasten ja nuorten liikuntaan ja urheiluun (73 %). Kaksi kolmasosaa (66 %) vastaajista arvioi, että vaikutus aikuisten harrasteliikuntaan on ollut erittäin merkittävä tai merkittävä. Koulutustoimintaan (52 %) sekä seuratoimintaan- ja kehitykseen (48 %) arvioitiin erittäin merkittävä tai merkittävä vaikutus noin puolessa vastauksista. (kuvio 13)

Vähiten koronan arvioitiin vaikuttaneen järjestöjen soveltavan liikunnan toimintaan (erittäin merkittävä tai merkittävä vaikutus 34 %:lla vastaajista). Soveltavan liikunnan osalta on huomioitava, että merkittävä osa vastaajista (26 %) ei osannut arvioida vaikutuksista soveltavaan liikuntaan. Tämä voi johtua siitä, että soveltava liikunta ei ole osa kaikkien järjestöjen toimintaa tai toimintaa ei tunneta. (kuvio 13)

Avoimissa vastauksissa vastaajat raportoivat ennakoiduista haasteista toiminnalleen. Esiin nostettiin huoli harrastajamäärän mahdollisesta laskusta koronapandemian aiheuttamien rajoitustoimien johdosta.

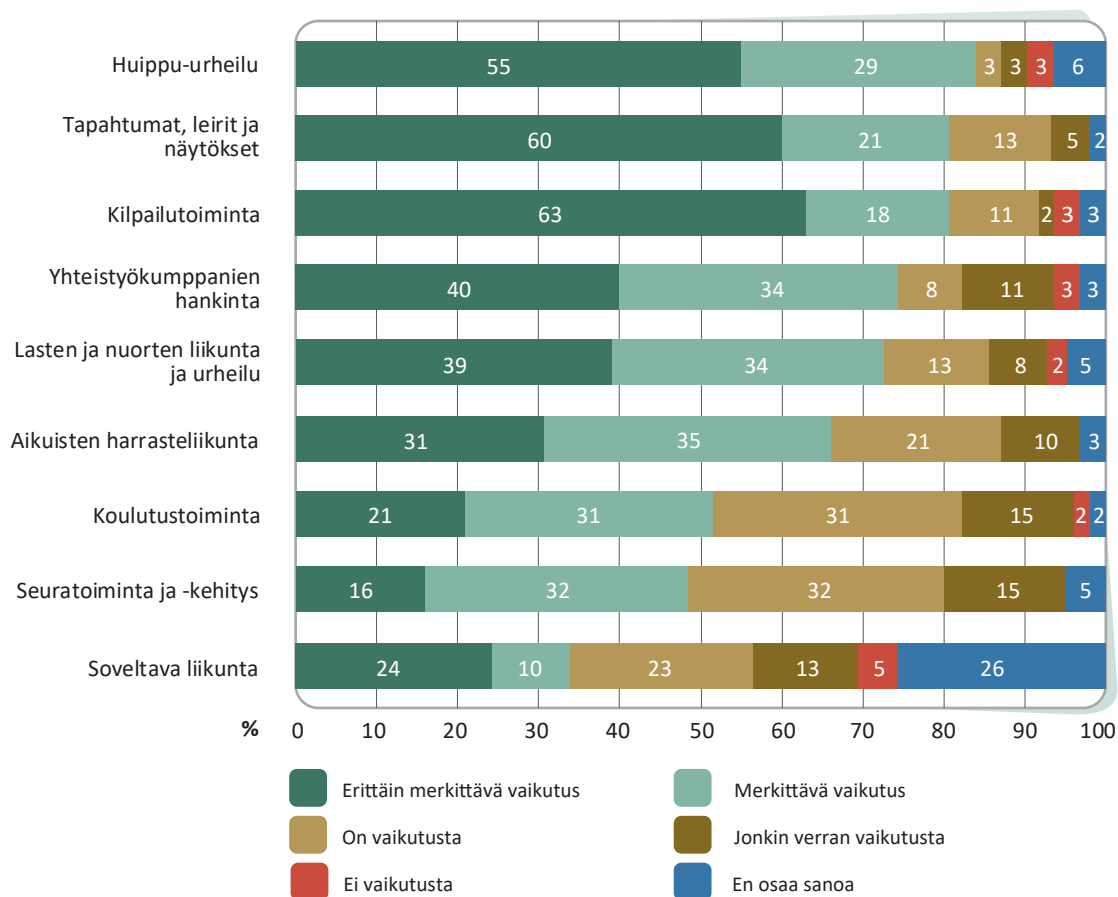
”Jos lajeissamme tulee pitkiä taukoja harrastamiseen, on vaarana, etteivät harrastajamäärät palaa ennalleen koronan jälkeen. ---”

Liikuntajärjestöt nostivat esiin myös koronarajoitusten johdosta kehitettyjä uusia toimintatapoja, kuten koulutusten, harjoitusten ja kilpailujen järjestämisen etäyhteyksin.

”[Lajimme seurat] ovat olleet innovatiivisia kehittäessään etäosallistumismahdollisuuksia. Olemme yhdessä järjestäneet kilpailuja ja tapahtumiakin etäyhteyksin.”

”Seuroihin oltu aktiivisesti yhteydessä kehitystoimenpiteiden osalta, kun aikaa vapautui muista tehtävistä. Webinaareja järjestetty seurojen tueksi. ---”

”Vaikutus kilpailutoimintaan ja koulutuksiin on ollut merkittävä, mutta toisaalta [tämä on] luonut uudenlaisia tapoja toimia – tapoja, joista on hyötyä tulevaisuudessa. ---”

Kuvio 13.

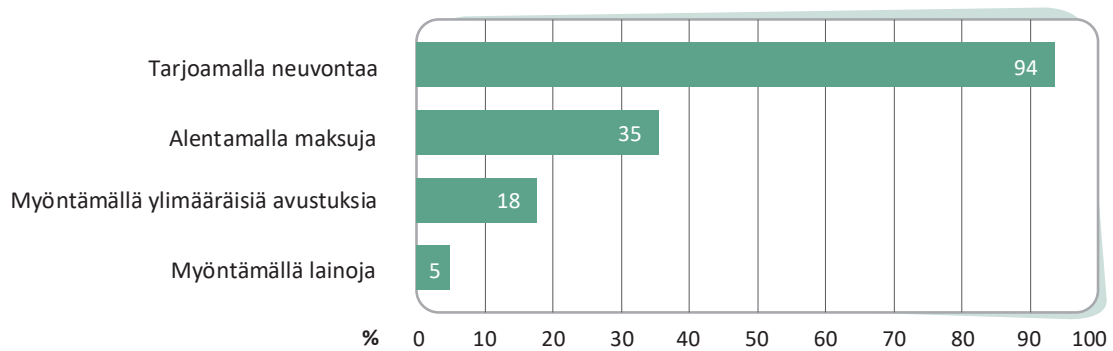
Lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen arvioimat koronapandemian vaikutukset toiminnan eri osa-alueisiin (n=62).

Lajiliitot ja muut liikuntajärjestöt ovat tukeneet jäsenseurojaan monilla tavoilla koronapandemian aikana. Lähes kaikki (94 %) järjestöt ovat tarjonneet jäsenseuroilleen neuvontaa. Noin kolmannes (35 %) järjestöistä on tukenut jäsenseurojaan alentamalla maksuja (esimerkiksi koulutus- ja jäsenmaksut), ja noin viidennes (18 %) on myöntänyt seuroille ylimääräisiä avustuksia (esimerkiksi päätoimisten palkkoihin). Muutamit (5 %) järjestöt ovat myöntäneet jäsenseuroilleen lainoja. Lisäksi monet järjestöt kertoivat avoimissa vastauksissa lykänneensä maksujen laskutusta seuroilta tai myöntäneensä lisää maksuaikaa. (kuvio 14)

Joissakin avoimissa vastauksissa nostettiin myös esiin, että kyselyyn vastaamisen aikaan ei oltu vielä tehty päätöksiä lisenssi- ja maksuasioista, sillä tilanteen etenemistä haluttiin seurata ennen päätösten tekoa. Avoimissa vastauksissa nostettiin lisäksi esiin erityisesti etäyhteyksillä toteutetut neuvontatoiminnot.

”Liitto aloittanut pitämään säännöllisiä etä-palavereita seuroille kerran kuussa. Etä-palaverit on teemoitettu siten, että ne tukevat seurakehitystä.”

”Olemme käynnistäneet webinaarit, joissa tapaamme seuroja eri aiheista. Olemme tehneet kyselyn talousvaikutuksista sekä jakaneet informaatiota seuratoiminnan hyvistä käytänteistä tässä ajassa. ---”

Kuvio 14.

Lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen tukitoimet jäsenseuroilleen koronapandemian aikana (n=62).

3.2.2 Koronapandemian vaikutukset talouteen

Toiminnallisten vaikutusten lisäksi koronarajoitukset ovat vaikuttaneet liikuntajärjestöjen talouteen. Kyselyyn vastanneista järjestöistä (n=62) 85 % ilmoitti, että budjetoituja tuloja jää saamatta maaliskoulu 2020. Näiltä 53 järjestöltä jää saamatta budjetoituja tuloja yhteensä noin 9 miljoonaa euroa. Ilmoitettujen tulonmenetysten mediaani oli 40 000 euroa. Tulonmenetysten vaihteluväli oli suuri, sillä pienin arvioitu tulonmenetys oli 150 euroa ja suurin 2 000 000 euroa. Järjestöistä 15 arvioi tulonmenetystensä olevan yli 100 000 euroa.

Tulonmenetyksiä raportoivien joukossa ilmoitetut tulonmenetykset olivat keskimäärin 13 % koko vuoden budjetoiduista tuloista (mediaani 7 %). Tulonmenetysten prosentuaalinen vaihteluväli oli suuri (pienin 0 %, suurin 60 %). Tulonmenetysten vaihtelua selittää järjestöjen toiminnan erilaisuus sekä kilpailukauden aikataulutus. Joidenkin järjestöjen oli vaikeaa arvioida talousvaikutuksia, sillä niiden arveltiin näkyvän vasta kesän jälkeen. Huoli syksyn tilanteesta tuotiin esiin useissa järjestöjen vastauksissa.

"[Lajissa] jäi kilpailematta kokonaan kevään kilpailukausi ja nyt myös syksyn kilpailukauden käynnistämisestä ei valitettavasti ole vielä tarkkaa tietoa. Tämä vaikuttaa luonnollisesti myös lisenssimyyntiin. Eli käytännössä tulorahoitusta katosi jo syksyiltä reilut 200 000€ ja syksyn osalta odotetaan toista reilua tappiota, mikäli kilpailukausi, eikä tätä myötä lisenssikausi pääse käynnistymään odotetusti."

"Emme osaa vielä kommentoida saamatta jääneitä tuloja. Näemme vaikutukset vasta kesän jälkeen."

"Suurin osa tuloista oli saatu ennen pandemian alkua. Ongelmat alkavat, mikäli kausi ei pääse alkamaan syksyllä ja lisenssimaksut sekä kilpailumaksut jäävät saamatta."

"Leiritoiminnan ja tapahtumien perumisesta koituvat tappiot toteutuvat elokuussa 2020 yhteensä 600 000 €."

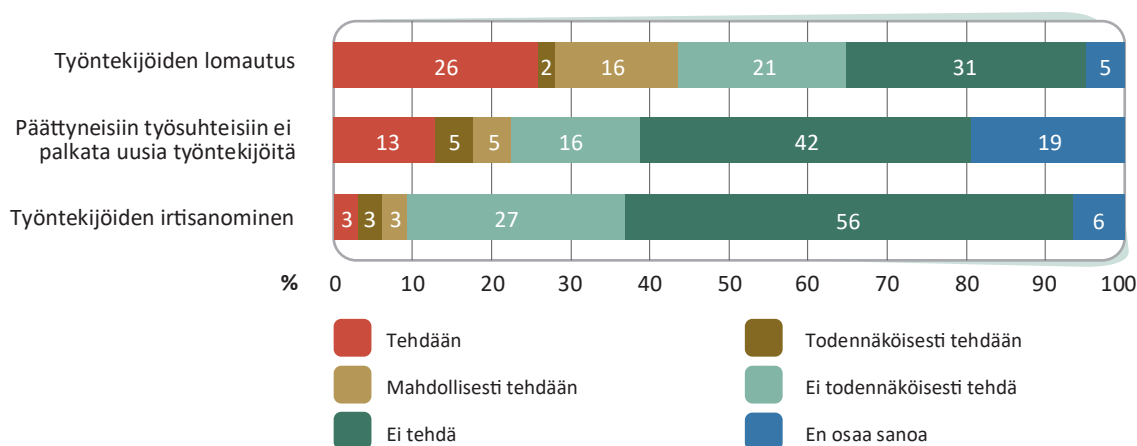
"Taloudellinen ahdinko koronakevään vuoksi merkittävä, koska alkuvuonna toteutetut asiat ovat maksussa, mutta kassaan ei ole tullut budjetin mukaan sisältöä koronan vuoksi, kun sopimuksia peruuntunut, osa jäsenistöstä ei ole uusinut lisenssejä peruuntuneiden tapahtumien vuoksi jne."

"Toiminnastamme johtuen koronaepidemian todelliset vaikutukset liittotasolla näemme vasta kesällä/alkusyksyllä. Toivomme, että valtiolla on vielä tällöin avustumahdollisuuksia, sillä muuten korona-avustaminen kohdistuu erittäin epäoikeudenmukaisella tavalla."

Koronarajoitustoimet pienensivät valtaosan järjestöistä tuloja maaliskuu-toukokuussa 2020. Toisaalta myös monien järjestöjen budjetoidut menot pienenevät kyseisellä ajanjaksolla. Menojen pienenemistä raportoi 47 järjestöä (n=62) eli 76 % vastaajista. Yhteensä järjestöjen menot pienenevät vastaajien mukaan 7,1 miljoonaa euroa. Vaihteluväli ilmoitetuissa menojen pienemisissä oli suuri, sillä pienin ilmoitettu summa oli 50 euroa ja suurin summa 2 000 000 euroa (mediaani 30 000 euroa). Niiden joukossa, jotka ilmoittivat tulonmenetyksiä, tulonmenetykset olivat keskimäärin 7 % (mediaani 7 %) koko vuoden budjetoiduista menoista.¹⁵

Kokonaisuutena Olympiakomitean kaikkien jäsenjärjestöjen (88 kpl) osalta tulonmenetysten (touko-maaliskuu 2020) voidaan arvioida olevan 11,4 M€. Menojen kokonaisvähennys on arviolta 9,3 M€. Näin ollen nettotulonmenetysten voidaan arvioida olevan maaliskuu-toukokuulta 2020 liikuntajärjestöissä yhteensä noin 2,1 M€.¹⁶

Koronarajoitusten aikana järjestöt ovat tehneet taloutensa sopeuttamistoimenpiteitä. Kyselyssä tiedusteltiin henkilöstöön kohdistuneista sopeuttamistoimista. Järjestöistä neljännes (27 %) ilmoitti sopeuttavansa talouttaan työntekijöiden lomautuksilla. Lisäksi viidennes (16 %) kertoi tekevänsä lomautuksia todennäköisesti tai mahdollisesti. Talouden sopeuttamistoimenpiteenä työntekijöiden irtisanomista oli käytetty tai suunniteltu käytettäväksi harvassa järjestössä: 6 % järjestöistä ilmoitti käyttävänsä tai todennäköisesti käyttävänsä irtisanomisia. Lisäksi 4 % piti irtisanomisia mahdollisina. (kuvio 15)

Kuvio 15.

Lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen tekemät henkilöstöön kohdistuvat sopeuttamistoimet (n=62).

Useat järjestöt kertoivat, että ovat hakeneet säästöjä kehottamalla työntekijöitä vaihtamaan lomarahat vapaaseen. Myös lomaa ja työaikaloidoja on käytetty jo keväällä.

"Vanhojen ja uusien lomien käytöllä on vastattu toiminnan pienenemiseen ja valmistauduttu koronarajoitusten purkautumisen jälkeiseen aikaan seurojen tukena. Toimenpiteitä arvioidaan tilanteen kehittyessä ja ollaan valmiudessa muuttuneen tilanteen vaatimiin muutoksiin".

"Henkilöstö vaihtaa vapaaehtoisesti lomarahat vapaaksi".

15 Menojen muutosta kysyttiin järjestöiltä kysymyksillä: Kuinka paljon budjetoidut menot pienenevät/lisääntyvät maaliskuu-toukokuussa 2020 (€)? ja Kuinka paljon menot pienenevät tai lisääntyvät koko vuoden budjetoiduista menoista (%)? Oletuksena kysymyksessä oli, että menot ovat voineet joko pienentyä tai lisääntyä ajanjakson aikana. Tulosten tulkintaa vaikeuttaa hankala kysymysmuotoilu ja se, että vastaajat eivät olleet merkinneet vastauksiin plus/miinus -etumerkkiä, joka osoittaisi onko kyse menojen pienenemisestä vai suurenemisestä. 36 vastaajaa (n=62) oli kirjoittanut edellä mainittuihin kysymyksiin liittyen avovastauksen. Näiden perusteella tulosten analysoinnin yhteydessä pääteltiin, että kaikissa ilmoitetuissa summissa on kyse menojen pienenemisestä. Täyttää varmuutta asiasta ei kuitenkaan ole kaikkien vastausten osalta.

16 Kokonaisarvio perustuu seuraavaan laskutapaan: Järjestöt jaettiin seitsemään suuruusluokkaan talouden kokonaisvolyymien pohjalta. Kunkin suuruusluokan tulojen ja menojen kokonaisarvio tehtiin kertomalla ilmoitettu tulojen tai menojen kokonaisuutos suhdelluvulla "kaikki kokoluokan järjestöt/ muutoksen ilmoittaneiden järjestöjen määrä." Suuruusluokat summattiin yhteen ja nettosumma saatiin vähentämällä tulonmenetyksen kokonaismäärästä arvioitu säästöjen kokonaismäärä.

3.2.3 Yhteenveto tuloksista

- Suurin vaikutus koronapandemialla on ollut lajiliittojen toiminnan osalta huippu-urheiluun, tapahtumiin, leireihin ja näytöksiin sekä kilpailutoimintaan. Neljä viidestä vastaajasta arvioi, että koronalla on ollut erittäin merkittävä tai merkittävä vaikutus edellä mainittuihin toimintoihin.
- Lähes kaikki (94 %) lajiliitot ja muut liikuntajärjestöt ovat tukeneet jäsenseurojaan koronapandemian aikana neuvonnalla. Lisäksi noin kolmannes (35 %) järjestöistä on tukenut jäsenseurojaan alentamalla maksuja ja noin viidennes (18 %) on myöntänyt seuroille ylimääräisiä avustuksia.
- Kokonaisuutena liikuntajärjestöjen tulonmenetysten touko-maaliskuulta 2020 voidaan arvioida olevan 11,4 M€. Menojen kokonaisvähennys on arviolta 9,3 M€. Nettomenetysten voidaan arvioida olevan yhteensä noin 2,1 M€.
- Useat järjestöt ilmoittivat talousvaikutusten näkyvän vasta tulevan syksyn aikana. Valtionhallinnolta toivottiin avustusmahdollisuuksia tästä syystä myös myöhemmin.
- Järjestöistä neljännes sopeuttaa talouttaan työntekijöiden lomautuksilla. Lisäksi viidennes tekee lomautuksia todennäköisesti tai mahdollisesti. Työntekijöiden irtisanomista oli käytetty tai suunniteltu käyttäväksi vain harvoissa järjestöissä: 6 % järjestöistä ilmoitti käyttävänsä tai todennäköisesti käyttävänsä irtisanomisia. Lisäksi 4 % järjestöistä piti irtisanomisia mahdollisina.
- Järjestöt nostivat esille huolen harrastajamäärän mahdollisesta laskusta koronapandemian aiheuttamien rajoitustoimien johdosta.
- Koronakriisin aikana lajiliitoissa ja muissa liikuntajärjestöissä on kehitetty uusia toimintatapoja, joista voi olla hyötyä myös kriisin jälkeen. Etäyhdellä on järjestetty koulutusta, harjoittelua ja kilpailuja.

4

Liikunta-alan yritystoiminta

4

Liikunta-alan yritystoiminta

Yritykset ovat merkittäviä liikuntapalveluiden järjestäjiä Suomessa. Liikunta-alan yritykset tuottavat moninaisia liikuntapalveluja, -olosuhteita ja -välineitä liikunnan harrastajille, urheilijoille sekä muille liikunta-alan toimijoille, kuten urheiluseuroille. Suomalainen aikuisväestö, erityisesti naiset, harrastavat ohjattua liikuntaa usein yritysten palveluissa. Liikunta-alan yritykset ovat myös merkittäviä työllistäjiä ja verotulojen tuottajia Suomessa.

Liikunta-alan yritystoimintaan voidaan katsoa kuuluvaksi kaikki liiketoiminta, jossa yritystoiminnan sisällöllinen lähtökohta on liikunta ja urheilu, aina urheilu- ja liikuntavälineiden valmistuksesta tukku- ja vähittäiskauppaan sekä erilaisiin liikunnan palvelutuottajiin. Tämän selvityksen kohderyhmäksi rajattiin ne liikunta-alan yritykset, jotka tuottavat liikuntapalveluita ja vaikuttavat ihmisten liikkumisen mahdollisuuksiin. Toimialaluokituksen (TOL) mukaisesti näitä aloja ovat:

- Urheilu- ja liikuntakoulutus (TOL 8551), joka sisältää esimerkiksi liikunnanohjauspalvelut ja personal trainer -palvelut sekä eri lajien koulutuksen.
- Urheilulaitosten toiminta (TOL 9311), joka sisältää esimerkiksi golfkentät, palloilu-, keila- ja kiipeilyhallit, tanssisalit ja -keskukset sekä hiihtokeskukset.
- Kuntokeskukset (TOL 9313), joka sisältää kuntosalit ja -keskukset, voimailusalit sekä crossfitsalit
- Muu urheilutoiminta (TOL 9319), joka sisältää esimerkiksi ratsastus- ja ravitallit sekä tapahtumien järjestäjät.

Kyselyn kohderyhmästä jätettiin pois muun muassa urheiluvälineiden valmistajat (TOL 3230), urheiluvälineiden vähittäiskauppa (TOL 4764) ja muun urheilutoiminnan (TOL 9319) osalta esimerkiksi ammattiurheilijat, jotka toimivat yritysmuodossa.

Sähköinen Webropol-kysely koronapandemian vaikutuksista liikunta-alan yrityksiin (liite 4) lähetettiin kohderyhmän yrityksille yhteistyökumppanien välityksellä. Suomen Kunto- ja terveysliikuntakeskusten yhdistys SKY ry välitti kyselyä omalle verkostolleen. Suomen Yrittäjät välittivät kyselyä omille liikunta-alan jäsenyrityksilleen. Liikunnanohjausta ja personal trainer -toimintaa harjoittavat yrittäjät kerättiin Patentti- ja rekisterihallituksen rekisteristä. Kysely lähetettiin personal trainer -yrityksille samalla, kun SKY ry välitti kyselyn omalle verkostolleen.

Liikuntapaikkayritysten osalta Suomen Palloliitto, Suomen Jääkiekkoliitto, Suomen Salibandyliitto, Suomen Golfliitto, Suomen Ratsastajainliitto, Suomen Tennisliitto, Suomen Squashliitto, Suomen Keilailuliitto ja Suomen Hiihtokeskusyhdistys välittivät kyselyn oman lajinsa olosuhdeyrittäjille. Lisäksi Finnish Dance Organization FDO ry välitti kyselyn tanssikeskuksille ja -kouluille, Kaupallisten kiipeilyhallien yhdistys kiipeilyhalleille sekä Suomen Ammattivalmentajat SAVAL ry yritysmuotoisesti toimiville ammatti- valmentajille. Kokonaisuudessaan kysely lähti 2 649 yritykselle.

Kyselyn muotoilussa seurattiin osin Suomen Yrittäjien tilaaman ja Kantar TNS oy:n toteuttaman Yrittäjägallupin kysymyksiä, jotta voitaisiin verrata liikunta-alan yritysten tilannetta yritysten yleiseen tilanteeseen. Yrittäjägallupin neljännen tutkimuskierroksen tiedonkeruu tehtiin 19.–25.4.2020 eli osin samaan aikaan tämän kyselyn kanssa. Monimenetelmä tutkimuksena toteutettuun Yrittäjägalluppiin vastasi yhteensä 1008 pienen ja keskisuuren yrityksen edustajaa. Valtaosa vastanneista yrityksistä oli hyvin pieniä 1-5 hengen yrityksiä, kuten myös tässä liikunta-alan yritysten kyselyssä.¹⁷

17 Yrittäjägallup toukokuu 2020. Koronakriisin vaikutus yrityksiin 19.–25.5.2020. Suomen Yrittäjien internetsivut: www.yrittajat.fi/sites/default/files/yrittajagallup_koronan_vaiikutukset_yrityksiin_iv_29.5.2020_tiedotustilaisuus_.pdf

Tähän liikunta-alan yritysten kyselyyn vastasi reilun viikon aikana (13.–22.5.2020) yhteensä 469 yritystä, joten kyselyn vastausprosentti oli 18 % (taulukko 5). Kyselyyn vastanneet yritykset sijoittuvat melko tasaisesti eri puolelle Suomea myös huomioiden eri alueiden väestömäärät. Kyselyä ei lähetetty kaikille valittujen toimialaluokkien yrityksille tai niistä otetulle satunnaisotannalle, vaan yrityksiä tavoitettiin alan järjestöjen kautta. Siksi on mahdollista, että jokin pienempi toimijaryhmä on jäänyt tarkastelun ulkopuolelle. **Selvitys tarjoaakin kuvan kohderyhmäksi valittujen liikunta-alan yritysten tilanteesta, mutta tuloksia ei voi suoraan yleistää koskemaan kaikkea liikunta-alan yritystoimintaa.**

Kyselyyn vastanneet yritykset luokiteltiin seuraaviin luokkiin:

- Kunto-, terveysliikunta-, voimailu- ja crossfitsalit
- Liikunnanohjaus, personal trainer ja valmennus
- Ratsastusopetus, -valmennus ja -tallit
- Tanssiliikunta, -koulutus ja -salit
- Ulko- ja sisäliikuntapaikat
- Muut (sisältää mm. erilaisia liikunta-alan koulutus- ja konsultointiyrityksiä sekä tapahtuma- ja ohjelmayrityksiä)

Yritysten luokittelu on tehty yrityksen ydintoiminnan mukaan, ja luokittelu poikkeaa Tilastokeskuksen toimialaluokittelusta. Ydintoiminnan mukainen luokittelu kuitenkin sopi parhaiten tämän kyselyn tulosten raportointiin. Luokittelu tuo esille riittävällä tasolla eri yritysten toimialan ja tilanteen sekä yritysten mahdolliset erot. Tosin etenkin luokissa ”ulko- ja sisäliikuntapaikat” sekä ”muut” on jonkin verran vaihtelua yritysten välillä, mutta merkittävät vaihtelut luokkien sisällä tuodaan aina raportissa esille.

Valtaosa liikunta-alan yrityksistä on pieniä tai keskisuuria yrityksiä, mikä näkyy myös tähän kyselyyn vastanneiden yritysten joukossa (taulukko 5). Liikunnanohjausta, valmennusta ja personal training -palveluita tarjoavat yritykset ovat valtaosin pieniä tai hyvin pieniä. Samantapainen profiili on ratsastuksen ja tanssin opetuksella. Sen sijaan kunto- ja liikuntasaleilla sekä ulko- ja sisäliikuntapaikojen yrityksillä liikevaihto on tyypillisesti suurempi.

Taulukko 5.

Kyselyyn vastanneiden yritysten määrä, jaottelu pääasiallisen palvelun mukaan.

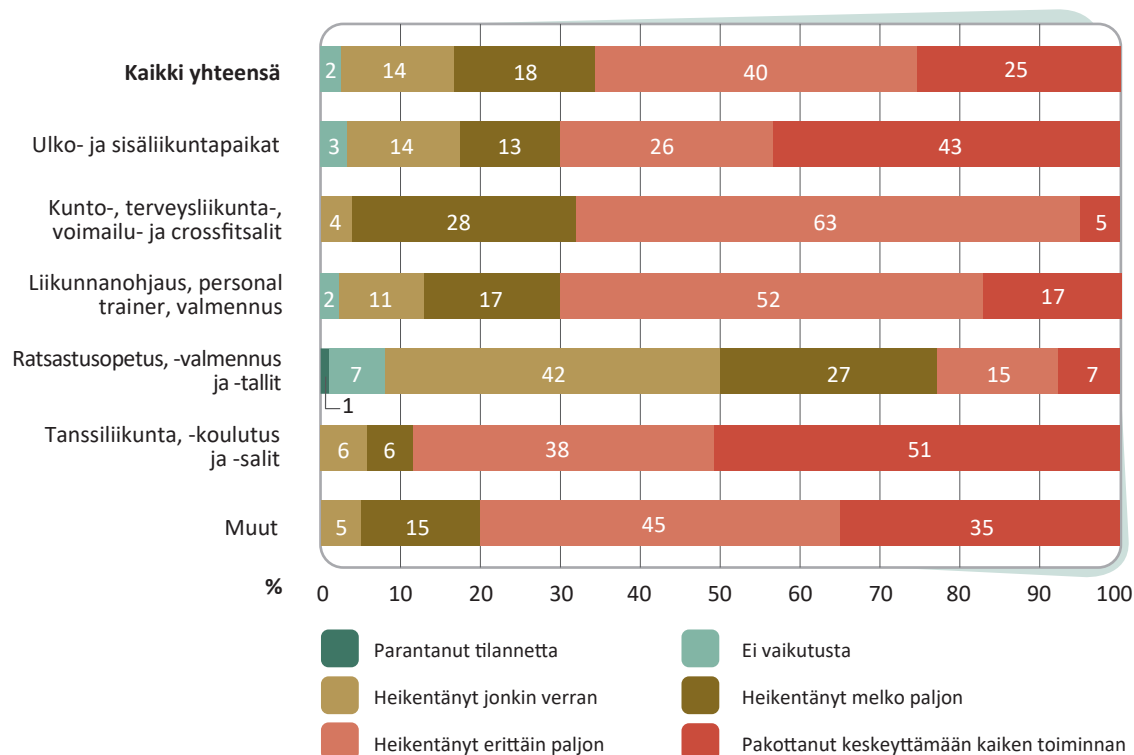
	LIIKEVAIHTO						Kaikki yhteensä	Vastausten määrä (kpl)
	–50 000 €	50 000–149 999 €	150 000–399 999 €	400 000–999 999 €	1 000 000 €–	Tyhjä		
Ulko- ja sisäliikuntapaikat	3 %	20 %	28 %	29 %	16 %	4 %	100 %	120
Kunto-, terveysliikunta-, voimailu- ja crossfitsalit	8 %	14 %	36 %	23 %	16 %	4 %	100 %	101
Liikunnanohjaus, personal trainer, valmennus	52 %	27 %	8 %	5 %	2 %	6 %	100 %	88
Ratsastusopetus, -valmennus ja -tallit	23 %	44 %	21 %	8 %	1 %	3 %	100 %	71
Tanssiliikunta, -koulutus ja -salit	35 %	33 %	16 %	6 %	3 %	7 %	100 %	69
Muut	25 %	30 %	20 %	15 %	10 %	0 %	100 %	20
Kaikki yhteensä	22 %	26 %	23 %	16 %	9 %	4 %	100 %	469

Kyselyyn vastanneiden liikunta-alan yritysten henkilöstön määrä vaihtelee palvelujen luonteen mukaan. Kunto- ja liikuntasalit sekä vastaavat työllistävät yleensä useampia henkilöitä, samoin ulko- ja sisäliikunta-paikat. Eri tyyppisiä liikunnanohjauksen palveluja tarjoavat yritykset ovat tyypillisesti yhden hengen yrityksiä. Tanssia tai tanssiliikuntaa opettavat yritykset jakaantuvat kahteen ryhmään: toisaalta yksin-ryttäjiin, toisaalta yrityksiin, joissa on paljon (6-30) työntekijöitä. Nämä työntekijät ovat tyypillisesti osa-aikaisia. Koska liikunta-alalla on tyypillisesti paljon osa-aikaisia työntekijöitä, henkilöstön määrästä ei voi suoraan päätellä tehtyjen työtuntien määrää, eikä työtuntien määrien leikkauksista voi suoraan johtaa henkilöstön määrän muutoksia.

4.1 Koronapandemian vaikutukset toimintaan

Koronarajoitukset näyttävät vaikuttaneen erittäin merkittävästi liikunta-alan yritysten toimintaan. Monilla liikunta-alan yrityksillä korona on heikentänyt erittäin paljon yrityksen toimintaedellytyksiä, monilla jopa keskeyttänyt täysin toiminnan (kuvio 16). Etenkin erilaiset kunto- ja liikuntasaliyritykset sekä liikunnan ohjaus- ja valmennuspalveluita tarjoavat yritykset kokivat, että pandemia on heikentänyt heidän tilannettaan erittäin paljon.

Vakavin tilanne on tanssiliikunta-alan yrityksillä, joista puolet (51 %) on joutunut keskeyttämään koronan takia kaiken toiminnan. Taustalla on esimerkiksi se, että tanssinopettajat tarjoavat palveluitaan erilaisille yhdistyksille, mutta koronarajoitusten aikana harjoituksia ei ole voitu pitää mm. suljettujen tilojen vuoksi. Vastaava tilanne kuin tanssiliikuntayrityksillä on ulko- ja sisäliikuntapaikoilla (49 %), kun niistä poistetaan golfkentät, joiden osalta korona on heikentänyt tilannetta vain jonkin verran (64 %) tai melko paljon (36 %). Golfkenttien lisäksi muita parempi tilanne näyttää olevan myös ratsastusalan yrityksillä, vaikka niidenkin tilannetta koronapandemia on heikentänyt.

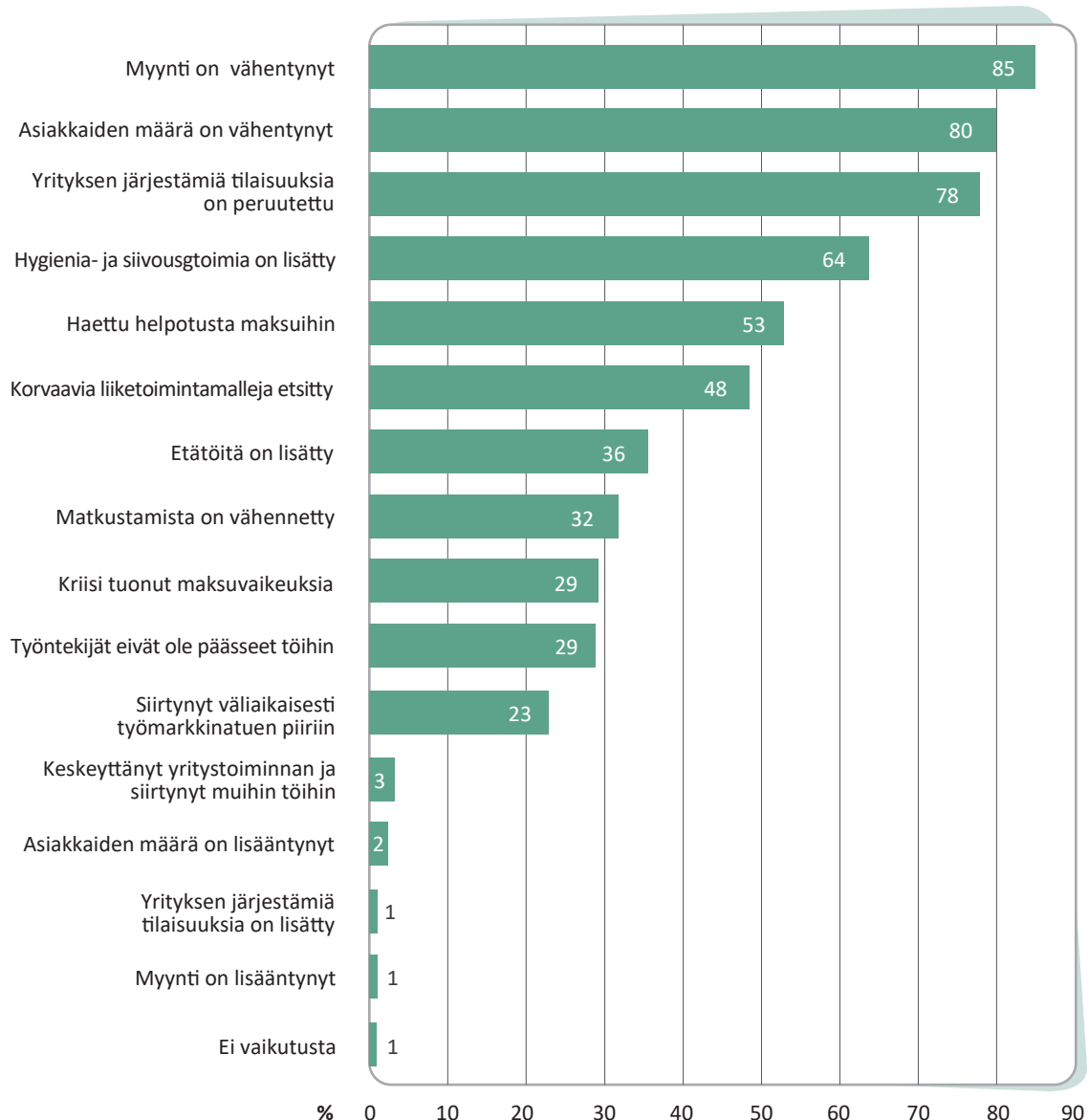
Kuvio 16.

Yrityksen arvio koronapandemian vaikutuksesta yrityksen toimintaan (n=468).

Yrityksiä pyydettiin myös kertomaan, miten koronapandemia on konkreettisesti vaikuttanut yrityksen toimintaan. Yritykset saivat valita valmiista vaihtoehdoista sekä täydentää vastausta avovastauksella.

Korona on vähentänyt neljällä viidestä yrityksistä myyntiä ja asiakasmääriä sekä peruuttanut tilaisuuksia ja tapahtumia. Juuri mikään kyselyyn vastannut liikunta-alan yritys ei ole hyötynyt koronasta esimerkiksi myynnin tai asiakasmäärän kasvun myötä. (kuvio 17) Liikunta-alan yritysten tilanne näyttyy näiltä osin heikommalta kuin yritysten tilanne keskimäärin. Yritysgalluppiin vastanneista yrityksistä 68 %:lla myynti ja asiakasmäärä olivat vähentyneet sekä 40 %:lla yrityksistä oli peruttu tilaisuuksia¹⁸.

Kun tarkastellaan koronarajoitusten vaikutuksia aloittain, hygieni- ja siivoustoimien lisäys on koskettanut erityisesti ratsastus-, liikuntapaikka- sekä kunto- ja liikuntasaliyrityksiä. Korvaavia liiketoimintamalleja on haettu erityisesti niillä aloilla, joilla se on ollut helposti mahdollista eli kunto- ja liikuntasaleilla (70 %), tanssiliikunnassa (64 %) sekä ohjauspalveluissa (56 %). Sen sijaan ratsastus- ja liikuntapaikkayritysten on ollut ymmärrettävästi vaikea hakea merkittävässä määrin uusia liiketoimintamalleja, sillä toiminta on pitkälti ”paikkasidonnaista”. Talouteen liittyviä toimenpiteitä näyttävät käynnistäneen eniten kunto- ja liikuntasaliyritykset, jotka ovat kokeneet eniten maksuvaikeuksia ja hakeneet eniten helpotusta maksuihin.

Kuvio 17.

Koronapandemian vaikutus yritysten toimintaan (n=469).

18 Yrittäjägallup toukokuu 2020. Koronakriisin vaikutus yrityksiin 19.–25.5.2020. Suomen Yrittäjien internetsivut: www.yrittajat.fi/sites/default/files/yrittajagallup_koronan_vaikutukset_yrityksiin_iv_29.5.2020_tiedotustilaisuus_.pdf

Kyselyyn vastanneet liikunta-alan yritykset näyttävät reagoineen suhteellisen nopeasti koronarajoitukseen käynnistämällä monenlaista uutta korvaavaa toimintaa, jos yrityksen toimintaresurssit ovat antaneet siihen mahdollisuuksia. Eniten reagoitukykyä ja -mahdollisuuksia näyttää olleen ohjauspalvelu-, tanssiliikunta- sekä kunto- ja liikuntasaliyrittäjillä. Sen sijaan vähemmän reagoitukykyä ja -mahdollisuuksia näyttää olleen ratsastus- ja liikuntapaikkayrittäjillä, joilla toiminta on aiemmin todetusti ”paikkasidonmaisempaa”.

Etä- ja videopalveluita on käynnistetty erityisesti ohjauspalvelu- (52 %), tanssiliikunta- (69 %) sekä kunto- ja liikuntasaliyrittäjissä (67 %). Yritykset ovat avanneet esimerkiksi maksullisia verkkopalveluita ja -kauppoja palveluidensa myymiseksi muuttuneissa olosuhteissa.

Vuokrauspalvelut ovat lisääntyneet lähinnä vain kunto- ja liikuntasaliyrittäjissä, jotka ovat esimerkiksi vuokranneet liikuntavälineitä kotiin. Pienryhmäpalveluita on käynnistetty tai lisätty noin puolessa kunto- ja liikuntasaleja sekä tanssiliikunnassa, kun taas muissa yrityksissä selvästi vähemmän. Kunto- ja liikuntasaleista kaksi kolmesta sekä ohjauspalveluyrittäjistä noin puolet on siirtänyt palveluita enemmän uusiin olosuhteisiin, kuten ulkoilmaan tai verkkoon.

”Videopalvelu asiakkaiden käyttöön, jotta voivat saada etävalmennusta videon välityksellä.”

”Balettitunnit toteutettu etäopetuksena.”

”Paritanssikursseja kesälle rajatulla osallistujamäärällä ilman parin vaihtoa.”

Avointen vastausten perusteella toimintaansa jatkaneet yritykset ovat vastanneet koronakriisiin (1) puolustautumalla tai sinnittelemällä, (2) hyökkäämällä ja/tai (3) väistämällä. Vaihtoehdot eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan kukin yritys on painottanut niitä omalla tavallaan.

Puolustautuminen tarkoittaa tässä sitä, että yritykset ovat karsineet kuluja, sopineet maksuaikoja uusiksi ja tarkistaneet hintoja. Hyökkäävän strategian omaksuneet ovat lähteneet kehittämään uusia tuotteita tai liiketoimintamalleja ja/tai lisänneet panostusta markkinointiin. Väistämisen valinneet (tai siihen pakotetut) ovat yrityksen tulojen loppuessa siirtyneet palkkatöihin tai työmarkkinatuella tai ottaneet yritykselle muita kuin liikunta-alan toimeksiantoja.

4.2 Koronapandemian vaikutukset talouteen

Koronarajoitukset näyttävät vaikuttaneen hyvin merkittävästi liikunta-alan yritysten talouteen. Kyselyyn vastanneista yrityksistä 54 % arvioi, että korona on heikentänyt erittäin paljon yrityksen taloutta. Korona ei ole juurikaan parantanut yritysten taloudellista tilannetta. (kuviot 18) Liikunta-alan yritysten taloudellinen tilanne näyttyy heikommalta kuin yritysten tilanne keskimäärin. Yritysgalluppiin vastanneista yrityksistä 18 % on kokenut koronarajoitusten aikana maksuvaikeuksia, kun liikunta-alalla vastaavia yrityksiä oli 29 % (kuviot 17).

Kaikkein voimakkaimmin korona on vaikuttanut tanssiliikuntayrittäjiin, joista 68 %:lla talous on heikentynyt erittäin paljon. Jos liikuntapaikkayrittäjistä erotetaan golfkentät, liikuntapaikkayritysten tilanne muuttuu yhtä kriittiseksi (67 % arvioi koronan heikentäneen erittäin paljon yrityksen taloudellista tilannetta). Vähiten korona näyttää vaikuttaneen ratsastus- ja golfkenttäyritysten taloudellisiin tilanteisiin, vaikka myös monilla niistä korona on heikentänyt taloudellista tilannetta.

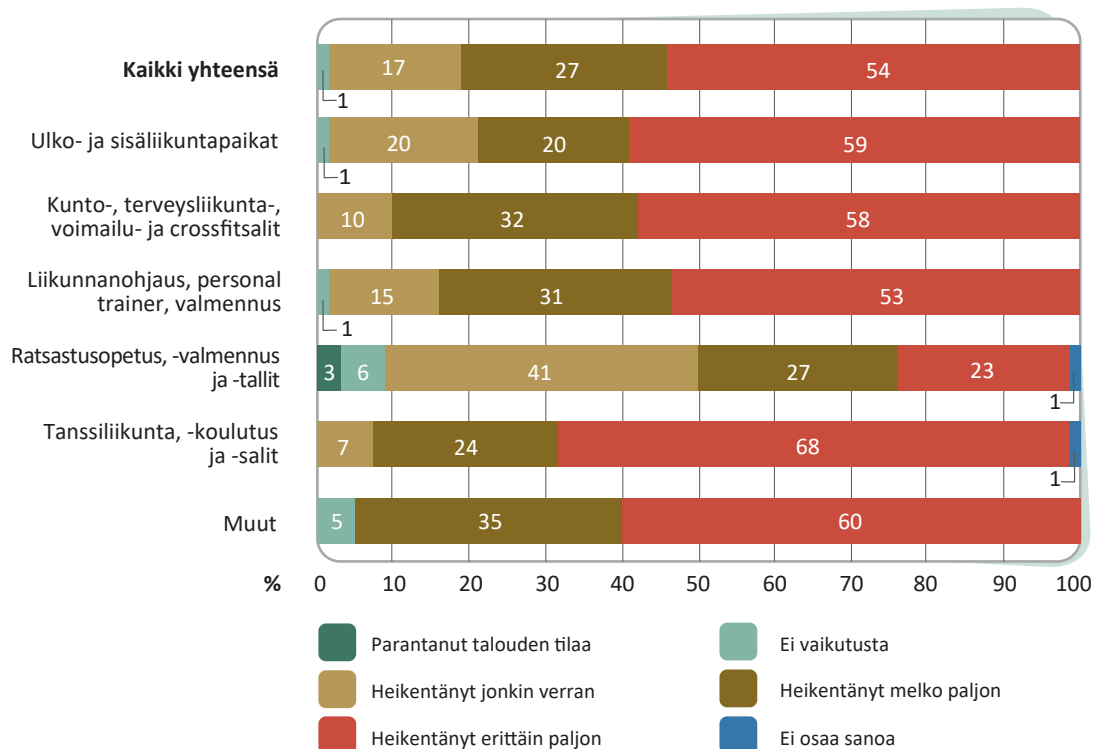
Reilulla neljänneksellä (27 %) ratsastusyrityksistä korona on heikentänyt taloutta melko paljon ja vajaalla neljänneksellä (23 %) erittäin paljon. Kuitenkin moni ratsastustalli ja -koulu on jatkanut toimintaansa korona-aikanakin, sillä niiden ei ole tarvinnut rajoitusten takia sulkea tilojaan, ja ratsastus on lajina sopinut myös korona-aikaan (monesti ulkolaji, jossa ei ole lähikontaktia). Toimintaa on pystytty jatkamaan poikkeusmenettelyin ja/tai pienemmässä mittakaavassa ja osa tulonsaannista on pysyvämpiluonteista (esim. tallipaikkojen vuokrat), joten alan yritykset ovat saaneet tuloja myös korona-aikana.

Golfkenttäyriyten taloutta koronarajoitukset ovat heikentäneet 64 %:n osalta jonkin verran ja 36 %:n osalta melko paljon. Golfyriyten keskimääräistä paremman tilanteen taustalla on varmasti monia selittäviä tekijöitä. Ensinnäkin merkittävä osa golfyriyten tuloista syntyy erilaisista vuotuisista kausipelimaksuista ja vastikkeista, joista tulot on voitu saada jo ennen korona-aikaa. Toiseksi aikainen kevät on avannut golfkentät poikkeuksellisen aikaisin (osa ei ole ollut kiinni ollenkaan), ja kenttiä on pystytty myös pitämään koronarajoitustenkin aikana auki. Kolmanneksi monet golfkentät ovat keränneet korona-aikanakin hyvin asiakkaita.

”Asiakkaat on kadonneet lähes kokonaan, yritys joutui sulkemaan ovet vähentääkseen henkilöstökulut minimiin ja asiakkaiden takaisin paluu on todella vähäistä ja hidasta. Kassakriisi iskee tosi pian, jos siihen ei saa helpotusta vaikka kaikki mahdolliset kortit alkaa olla katsottu.”

”Liikuntakeskusalan sesonkiaika meillä juhannukseen saakka. Sillä rahalla olemme eläneet myös alkusyksyn. Nyt asiakkaita on irtisanoutunut, ja normaalisti olemme tehneet hyvää myyntiä tähän aikaan. Personal training tulot ovat tippuneet noin 85%.”

”Meidän liiketoiminnan näkökulmasta epidemia iski oikeaan aikaan, koska huhti-elokuu on meidän hiljaisin aika muutenkin. Jos rajoitukset kiristyvät taas syksyllä, tulee tilanne olemaan meille vaikea, koska meille tärkeintä on saada loka-maaliskuussa turvattua normaali liiketoiminta.”

Kuvio 18.

Koronapandemian vaikutus yrityksen taloudelliseen tilanteeseen toukokuun 2020 loppupuoleen mennessä (n=468).

Vaikutukset liikevaihtoon

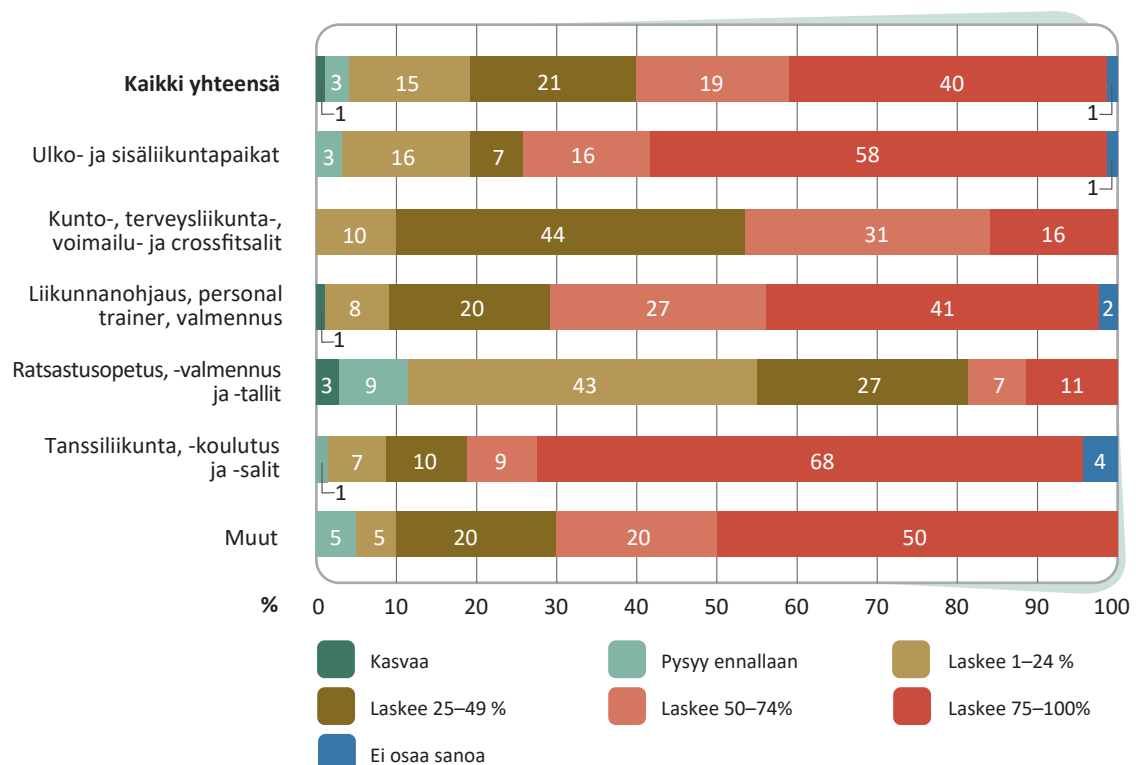
Yrityksen liikevaihto tarkoittaa myyntituottojen summaa, josta on vähennetty arvonlisävero. Liikevaihto mittaa yrityksen toiminnan laajuutta. Liikunta-alan yritysten liikevaihtoon koronapandemia voi vaikuttaa toimintamallin mukaan joko heti (esim. asiakassopimuksia irtisanotaan tai toiminta on jouduttu pysäyttämään) tai myynnin supistuttua (esim. kapasiteettia on rajoitettu tai asiakasvirrat pienentyneet).

Koronarajoitukset ovat laskeneet merkittävästi kyselyyn vastanneiden liikunta-alan yritysten liikevaihtoa maaliskoukokuussa 2020 verrattuna normaaliaikaan. Keskimäärin 59 %:ssa yrityksistä liikevaihto on laskenut vähintään puolella. Korona ei ole juurikaan lisännyt liikunta-alan yritysten liikevaihtoa. (kuvio 19)

Erityisen pahasti liikevaihto on laskenut tanssiliikunta-, liikuntapaikka- ja ohjauspalveluyrityksillä. Kahdella kolmesta tanssiliikuntayrityksestä liikevaihto on laskenut vähintään 75 %. Yhtä heikko tilanne on liikuntapaikkayrityksissä, jos jätetään huomioimatta golfkenttäyrittäjät, joista valtaosalla (64 %) liikevaihto on laskenut korkeintaan vajaan neljänneksen. Myös liikevaihdon laskulla tarkasteltuna korona ei näytä vaikuttaneen yhtä voimakkaasti ratsastusyrityksiin.

Liikevaihdon laskua selittää se, että koronarajoitusten myötä on jouduttu lakkauttamaan tai supistamaan erilaisia palveluita (esim. ryhmäliikunta) ja asiakasmäärät ovat vähentyneet. Lisäksi liikevaihdon laskua voi selittää se, että asiakaspysyvyyden varmistamiseksi liikunta-alan yritykset ovat voineet alen-
taa hintojaan, kehittää korvaavia maksuttomia palveluja ja/tai mahdollistaa esimerkiksi jäsenyysaikojen pidentymistä tai siirtoja. Näiden liiketaloudelliset kokonaisvaikutukset näkyvät todennäköisesti vasta myöhemmin pandemiarajoitusten vuoksi.

Edellä todettiin, että kunto- ja liikuntasaliyritykset totesivat koronapandemian vaikuttaneen voimakkaasti niiden toimintaedellytyksiin. Toisaalta liikevaihdon arvioitu lasku on ollut niissä vähäisempää kuin tanssiliikunta-, liikuntapaikka- ja ohjauspalveluyrityksillä. Ilmeisesti kunto- ja liikuntasaliyritysten taloudellinen pelivara on muita pienempi ja siksi pienempikin (ja silti suhteellisen suuri) muutos voi johtaa vakaviin vaikeuksiin.

Kuvio 19.

Yritysten arviot koronapandemian vaikutuksista yrityksen liikevaihtoon maaliskoukokuussa 2020 verrattuna normaaliaikaan (n=469).

Yritysten antamissa avovastauksissa käy ilmi, että yritysten tulojen väheneminen on lisännyt yrityksissä tarvetta muuhun rahoitukseen. Lisärahoitusta on hankittu ottamalla lainaa, myymällä yrityksen omaisuutta, hakemalla avustuksia tai yrityksen omistaja on rahoittanut yrityksen toimintaa. Osa yrittäjistä on mennyt palkkatöihin liikunta-alan töiden loputtua tai tehnyt yrityksensä nimiin muun alan toimeksi-

antoja. Pienyrittäjälle kriisi on voinut merkitä sitä, että hän on joutunut turvautumaan säästöihinsä, tinkimään palkastaan, luopumaan lomistaan tai pitämään yritystään hengissä työskentelemällä muualla.

”Olen tehnyt muitakin hommia kuin valmennusta, esimerkiksi toiminut rakennustyömaalla.”

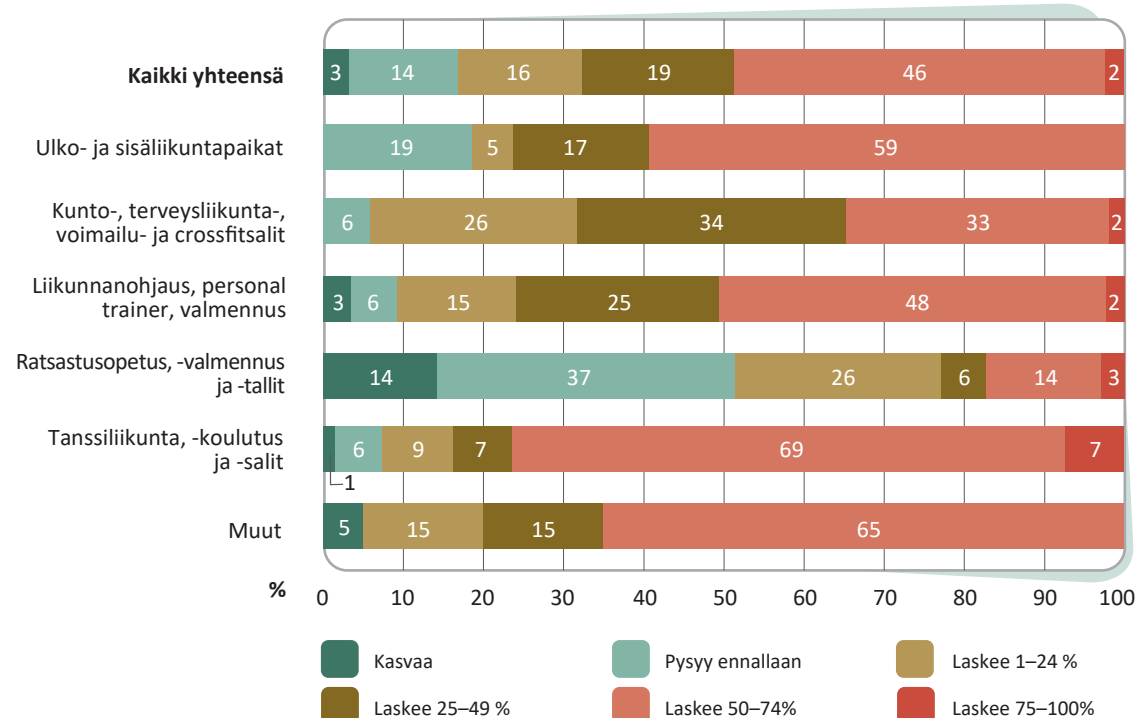
”Itse olen joutunut ottamaan lainaa pankista, jotta selviän huhti-kesäkuun vuokranmaksuista ja muista kiinteistä kuluista.”

”Sinnittelen säästöillääni.”

Vaikutukset myyntiin

Yrityksiltä kysyttiin liikevaihdon lisäksi erikseen koronarajoitusten vaikutuksia yrityksen myyntiin. Rajoituksilla ei näytä olleen aivan yhtä dramaattisia vaikutuksia liikunta-alan yritysten myyntiin kuin liikevaihtoon. Vajaalla puolella (46 %) kyselyyn vastanneista yrityksistä myynti oli laskenut 50-75 %, mutta hyvin harvalla yrityksellä tätä enemmän (kuvio 20). Myös myynti oli vähentynyt eniten tanssiliikunta-, liikuntapaikka- ja ohjauspalveluyrityksillä. Jälleen golfkenttien ja ratsastusyritysten tilanne oli muita yrityksiä parempi. Golfkenttäyrittäjistä 86 % vastasi, että myynti on pysynyt ennallaan. Ratsastusyrityksistä kolmanneksella myynti on pysynyt ennallaan, ja 14 %:lla yrityksistä myynti oli jopa kasvanut.

Myyntien yleisen laskun taustalla on todennäköisesti asiakasmäärien laskun lisäksi se, että koronarajoitukset eivät ole mahdollistaneet palvelujen perinteistä myyntiä. Koronan vaihteleville vaikutuksille eri alojen myyntiin löytyy perusteluita alojen erilaisista tulojen ansaintamalleista (esimerkiksi erilaisten kausimaksujen osuudesta) ja siitä, miten eri lajeja on pystytty jatkamaan myös korona-aikana. Esimerkiksi golfissa ja ratsastuksessa toiminta on monessa yrityksessä jatkunut myös korona-aikana, minkä vuoksi korona ei ole vaikuttanut välttämättä yhtä paljon näiden yritysten myyntiin.

Kuvio 20.

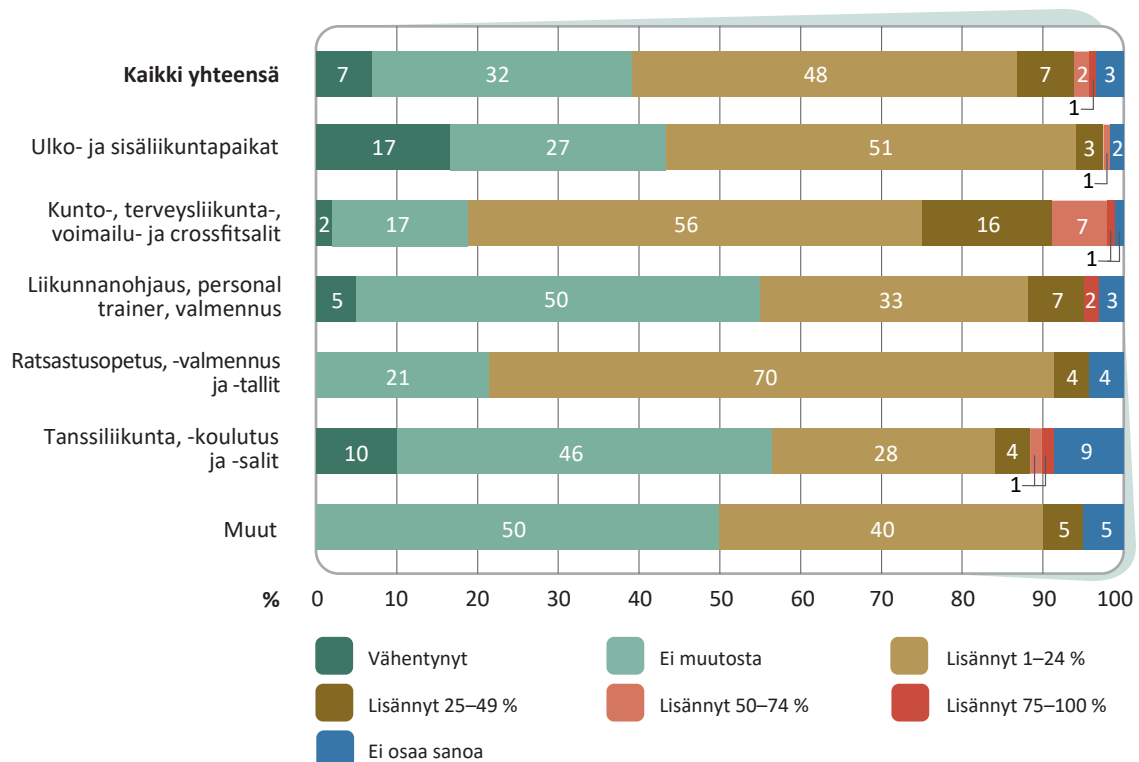
Yritysten arviot koronapandemian vaikutuksista yritysten myyntiin maaliskoukokuussa 2020 verrattuna normaaliaikaan (n=464).

Liikunta-alan yritysten myynti näyttää laskeneen enemmän kuin yritysten myynti keskimäärin korona-kevään 2020 aikana. Yritysgalluppiin vastanneista yrityksistä 25 %:lla myynti oli vähentynyt yli 50 % tai myynti oli loppunut kokonaan, kun liikunta-alan yrityksillä vastaava luku on 48 %. Liikunta-alan yrityksissä näyttää olevan myös vähemmän niitä, joilla myynti on pysynyt vähintään ennallaan: Yritysgallupissa 32 % yrityksistä raportoi, ettei myynti ole vähentynyt, kun liikunta-alan yrityksistä 17 %.¹⁹

Vaikutukset kustannuksiin

Koronarajoitukset eivät näytä merkittävästi lisänneen kyselyyn vastanneiden yritysten kustannuksia: Keskimäärin noin puolella yrityksistä kustannukset ovat lisääntyneet 1–24 % (kuvio 21). Rajoitukset ovat lisänneet etenkin ratsastusyritysten, erilaisten liikuntakeskusten ja liikuntapaikkayritysten kuluja. Nämä ovat pitkälti niitä yrityksiä, jotka ovat rajoitusten aikana pyrkineet jatkamaan toimintaansa, mutta poikkeusjärjestelyt ovat samalla lisänneet niiden kuluja (esim. hygienian parantaminen).

Ratsastusyritykset ovat arvioineet liikevaihdon laskun pienemmäksi, joten tulojen pienenemisen ja kulojen kasvun nettovaikutus on todennäköisesti iskenyt voimakkaammin kunto- ja liikuntasaleihin. Noin kolmanneksella yrityksistä kustannuksissa ei ole tapahtunut muutosta. Merkittävimmin kustannukset ovat vähentyneet liikuntapaikkayrityksillä.

Kuvio 21.

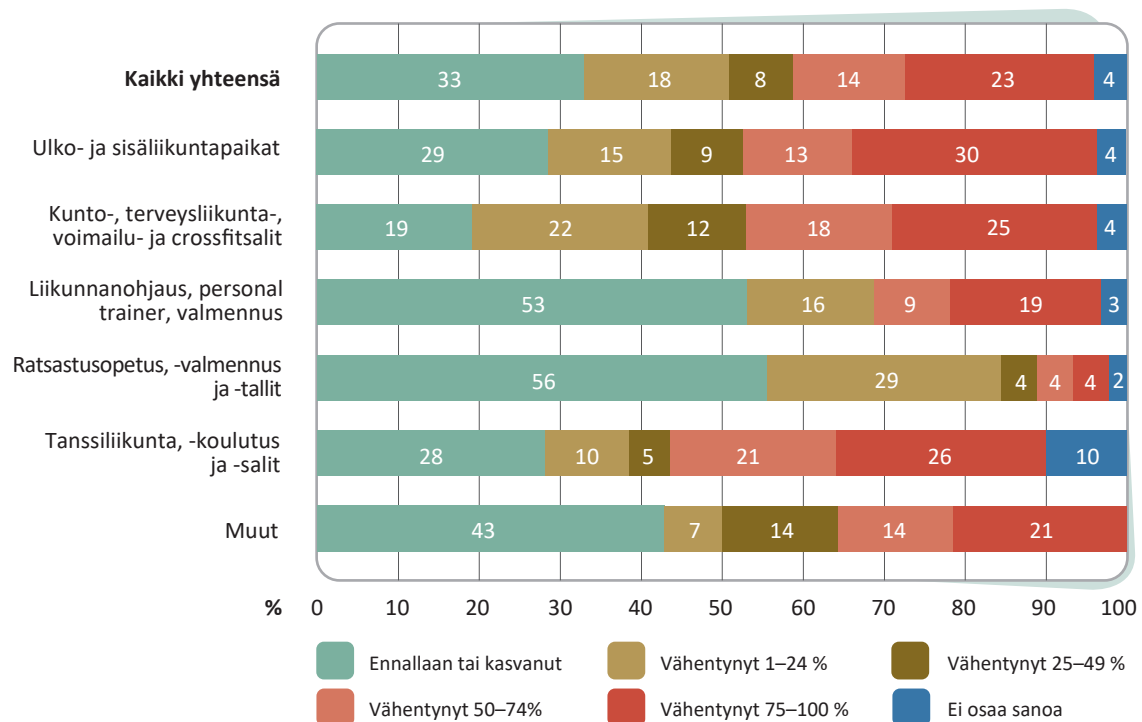
Yritysten arviot koronapandemian vaikutuksista yritysten kustannuksiin (n=468).

19 Yrittäjägallup toukokuu 2020. Koronakriisin vaikutus yrityksiin 19.–25.5.2020. Suomen Yrittäjien internetsivut: www.yrittajat.fi/sites/default/files/yrittajagallup_koronan_vaiikutukset_yrityksiin_iv_29.5.2020_tiedotustilaisuus_.pdf

Vaikutukset henkilöstöön

Koronapandemian vaikutuksissa liikunta-alan yritysten henkilöstön määrään on paljon vaihtelua. Keskimäärin kolmannekselle kyselyyn vastanneista yrityksistä henkilöstön määrä on pysynyt ennallaan tai kasvanut (kuvio 22). Yli puolessa ohjauspalvelu- ja ratsastusyrityksistä henkilöstön määrä ei ole vähentynyt.

Ohjauspalveluiden tilannetta selittää se, että alan yritykset ovat pääasiassa hyvin pieniä (tai yksinyrittäjiä), joissa henkilöstön määrää ei juuri edes pystytä vähentämään. Ratsastusyrityksien tilannetta selittää se, että toiminta on jatkunut monessa yrityksessä ja hevoset vaativat koronasta huolimatta hoitamista, joten henkilöstöä tarvitaan lähes kuten ennen. Jotkut ratsastusyritykset ovat palkanneet jopa lisää henkilöstöä, jotta toimintaa on pystytty jatkamaan poikkeusmenettelyin. Merkittävimmät henkilöstön vähentämiset ovat tapahtuneet erilaisissa tanssiliikunta-, liikuntapaikka- sekä kunto- ja liikuntasaliyrityksissä, joista yli 40 %:ssa henkilöstön määrä on vähentynyt vähintään 50 %.

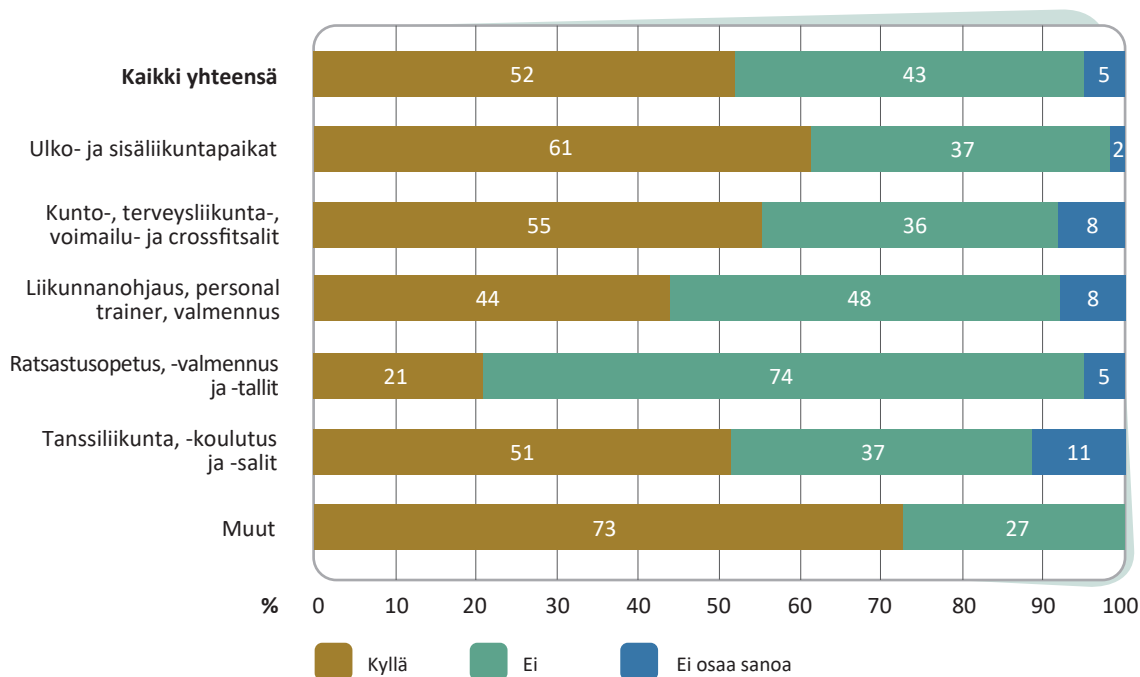
Kuvio 22.

Yritysten arviot koronapandemian vaikutuksista yrityksen henkilöstön määrään verrattuna normaali aikaan (n=327). Vastauksista poistettu tyhjät (1) ja yksinyrittäjät (141).

Liikunta-alan yritysten henkilöstömäärä näyttää vähentyneen enemmän kuin yrityksissä keskimäärin. Yritysgallupissa 71 %:ssa yrityksistä henkilöstön määrä oli pysynyt ennallaan tai kasvanut, kun kyselyyn vastanneissa liikunta-alan yrityksissä vain kolmanneksessa. Yritysgallupissa vain 7 %:ssa yrityksistä henkilöstö oli vähentynyt 75–100 %, kun liikunta-alan yrityksissä vastaavasti 23 %:ssa.²⁰

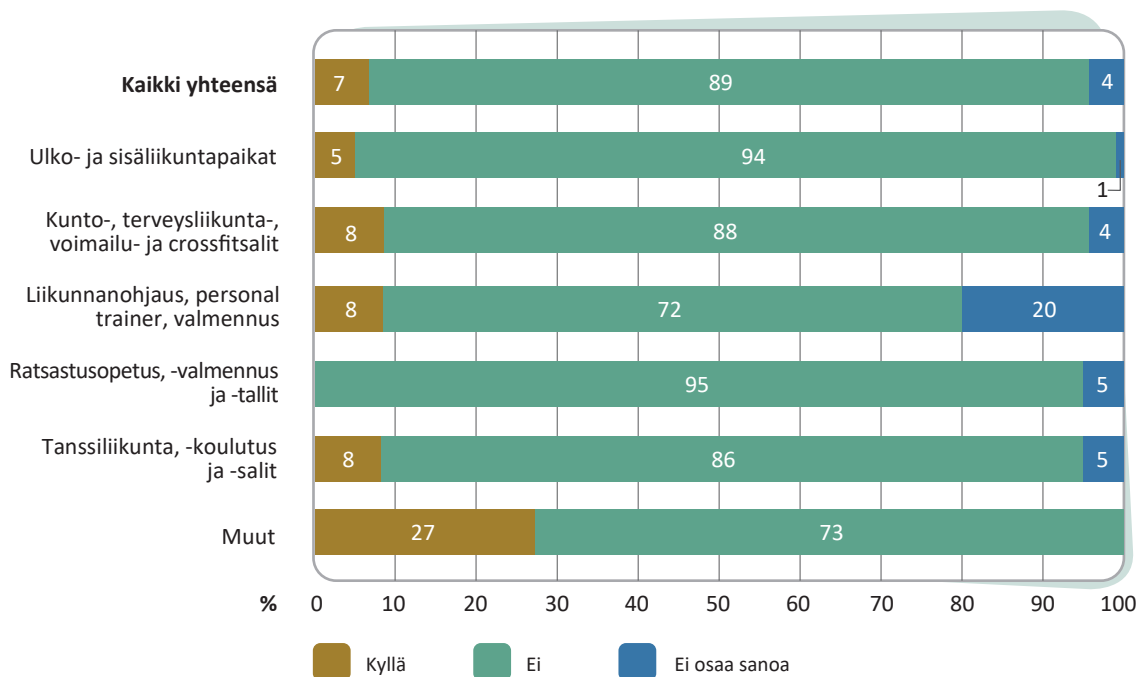
Kyselyyn vastanneista yrityksistä reilut puolet oli käynnistänyt lomautuksia koronapandemian takia toukokuun 2020 loppupuoleen mennessä (kuvio 23). Positiivista on, että vain 7 % yrityksistä oli irtisanonut henkilöstöään (kuvio 24). Lomautusten osalta tilanne oli sama kuin henkilöstön määrän vähentymisen kohdalla: Lomautuksia oli tapahtunut erityisesti erilaisissa tanssiliikunta-, liikuntapaikka- sekä kunto- ja liikuntasaliyrityksissä. Sen sijaan ratsastusyrityksistä vain viidennes oli lomauttanut henkilöstöään.

²⁰ Yrittäjägallup toukokuu 2020. Koronakriisin vaikutus yrityksiin 19.–25.5.2020. Suomen Yrittäjien internetsivut: www.yrittajat.fi/sites/default/files/yrittajagallup_koronan_vaikutukset_yrityksiin_iv_29.5.2020_tiedotustilaisuus_.pdf

Kuvio 23.

Onko yrityksessä käynnistetty lomautuksia? (n=310). Laskelmasta poistettu yksinyrittäjät (153) ja tyhjän vastanneet (6).

Kuvio 24.

Onko yritys irtisanonut henkilöstöään? (n=311). Laskelmasta poistettu yksinyrittäjät (155) ja tyhjän vastanneet (3).

Kun arvioidaan henkilöstön määrien muutoksia liikunta-alan yrityksissä, on syytä ottaa huomioon, että osa-aikaisten työntekijöiden osuus vaihtelee voimakkaasti alan sisällä yritysten pääasiallisen liiketoiminnan mukaan. Lomautukset olivat yleisimpiä erilaisissa kunto- ja liikuntasaleissa, tanssiliikuntayrityksissä sekä ulko- ja sisäliikuntapaikoilla. Näistä kahdessa ensimmäisessä on tyypillisesti paljon osa-aikaisia työntekijöitä, jos kyse ei ole yksinyrittäjästä.

Muut talouden vakauttamistoimet

Lomautusten ja irtisanomisten lisäksi kyselyyn vastanneet yritykset ovat tasapainottaneet talouttaan monilla muillakin toimenpiteillä koronapandemian takia. Yleisin toimenpide on ollut erilaisten avustusten hakeminen: Kyselyyn vastanneista yrityksistä 66 % oli hakenut avustuksia ja 22 % suunnitellut avustusten hakua. Liikunta-alan yritykset ovat hakenneet avustuksia tasaisesti niin Business Finlandilta, ELY-keskuksilta kuin kunnilta, riippuen yrityksen koosta. Viidennes tähän kyselyyn vastanneesta yrityksestä ilmoitti, että on hakenut avustuksia, mutta ei ole saanut mitään tukea.

Esimerkiksi Business Finlandiin oli saapunut 2.6.2020 mennessä 860 yritystukihakemusta, joiden luokka on urheilu- ja liikunta (mukana kuntokeskukset, urheilulaitokset, urheiluseurat, hiihto- ja laskettelukeskukset, muu urheilutoiminta sekä muualla luokittelematon huvi- ja virkistystoiminta, kuten tanssisalit). Näistä hakemuksesta noin kolme neljästä oli jo käsitelty, ja reilu puolet oli saanut hyväksytyn tukipäättöksen. Keskimääräinen tukisumma urheilu- ja liikunta-alan yrityksille oli reilut 30 000 euroa.²¹

”Henkilökohtaisella toiminimellä en saanut liikunnan alan yrittäjänä kunnalta 2000€ tukea, koska kunnan kanta oli, että olisin voinut harjoittaa liiketoimintaani (vaikka rajoitukset ja suositukset koskivat ihmiskontaktien välttämistä ja liikuntakeskuksissa ryhmäliikunnan ohjaukset lopetettu rajoitusten vuoksi)”.

”Yritys sai Business Finlandin rahoituksen ja pankkilainan, joilla yritys selvinnee kiinteistä jatkuvasti juoksevista kustannuksista sekä kehitysraha, joka menee verkkosivujen parannuksiin, verkkokaupan hankintaan sekä digimarkkinoinnin kehittämiseen.”

Toiseksi yleisen talouden tasapainottamisen keino on ollut investointien keskeyttäminen tai lykkääminen, jonka on toteuttanut tai suunnitellut 74 % yrityksistä. Etenkin liikuntakeskukset näyttävät keskeyttäneen investointinsa. Lisäksi yli puolet yrityksistä on toteuttanut tai suunnitellut jonkin seuraavista toimenpiteistä: toiminnan jonkin osa-alueen keskeyttäminen tai alas ajaminen, vuokrakustannusten alennuksesta tai vuokranmaksun lykkäämisestä sopiminen, keskeyttänyt tai neuvotellut uudelleen erilaisia ostopalveluita (esimerkiksi siivouspalvelut) sekä lykännyt lainanmaksua. Yksinyrittäjistä 4 % on keskeyttänyt toimintansa ja 7 % suunnitellut keskeyttämistä.

Yritysten avovastauksissa nousi esiin paine henkilökulujen leikkaamisiin, mikä on johtanut lomautuksiin, työtuntien vähentämisiin, ja siihen ettei sijaisia palkata. Avovastausten perusteella tyypillisiä säästökeinoja ovat olleet myös alihankinnan vähentäminen ja säästäminen kaikissa mahdollisissa yrityksen toimintaan liittyvissä kuluissa, kuten matkoissa, lämmityksessä ja koneiden käyttökuluissa. Osa yrittäjistä on myös alentanut omaa palkkaansa tai luopunut lomistaan.

”Lämpö ja ilmastointi alas.”

”Vuokranalennusanomus kaupungin tontin vuokraan.”

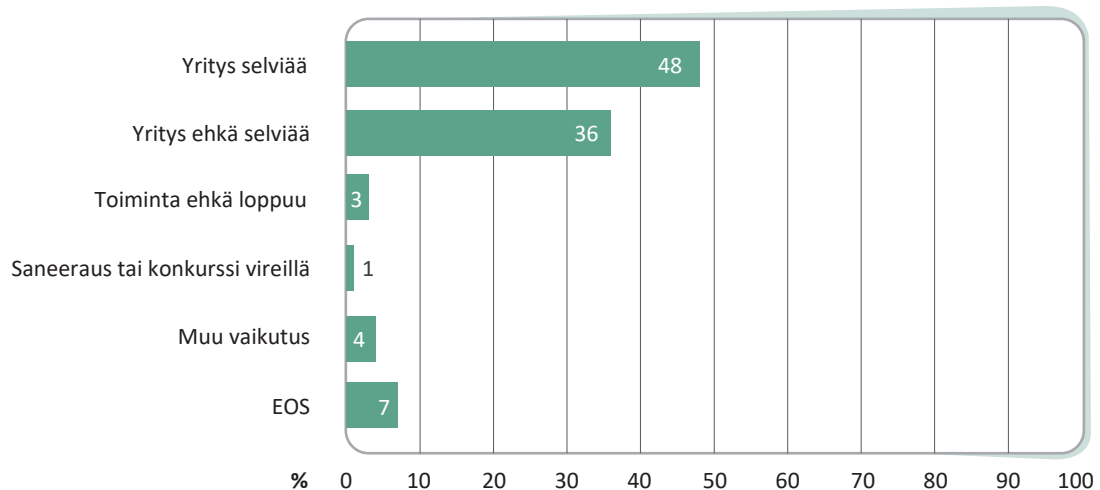
”Kuntokeskuksen toimitusjohtajana ei ole ollut varaa nostaa palkkaa yrityksestä helmikuun jälkeen.”

Talouden vakauttamistoimenpiteiden keskellä osa yrityksistä on pystynyt myös kehittämään ja jopa laajentamaan toimintaansa korona-aikana. Yritykset ovat esimerkiksi kehittäneet verkkopalveluja ja verkkokauppaa parantaakseen liiketoimintamahdollisuuksiaan.

²¹ Työ- ja elinkeinoministeriöstä saadut tiedot 5.6.2020.

4.3 Tulevaisuus ja toiveet tukitoimista

Kyselyyn vastanneet liikunta-alan yritykset näkivät tilanteensa suhteellisen positiivisena keväällä 2020 vaikka samaan aikaan vallitsi tiukat koronarajoitukset. Noin puolet yrityksistä arvioi, että yritys tulee selviämään koronarajoitusten vaikutuksista. Reilu kolmannes yrityksistä arvioi, että se ehkä selviää. Vain 4 % yrityksistä arvioi, että toiminta ehkä loppuu tai että yritys on saneerauksessa/konkurssi vireillä. (kuvio 25) Liikunta-alan yritysten näkemykset tulevaisuudesta ovat hyvin samansuuntaisia kuin yrityskentän vastaukset keskimäärin²².

Kuvio 25.

Yrityksen arvio koronapandemian vaikutuksesta yrityksen tulevaisuuteen.

Ratkaisevaa monen yrityksen selviämiseksi on koronarajoitusten kesto, mahdollinen syksyn 2020 toinen korona-aalto sekä asiakkaiden käyttäytyminen rajoitusten poistuttua (uskalletaanko yritysten palveluita taas käyttää). Monet kyselyyn vastanneet yritykset raportoivat, että kevään tilanteesta vielä selvittää, mutta jos syksyllä tulee uusi korona-aalto ja uusia rajoituksia, yritys on hyvin suurissa ongelmassa.

”Yritys selviää, mutta yrittäjän jaksamisen vuoksi palkkatyö houkuttelee.”

”Tulevaisuus onkin iso kysymysmerkki. Olemme pärjänneet koronavirusepidemian ajan hyvin, koska kaikki kulut on ajettu minimiin, vuokraan on saatu alennusta ja henkilöstö lomautettu. ENITEN jännittää nyt se, kun avaa ovet 1.6. ja kulut alkavat taas pyöriä, että tulevatko asiakkaat takaisin ja ostavatko he palveluita vai vaativatko hyvitystä käyttämättömistä korteista.

Eli sanoisin, että liikunta-alan yritysten todellinen tilanne tulee selviämään vasta seuraavan 6 kuukauden aikana. Vielä on liian aikaista tietää, miten yrityksille todellisuudessa käy.”

Yrityksiä pyydettiin kertomaan tehokkain keino, jolla valtionhallinto voisi tukea liikunta-alan yrityksiä koronapandemian vaikutusten korjaamisessa. Kysymyksen vastauksia analysoitaessa huomattiin, että osa vastauksista oli sanasta sanaan samoja tai hyvin samanlaisia. Nämä vastaukset koskivat toivetta liikunnan arvonlisäverokannan laskemista tai yhtenäistämistä. Taustalla on ilmeisesti jonkinlainen yhteinen ”kampanja” asian edistämiseksi. Kyseiset vastaukset eivät edustaneet merkittävää osaa kaikista vastauksista, mutta ne heikentävät selvityksen tulosten luotettavuutta tämän kysymyksen osalta.

²² Yrittäjägallup toukokuu 2020. Koronakriisin vaikutus yrityksiin 19.–25.5.2020. Suomen Yrittäjien internetsivut: www.yrittajat.fi/sites/default/files/yrittajagallup_koronan_vaiikutukset_yrityksiin_iv_29.5.2020_tiedotustilaisuus_.pdf

Yritysten vastauksissa nousi esille kaksi merkittävää toivetta valtionhallinnolle (taulukko 6). Eniten yksittäisiä mainintoja sai liikunnan arvonnäisäverokannan laskeminen/yhtenäistäminen, joka on ollut jo pitkään liikunta-alan yritysten mielestä yksi keskeisistä keinoista parantaa alan toimintaedellytyksiä²³. Liikunta-alan yritystoiminnassa on vaihteleva arvonnäisäverokäytäntö, joka vaihtelee palvelusta riippuen nollaluokasta korkeimpaan 24 %:n verokantaan saakka. Vastausten perusteella yritykset toivovat liikuntapalveluille yhtenäistä ja mahdollisimman alhaista verokantaa, koska kyse on väestön terveyttä ja hyvinvointia edistävästä palvelusta. Samalla parannettaisiin yritysten tilannetta korona-aikana.

”Liikunta-alan arvonnäisäveron yhdenmukaistaminen alempaan verokantaan. On aivan järjetöntä, että myydessäni ratsastuksenohjausta omalla tallillani omilla hevosilla alv. on 10 %, jolla vielä jotenkin pärjää ja saa asiakkaita, mutta mennessäni muualle opettamaan se on 24%, samoin jos joku tulee omalla hevosellaan minun tallilleni ja minun tiloihini valmennettavaksi.”

”PARAS keino olisi meidän kohdalla alentaa esimerkiksi personal training -palveluiden alv-kantaa normaaliin liikunta-alan alviin 10 %. Nyt se on 24 %. Pidämme huolta ihmisten työkyvystä ja työssäjaksamisesta ja terveydestä, mutta maksamme kovinta arvonnäisäveroa.”

”Alentamalla kaikki liikunta-alan palvelujen alv 10 %:iin. Nyt valmennus ja personal trainer palvelut ovat alv 24% ja myös tunnit, jotka pidetään streamaten tai videoina. Minun päätoiminta on ryhmäliikuntaa ja tällä hetkellä ruudun välityksellä. Koko toimintani alvi siis nousi 10% > 24% ja muutenkin myynti on laskenut huomattavasti.”

Toinen merkittävä toive oli suoran taloudellisen tuen myöntäminen yrityksille. Osa kyselyyn vastanneista yrityksistä ei määritellyt tämän tarkemmin tukea. Moni yrityksistä kuitenkin toivoi, että taloudellinen tuki kohdennettaisiin yritysten kiinteisiin kustannuksiin. Osa puolestaan toivoi mallia, jossa taloudellinen tuki myönnettäisiin korvaamaan tulonmenetykset tai suhteessa liikevaihdon menetyksiin. Liikunta-alan yritykset eivät juurikaan nähneet tehokkaaksi keinoa, jossa tuetaan taloudellisesti yritysten toiminnan kehittämistä.

”Suora tuki kiinteiden kulujen (vuokrat, järjestelmät) kattamiseen maaliskuussa. Meillä on kaksi toimipistettä ja puskuria kassassa tällaisia tilanteita varten, mutta tuki juuri tämä nimenomainen kriisi ei ollut meidän ennakoitavissa.”

”Liikevaihtoon perustuva tuki, jonka saisi käyttää parhaaksi katsomallaan tavalla. Edellyttäen kuitenkin niin, että yrityksellä on jo ennestään ollut mahdollisuus toiminnan jatkumiseen ja vakaaseen talouteen.”

Näiden tukimuotojen lisäksi toivottiin mm. yleisesti erilaisia verohuojennuksia (esimerkiksi kiinteistöveroon), palkkatukea henkilöstön palkanmaksuun, työnantajamaksujen alentamista tai poistamista väliaikaisesti sekä kannustusta ja tietoa väestölle turvalliseen liikunnan harrastamiseen, jotta yritysten liikuntapalveluja uskallettaisiin käyttää rajoitusten vähentymisen jälkeen.

”Turvallisuudentunteen palauttaminen. Nyt tarvitaan sitä, että ihmiset uskaltavat lähteä taas liikkumaan.”

”Palkkatuki, jotta lomautuksia ei tarvitsisi tehdä. Toistaiseksi emme ole vielä tätä joutuneet tekemään, mutta todennäköisesti vaikutukset maaliskuun ajalta näkyvät vasta kesäkuukausina ja syksyllä.”

”Yrittäjän eläkevakuutusmaksujen poistaminen / valtionhallinnon maksatukseen ottaminen jolloin yrittäjälle/yritykselle näistä koituvat menot eivät rasittaisi huonoa tulosta. Tällöin rahaa jäisi juoksevien kulujen hoitoon sekä kenties palkan maksuun.”

23 Esimerkiksi Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta 2018.

Taulukko 6.

Yritysten arviot tehokkaimmista keinoista, jolla valtionhallinto voisi tukea yrityksiä koronapandemian vaikutusten korjaamisessa (n=469).

TOIVE TUKITOIMEKSI	MAININTOJA (KPL)
Liikunnan arvonnäkökannan laskeminen/yhtenäistäminen	115
Suora taloudellinen tuki yrityksille kiinteisiin kustannuksiin	76
Suora taloudellinen tuki yritykselle yleisesti	65
Suora taloudellinen tuki yrityksille korvaamaan tulonmenetykset/liikevaihdon menetyksen	48
Verohuojennukset yleisesti	18
Palkkatuki	18
Työnantajamaksujen alentaminen/poistaminen väliaikaisesti	15
Rajoitusten purkaminen/poistaminen	15
Kannustusta ja ohjeistusta väestölle turvalliseen liikunnan harrastamiseen	12
Tukemalla kansalaisten liikunnan harrastamista yritysten palveluissa (esim. liikuntaseteli)	11
Selkeät ohjeet ja tietoa turvalliseen liikunnan järjestämiseen	7
Tukien hakemisen helpottaminen	7
Suora taloudellinen tuki yrityksille investointeihin	6
Jokin muu tuki	42
En osaa sanoa/ei vastausta	133

4.4 Yhteenveto tuloksista

- Koronapandemia ja -rajoitukset ovat maalis-toukokuun 2020 aikana heikentäneet monien liikunta-alan yritysten toimintaedellytyksiä erittäin paljon, monilla jopa keskeyttäneet täysin toiminnan. Liikunta-alan yritysten tilanne näyttäytyy monelta osin (esim. asiakasmäärien, myynnin ja liikevaihdon lasku sekä taloudellinen tilanne) heikommalta kuin yritysten tilanne keskimäärin koronakriisin akuutin vaiheen aikana.
- Liikunta-alan yritysten välillä on merkittäviä eroja koronapandemian ja -rajoitusten vaikutuksissa. Tähän kyselyyn vastanneista yrityksistä korona on vaikuttanut eniten tanssiliikunta-, liikuntapaikka- (pois lukien golfkentät), ohjauspalvelu- sekä kunto- ja liikuntasaliyritysten tilanteeseen. Vähemmän haittaa koronasta ovat kokeneet ratsastus- ja golfkenttäyritykset. Taustalla on mm. rajoitusten erilaiset vaikutukset eri alan yrityksille, yritysten erilaiset liiketoiminta- ja ansaintamallit sekä vaihtelevat taloudelliset pelivarat.
- Korona on vähentänyt neljällä viidestä liikunta-alan yrityksistä myyntiä ja asiakasmääriä sekä peruuttanut tilaisuuksia ja tapahtumia. Korvaavia liiketoimintamalleja (esim. etä- ja videopalveluita sekä pienryhmäpalveluita) on haettu erityisesti niillä aloilla, joilla se on ollut helposti mahdollista, kuten liikuntakeskuksissa, tanssiliikunnassa sekä ohjauspalveluissa. Juurikaan minkään alan yritys ei ole hyötynyt koronasta esimerkiksi myynnin tai asiakasmäärän kasvun myötä.
- Yli puolella kyselyyn vastanneista yrityksistä korona on heikentänyt erittäin paljon yrityksen taloutta. Keskimäärin 59 %:ssa yrityksistä liikevaihto on laskenut vähintään puolella. Myynti oli laskenut vajaalla puolella (46 %) yrityksistä 50–75 %, mutta hyvin harvalla yrityksellä tätä enemmän.
- Kyselyyn vastanneista yrityksistä reilut puolet on käynnistänyt lomautuksia koronapandemian takia. Vain 7 % yrityksistä oli irtisanonut henkilöstöään. Näiden toimenpiteiden lisäksi yritykset ovat vakauttaneet talouttaan erityisesti hakemalla avustuksia, keskeyttämällä tai lykkäämällä investointeja, keskeyttämällä tai alas ajamalla jonkin toiminnan osa-alueen sekä ylipäänsä tiukalla kulukurilla.
- Valtionhallinnon tukitoimiksi yritykset toivovat erityisesti liikunnan arvonnäkökannan laskemista/yhtenäistämistä sekä suoran taloudellisen tuen myöntämistä yrityksille esimerkiksi yritysten kiinteisiin kustannuksiin tai korvaamaan tulonmenetykset.

5

Liikunnan koulutus- ja
tutkimustoiminta

5

Liikunnan koulutus- ja tutkimustoiminta

5.1 Liikunnan koulutuskeskukset

Suomessa on 11 valtakunnallista ja kolme alueellista liikunnan koulutuskeskusta (*urheiluopistoa*).

- Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset: Eerikkilän Urheiluopisto, Kisakallion Urheiluopisto, Kuortaneen Urheiluopisto, Liikuntakeskus Pajulahti, Santasport Lapin Urheiluopisto, Solvallon Urheiluopisto, Suomen Urheiluopisto, Tanhuvaaran Urheiluopisto, Urheiluopisto Kisakeskus, Varalan Urheiluopisto ja Vuokatti Sport
- Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset: Itä-Suomen Liikuntaopisto, Norrvalla Idrottsinstitut, Virpiniemen Liikuntaopisto

Koulutuskeskukset vastaavat liikunta-alan koulutuksesta sekä toimivat urheilijoiden valmennuskeskuksina ja koko väestön liikuntaharrastamisen keskuksina. Keskusten toiminta ryhmitellään vapaaseen sivistystyöhön, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä erilaiseen maksulliseen palvelutoimintaan.²⁴

Ammatillinen peruskoulutus sisältää mm. liikunnanohjauksen perustutkintoon johtavaa koulutusta. Ammatillinen lisäkoulutus sisältää tutkintoon tähtäävää koulutusta, muuta pitkäkestoista lisäkoulutusta sekä lyhytkestoista ammatillista täydennyskoulutusta, kuten liikuntapaikka-alan ja valmentamisen ammattitutkintoja tai erikoisammattitutkintoja.²⁵

Vapaan sivistystyön koulutus sisältää muun muassa urheilijoiden valmennukseen liittyvää koulutusta sekä urheiluseurojen ohjaajien, valmentajien ja seurahenkilöstön koulutusta yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa. Maksullisessa palvelutoiminnassa on koulutuksen osalta kyse muun muassa työvoimapolitiitisesta koulutuksesta, oppisopimuskoulutuksesta, työnantajien tilaamista koulutuksista sekä urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen koulutuksesta. Koulutustoiminnan lisäksi koulutuskeskukset toimivat urheilijoiden valmennuskeskuksina sekä tarjoavat koko väestölle maksullista vapaa-ajan liikunta-, virkistys- ja matkailupalvelutoimintaa.²⁶

Valtion liikuntaneuvosto (VLN) tilasi liikunnan koulutuskeskusten kyselyn toteutuksen SmartSport kehittämisosuuskunnalta. Kyselyn toteutuksesta ja tulosten analysoinnista vastasivat johtava asiantuntija Jukka Pekkala (päävastuullinen tutkija) sekä tiedonkäsittelyn asiantuntija Anni Polari (SmartSport). Kyselyllä kartoitettiin koronapandemian vaikutuksia liikunnan koulutuskeskusten taloudelle ja toiminnalle kevään 2020 aikana sekä koko vuoden 2020 osalta.

Kysely valmisteltiin yhdessä VLN:n ja Urheiluopistojen Yhdistyksen kanssa. Lisäksi kysymykset arvioitiin yhdessä liikunnan koulutuskeskusten henkilöstön kanssa (yhteensä kuusi henkilöä, kolme eri koulutuskeskusta). Osassa kysymyksiä olettamuksena oli, että hallituksen 4.5.2020 ilmoittamat voimassa olevat rajoitustoimet ja niiden lieventämisen aikataulu pätevät vuoden 2020 heinäkuun loppuun asti.

Kyselylomake (liite 5) lähetettiin sähköpostilla koulutuskeskuksille 5.5.2020. Kyselyn vastausaika päättyi 19.5.2020. Kyselyyn vastasi yhteensä 11 liikunnan koulutuskeskusta. Näistä yhden koulutuskeskuksen vastaukset eivät sisältäneet lomautusten vuoksi taloustietoja. Yksi kolmesta vastaamatta jättäneestä ilmoitti lomautusten vuoksi vastaamisen mahdottomaksi.

24 Liikuntatoimi tilastojen valossa. Perustilastot vuodelta 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Helsinki 2018 sekä Urheiluopistojen yhdistyksen internetsivut: www.urheiluopistot.fi/urheiluopistojen-toiminta

25 Liikuntatoimi tilastojen valossa. Perustilastot vuodelta 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Helsinki 2018 sekä Urheiluopistojen yhdistyksen internetsivut: www.urheiluopistot.fi/urheiluopistojen-toiminta

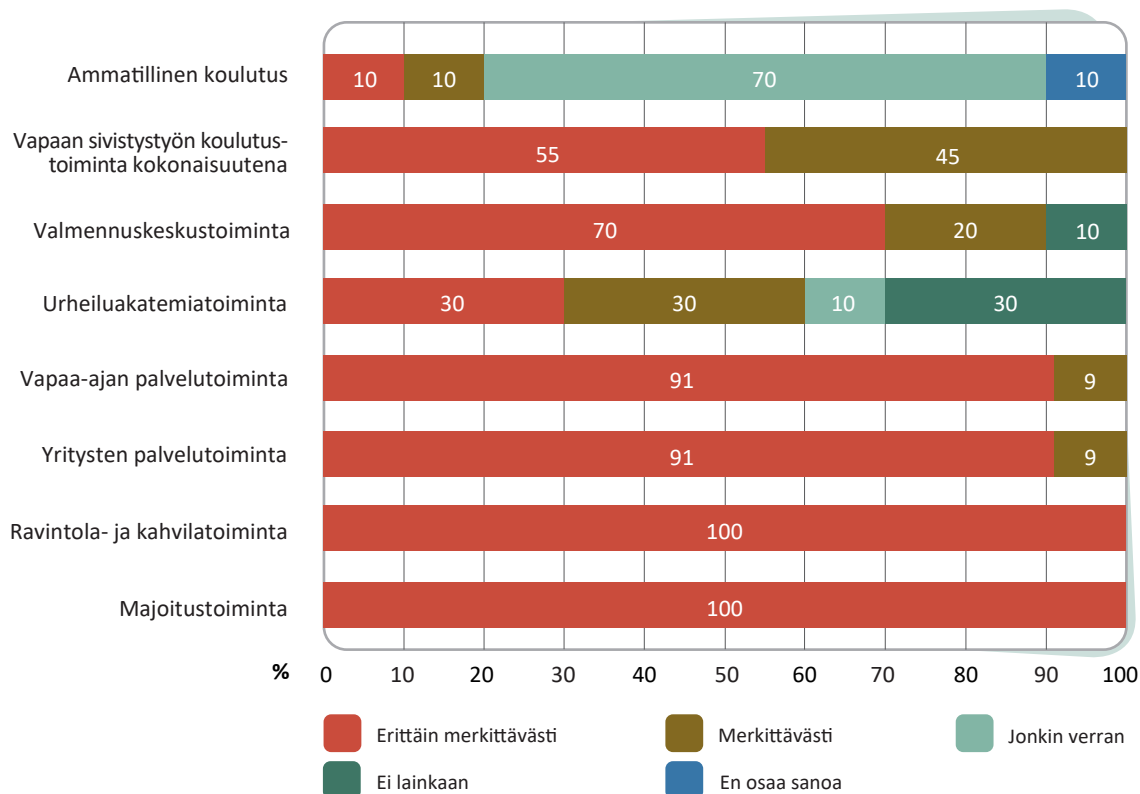
26 Liikuntatoimi tilastojen valossa. Perustilastot vuodelta 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Helsinki 2018 sekä Urheiluopistojen yhdistyksen internetsivut: www.urheiluopistot.fi/urheiluopistojen-toiminta

5.1.1 Koronapandemian vaikutukset toimintaan

Koronapandemia on vaikuttanut koulutuskeskusten toimintaan pääosin erittäin merkittävästi tai merkittävästi. Rajoitustoimet pysäyttivät maaliskuussa 2020 asiakasvirrat lähes kokonaan. Tämän seurauksena talous on kiristynyt merkittävästi, mikä on pakottanut koulutuskeskuksia tekemään sopeuttamistoimenpiteitä, kuten henkilöstöjärjestelyjä, hankintojen ja ostopalvelujen vähentämistä tai lopettamista sekä kiinteistökustannusten alasajoa. Nämä sopeuttamistoimenpiteet ovat yhdessä rajoitusten kanssa vaikuttaneet myös koulutuskeskusten käytännön toimintaan.

Kyselyn tulokset vahvistavat ennakko-oletuksen, että koulutuskeskusten toiminnan osa-alueista ammatillinen koulutus on kärsinyt vähiten koronapandemian aikana (kuvio 26). Valtaosa koulutuskeskuksista ilmoitti, että sopeutustoimet ovat vaikeuttaneet ammatillista koulutusta jonkin verran. Ammatillinen koulutus on pystytty pääosin toteuttamaan, koska koulutuskeskukset ovat ottaneet käyttöönsä etäopiskelun sekä erilaisia digitaalisia työkaluja. Kyselyn vastauksista oli tunnistettavissa, että koulutuskeskukset olivat varautuneet opetus- ja ohjaushenkilöstön digitaalisen osaamisen kehittämiseen opetus- ja kulttuuriministeriön strategiarahoituksen turvin jo vuodesta 2019 lähtien. Näin etäopetukseen siirtymiseen oli jo oppilaitoksilla hyvät lähtövalmiudet.

Vapaaseen sivistystyöhön koronapandemia sekä sen aiheuttamat rajoitus- ja sopeuttamistoimet ovat vaikuttaneet selvästi ammatillista koulutusta enemmän. Viidellä koulutuskeskuksella toimintaa ei voida väliaikaisesti ylläpitää ja kuudella koulutuskeskuksella toiminta on vaikeutunut paljon. Erilaiset vapaa-seen sivistystyöhön liittyvät koulutukset, kuten urheiluseurojen koulutukset ovat pitkälti peruuntuneet korona-aikana.

Kuvio 26.

Koulutuskeskusten arviot siitä, kuinka merkittävästi sopeuttamistoimenpiteet ovat vaikuttaneet käytännön toimintaan (n=11).

Urheiluakatemiatoimintaa on pystytty jatkamaan muutamassa koulutuskeskuksessa normaalisti, mutta pääosin toiminta on vaikeutunut erittäin merkittävästi tai merkittävästi. Valmennuskeskustoiminta on pääosin vaikeutunut erittäin merkittävästi. Esimerkiksi erilaiset leiritykset on jouduttu pääosin perumaan. Vapaa-ajan palvelutoiminta, yritysten palvelutoiminta sekä ravintola-, kahvila- ja majoitustoiminta ovat vaikeutuneet erittäin merkittävästi lähes kaikilla koulutuskeskuksilla. Käytännössä näitä toimintoja ei ole voitu väliaikaisesti ylläpitää, kun keskusten ravintola- ja kahvilatoiminta on ollut hallituksen rajoitusten takia suljettu ja majoitustoiminnan osalta asiakasvirrat ovat tyrehtyneet merkittävästi.

Käynnistetyt tai lisätyt palvelut

Koronapandemian myötä koulutuskeskuksissa on myös käynnistetty ja lisätty erilaisia uusia palveluita. Kymmenen koulutuskeskusta ilmoitti aloittaneensa tai lisänneensä koronapandemian aikana erilaisia etätoimintoja, kuten etäopetusta tai -ohjausta, etävalmennusta, etäpalveluita ja etäkokouksia. Lisäksi koulutuskeskuksissa on kehitetty digitaalisia työkaluja ja niiden käyttöä sekä hyödynnetty monien toimintojen sulkemista tekemällä vuosisiivouksia, huoltotoimenpiteitä ja korjauksia.

Koulutuskeskuksissa on ehditty tehdä koronakevään aikana varsin vähän tulevaisuuden suunnitelmia. Pääosa ajasta on mennyt koronapandemian vaikutusten torjuntaan sekä lomautusten vuoksi vain tärkeimpien työtehtävien hoitamiseen. Vain yksi koulutuskeskus ilmoitti käynnistäneensä uusien tuotekonseptien suunnittelun, digitalisaation ja sen osaamisen lisäämisen sekä panostamisen kotimaan asiakasverkostoon. Kahdeksan koulutuskeskusta ilmoitti etätyökalujen käytön ja/tai digitalisoinnin kehittämisen olevan jatkossa mukana koulutuskeskuksen toiminnassa (n=10).

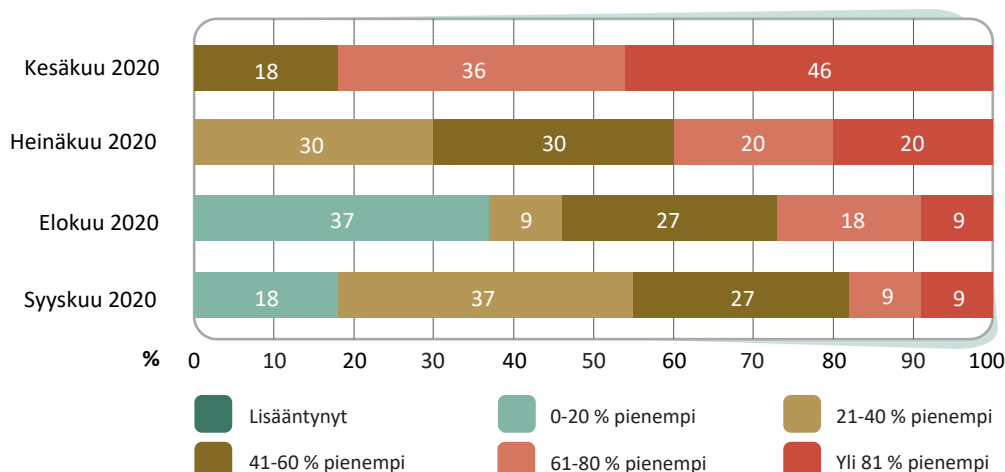
Asiakasmäärät ja varaustilanne

Keskeinen osa koulutuskeskusten toimintaa ja taloutta on erilainen palvelutoiminta. Koulutuskeskusten palvelutoiminnan asiakasmääriä ja varaustilannetta kartoitettiin kahdella kysymyksellä: (1) Koulutuskeskuksia pyydettiin arvioimaan, miten syksyn toiminnan määrä poikkeaa (asiakkaat ja vuorokaudet) ”normaalista tilanteesta” sekä (2) Mikä on koulutuskeskuksen varaustilanne (kesä-, heinä-, elo- ja syyskuu 2020) suhteessa aiempiin vuosiin (kuvio 27).

Koulutuskeskusten välillä on eroja asiakkaiden ja vuorokausien määrässä syksyn toiminnan osalta. Asiakkaiden ja vuorokausien määrä on kahden koulutuskeskuksen arvion mukaan yhtä suuri tai lähes yhtä suuri (0-20 % pienempi), neljän koulutuskeskuksen arvion mukaan 21-40 % pienempi, neljän koulutuskeskuksen arvion mukaan 41-60 % pienempi kuin ”normaalissa tilanteessa”. Yhdellä koulutuskeskuksessa asiakkaiden ja vuorokausien määrä on arvion mukaan 61-80 % pienempi kuin ”normaalissa tilanteessa” (n=11).

Koulutuskeskusten varaustilanne suhteessa aiempiin vuosiin on heikoin kesäkuussa 2020, jolloin viisi koulutuskeskusta ilmoitti varaustilanteen olevan yli 81 % pienempi, neljä koulutuskeskusta ilmoitti varaustilanteen olevan 61-80 % pienempi ja kaksi ilmoitti varaustilanteen olevan 41-60 % pienempi kuin aiempina vuosina.

Koulutuskeskusten varaustilanne paranee hieman jo heinäkuussa 2020: Kaksi koulutuskeskusta ilmoitti varaustilanteen olevan yli 81 % pienempi ja kaksi koulutuskeskusta ilmoitti varaustilanteen olevan 61-80 % pienempi kuin aiempina vuosina. Elo-syyskuussa keskusten varaustilanne paranee entisestään: Syyskuussa enää yksi koulutuskeskus ilmoitti varaustilanteen olevan yli 81 % pienempi ja toisaalta kaksi koulutuskeskusta ilmoitti varaustilanteeksi jo normaalin tai lähes normaalin (0-20 % pienempi kuin aiempina vuosina).

Kuvio 27.

Koulutuskeskusten varaustilanne suhteessa aiempiin vuosiin (n=11).

5.1.2 Koronapandemian vaikutukset talouteen

Taloslukuja tarkasteltaessa on huomioitava, että kymmenen koulutuskeskusta vastasi taloutta koskeviin kysymyksiin. Taulukkoon 7 on otettu mukaan vain koulutuskeskusten ilmoittamat luvut. Lisäksi on tärkeä huomioda, että koulutuskeskuskohittaiset talousluvut näyttävät vaihtelevat erittäin paljon²⁷, ja pääosa (yli 90 %) yhteenlasketuista euromääristä muodostuu 5–6 koulutuskeskuksen (n=10) ilmoittamista luvuista.

Kyselyn talouskysymyksiin vastanneiden kymmenen koulutuskeskuksen yhteenlaskettu tulos heikkeni tehtyjen sopeutustoimenpiteiden jälkeen maaliskoukokuussa 2020 noin viisi miljoonaa euroa vuoden 2019 vastaavan ajankohdan tulokseen verrattuna. Tulos heikentyi vapaan sivistystyön ja muun toiminnan osalta. Ammatillisen koulutuksen osalta tulos parani hieman verrattuna maaliskoukokuuhun 2019, mitä selittää hallitusohjelman lisärahoituspäätös ammatillisen koulutuksen järjestämiseksi vuodelle 2020 ja onnistuneet etäopiskelujärjestelyt (esimerkiksi vähentyneet opiskelijoiden majoitus- ja ruokailukustannukset).

Keskusten tekemät talouden sopeutustoimenpiteet ovat olleet merkittäviä maaliskoukokuun 2020 aikana. Sopeutustoimet vähensivät keskusten menoja yhteensä viisi miljoonaa euroa. Kyselyn perusteella voidaan arvioida, että koulutuskeskukset näyttävät selviävän sopeutustoimien myötä kevään 2020 tilanteesta, mutta syksyn osalta koulutuskeskusten taloudellinen tilanne on vielä epävarma.

Kun tarkastellaan koko vuotta 2020, kymmenen koulutuskeskusta arvioi tuloksen heikentyvän tehtyjen sopeutustoimenpiteiden jälkeen yhteensä 8,66 miljoonaa euroa vuoteen 2019 verrattuna. Koko vuoden arviossa oletuksena oli, että hallituksen rajoitustoimet ja niiden lieventämisen aikataulu pätevät vuoden 2020 heinäkuun loppuun asti.

Keskusten arvio koko vuoden tuloksesta on maltillinen verrattuna maaliskoukokuun tuloksen heikentymiseen. Arvio tarkoittaisi, että kesä-joulukuun tulos heikkenisi selvästi vähemmän kuin maaliskoukokuun tulos. Arvio perustuu alustavaan tietoon, että kesällä toiminta alkaa palaamaan kohti normaalia sekä oletukseen, että koronapandemia ei leviä syksyn aikana uudestaan.

²⁷ Esimerkiksi yksi koulutuskeskus ilmoitti vuoden 2020 tuloksen olevan sen muun toiminnan osalta -1,15 miljoonaa euroa, mikä tarkoittaa -154 %:n muutosta. Toisella koulutuskeskuksella vastaavat luvut olivat noin -40 000 euroa ja -231%

Taulukko 7.

Koulutuskeskusten tuloksen (maalis-toukokuu 2020 sekä arvio koko vuosi 2020) muutosvertailu vastaavan ajankohdan toteutumaan 2019 sekä sopeuttamistoimenpiteiden aiheuttamat säästöt keväällä 2020 (miljoonaa euroa).

Toiminta-alue	Maalis-toukokuun 2020 tuloksen muutos tehtyjen sopeuttamistoimenpiteiden jälkeen verrattuna maaliskoukokuun 2019 toteutumaan (n=10)	Arvio: Vuoden 2020 tuloksen muutos tehtyjen sopeuttamistoimenpiteiden jälkeen verrattuna vuoden 2019 toteutumaan (n=10)	Sopeutustoimenpiteiden (kevät 2020) aiheuttamat säästöt menoissa (n=10)
Vapaa sivistystyö	-2,26 milj. €	-3,76 milj. €	-2,87 milj. €
Ammatillinen koulutus	+0,36 milj. €	+0,12 milj. €	-0,54 milj. €
Muu toiminta	-3,11 milj. €	-5,08 milj. €	-1,59 milj. €
YHTEENSÄ	-5,02 MILJ. €	-8,66 MILJ. €	-5,0 MILJ. €

Kyselyyn vastaamatta jättäneiden koulutuskeskusten osuuden voidaan arvioida olevan noin 15-25 % keskusten kokonaistaloudesta. Tämä arvio perustuu vastaamatta jättäneiden koulutuskeskusten kokoon. Tämän arvion perusteella voidaan laskea, että maaliskoukokuun 2020 tulos oli tehtyjen sopeuttamistoimenpiteiden jälkeen kaikkien koulutuskeskusten osalta yhteensä noin 5,8-6,3 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2019. Vastaavasti koulutuskeskusten arvio koko vuoden tuloksesta voidaan olettaa olevan noin 10-10,8 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2019.

Talouden sopeuttamistoimet

Koulutuskeskukset ovat tehneet paljon erilaisia talouden sopeuttamistoimenpiteitä maaliskoukokuun 2020 aikana – 11 koulutuskeskusta ja yhteensä noin 100 toimenpidettä. Sopeuttamistoimet kohdistuvat pääosin kolmeen kokonaisuuteen: (1) henkilöstön lomautuksiin ja lomajärjestelyihin, (2) kiinteistöjen käyttöön, energiaan ja huoltoon sekä (3) erilaisten hankintojen ja ostopalveluiden vähentämiseen tai lopettamiseen (taulukko 8). Näitä toimenpiteitä on tehty lähes kaikissa koulutuskeskuksissa. Huomionarvioista on, että ainakaan vielä maaliskoukokuussa 2020 koulutuskeskukset eivät ole juurikaan irtisanoneet henkilöstöään. Myös sopeuttamistoimenpiteiden osalta ammatillinen koulutus näyttää kärsineen vähiten verrattuna vapaaseen sivistystyöhön ja muuhun toimintaan.

Taulukko 8.

Koulutuskeskusten ilmoittamat sopeuttamistoimenpiteet kevään 2020 aikana (n=11).

Sopeuttamistoimenpide	Vapaa sivistystyö Ilmoitettu määrä (kpl)	Ammatillinen koulutus Ilmoitettu määrä (kpl)	Muu toiminta Ilmoitettu määrä (kpl)
TOIMINTA			
Hankintojen ja ostopalvelujen välttäminen/siirto/hankintakielto	10	3	8
Etäkoulutuksen järjestäminen, digityömenetelmien kehittäminen	1	5	1
Toimintojen siirto myöhempään ajankohtaan/toimintojen peruuttaminen/erityisjärjestelyt	3	1	4
Toiminnan keskeyttäminen, ei uusia projekteja	2		2
Markkinoinnin lopettaminen	1		1
Hanketoimintaan panostaminen	1		1
HENKILÖSTÖ			
Henkilöstön lomautukset, osittaiset lomautukset	9	6	6
Henkilöstön lomien ja lomarahojen muutokset (muutettu lomiksi, maksujen siirto syksylle, työeläkejärjestelyt)	5	1	2
Korvaavien työtehtävien etsiminen	2		
Irtisanomiset		1	
KIINTEISTÖT			
Kiinteistökulujen minimointi (energia, siivous, energiamaksujen siirto, korjauskustannukset)	8	2	6
RAHOITUS			
Lainaneuvottelut (lyhennysten siirto, hankintamaksujen siirtoneuvottelut)	4		1

Investointien toteutuminen

Koulutuskeskusten tilanne vaihtelee hyvin paljon rakennusinvestointien, rakentamisen ja peruskorjausten osalta. Kyselyssä pyydettiin arviota, miten suunnitellut rakennusinvestoinnit, rakentaminen ja peruskorjaukset toteutuvat vuoden 2020 aikana. Viidellä koulutuskeskuksella nämä investoinnit toteutuvat suunnitellusti tai lähes suunnitellusti (81–100 %:sti). Muilla koulutuskeskuksilla rakennusinvestoinnit, rakentaminen ja peruskorjaukset toteutuvat paljon suunniteltua vähemmän: kahdella toteutuu 41–60 %:sti, yhdellä 21–40 %:sti sekä kahdella toteutus jää alle 20 % suunnitellusta (n=10).

5.1.3 Tulevaisuus ja toiveet tukitoimista

Koronapandemian vaikutukset näyttävät heijastuvan vielä suhteellisen pitkään koulutuskeskusten toimintaan. Koulutuskeskukset (n=11) arvioivat toimintansa normalisoituvan koronapandemiaa edeltävään aikaan viimeistään syyskuussa 2021. Osa koulutuskeskuksista arvioi tilanteen normalisoituvan jo syksyn 2020 tai alkuvuoden 2021 aikana. Arviointi on kuitenkin hankalaa, koska koronapandemian tilanne voi muuttua oleellisestikin syksyn 2020 aikana.

Kyselyssä vastaajaa pyydettiin arvioimaan koulutuskeskuksen kokonaistilannetta loppusyksyllä 2020 kahdella eri olettamuksella: 1. hallituksen 4.5.2020 ilmoittamat voimassa olevat rajoitustoimet ja niiden lieventämisen aikataulu pätevät vuoden 2020 heinäkuun loppuun asti, ja 2. nykyisen kaltaiset rajoitukset kestävät vuoden loppuun asti.

Yksi koulutuskeskus ilmoitti kummassakin olettamuksessa, että edessä on konkurssi, omistajanvaihdos tai muu merkittävä uudelleenjärjestely. Mikäli rajoitustoimet pätevät heinäkuun loppuun asti, kymmenen koulutuskeskusta ilmoitti, että toimintaa voidaan jatkaa, mutta näistä kahdella koulutuskeskuksella tilanne on kriittinen, kuudella vaikea, yhdellä melko vaikea ja yhdellä melko hyvä.

Mikäli toinen olettaus (nykyisen kaltaiset rajoitukset kestävät vuoden loppuun asti) pätee, tilanne muuttuu oleellisesti: kolme koulutuskeskusta ilmoittaa, että toiminta on keskeytettävä ja seitsemän ilmoittaa, että toimintaa voidaan jatkaa ja näistä viidellä tilanne on kriittinen, yhdellä vaikea ja yhdellä melko vaikea.

Kysymys kokonaistilanteen tarkastelusta paljastaa tilanteen kriittisyyden. Mikäli syksyn aikana koronapandemia leviää uudestaan kevättä 2020 vastaavalle tasolle ja voimaan astuu vastaavan kaltaiset rajoitteet, on pääosa koulutuskeskuksista kriittisessä tilanteessa ja osa joutuu keskeyttämään koko toimintansa. Vain kaksi koulutuskeskusta arvioi, että toiminnan tilanne ei muutu kriittiseksi.

Toiveet valtionhallinnon tukitoimista

Koulutuskeskuksilta tiedusteltiin, että mikä olisi heidän mielestään tehokkain keino, jolla valtionhallinto voisi tukea heitä koronapandemiasta selviämässä. Kymmenen koulutuskeskusta toivoi suoraa taloudellista avustusta. Avustus tulisi kohdistaa kattamaan kiinteitä kuluja, korvaamaan vapaan sivistystyön tappioita, ylläpitämään ja käynnistämään uudelleen toimintaa sekä vauhdittamaan yhteistyöverkostoja. Lisäksi toivottiin lisää koulutuskeskuksille suunnattuja erityisavustuksia ja hankerahoja, joilla voidaan ylläpitää olemassa olevaa osaamista, olosuhteita ja tarjontaa sekä kehittää niitä. Keskukset nostavat esille kuitenkin vain kunkin keskuksen omaan toimintaan kohdistuvia tukitoimia, eivät juurikaan keskusten yhteisiä tukitoimia.

Koulutuskeskukset esittivät seuraavia toiveita liittyen koulutuksen ja erityisesti vapaan sivistystyön taloudelliseen tukemiseen:

- Kriteerinä käytetään vapaan sivistystyön osalta viime vuosien vapaan sivistystyön valtionosuussuoritepäättöksen mukaista toteumaa eri koulutuskeskuksissa. Tämä antaisi oikeudenmukaisimman tukijaon.
- Koulutuksista saatavan valtionosuuden pitäminen vähintään edellisen vuoden tasolla riippumatta siitä, paljonko koulutusta on pystytty toteuttamaan vuonna 2020.
- Määräajaksi asetettu vapaan sivistystyön asetusmuutos mahdollistaa valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille etäopiskelijavuorokausien toteuttamisen ilman lähiopetusjaksoa. Etäopiskelijavuorokaudet hyväksytään muutosasetuksen voimassaolon ajalta täysimääräisinä osaksi oppilaitoksen vuoden suoritekertymää. Tämä antaisi keskuksille mahdollisuuden laajentaa ja kehittää uutta koulutustoimintaa.
- Vuoden 2021 valtionosuusrahoitus tulisi myöntää vuoden 2020 suuruisena huolimatta siitä, että vuoden 2020 toiminnassa ei päästä asetettuun tavoitteeseen.

Koulutuskeskukset kohdistivat odotuksia myös muun kuin vapaan sivistystyön tukemiseen. Keskusten mielestä tässä tilanteessa on tärkeää tukea myös verollista liiketoimintaa, koska niistä syntyvät koronarajoitusten aikana suurimmat tappiot. Taloudellista tukea toivottiin myös alueellisille koulutuskeskuksille. Suoran tuen lisäksi ehdotetaan asiakkaita helpottavia toimenpiteitä esimerkiksi urheiluseuroille, jotta ne voivat hyödyntää koulutuskeskusten palveluita.

5.1.4 Yhteenveto tuloksista

- Koronapandemia on vaikuttanut koulutuskeskusten toimintaan pääosin erittäin merkittävästi tai merkittävästi. Rajoitustoimet pysäyttivät maaliskuussa 2020 keskusten asiakasvirrat lähes kokonaan, mikä on pakottanut keskuksia tekemään erilaisia sopeuttamistoimenpiteitä.
- Koulutuskeskusten toiminnan osa-alueista on vähiten kärsinyt koronapandemian aikana ammatillinen koulutus, joka on pystytty pääosin toteuttamaan etäopiskelun sekä erilaisten digitaalisten työkalujen avulla.
- Vapaaseen sivistystyöhön, urheiluakatemiatoimintaan ja valmennuskeskustoimintaan korona on pääosin vaikeuttanut merkittävästi. Vapaa-ajan palvelutoiminta, yritysten palvelutoiminta sekä ravintola-, kahvila- ja majoitustoiminta ovat vaikeutuneet erittäin merkittävästi lähes kaikilla koulutuskeskuksilla.
- Koronapandemian myötä koulutuskeskuksissa on käynnistetty ja lisätty erityisesti erilaisia etätoimintoja, kuten etäopetusta, -ohjausta sekä -valmennusta. Pääosa keskusten ajasta on mennyt kuitenkin koronan vaikutusten torjuntaan ja lomautusten vuoksi vain tärkeimpien työtehtävien hoitamiseen.
- Kyselyn vastanneiden koulutuskeskusten (n=10) yhteenlaskettu tulos heikkeni tehtyjen sopeutustoimenpiteiden jälkeen maaliskoukokuussa 2020 noin viisi miljoonaa euroa vuoden 2019 vastaavan ajankohdan tulokseen verrattuna. Kaikkien keskusten osalta tulos heikkeni arviolta 5,8-6,3 miljoonaa euroa maaliskoukokuussa 2020. Keskukset näyttävät selviävän sopeutustoimien myötä kevään 2020 tilanteesta, mutta syksyn osalta koulutuskeskusten taloudellinen tilanne on vielä epävarma.
- Koulutuskeskusten talouden sopeuttamistoimet kohdistuvat pääosin (1) henkilöstön lomautuksiin ja lomajärjestelyihin, (2) kiinteistöjen käyttöön, energiaan ja huoltoon sekä (3) erilaisten hankintojen ja ostopalveluiden vähentämiseen tai lopettamiseen. Maaliskoukokuussa 2020 koulutuskeskukset eivät olleet juurikaan irtisanoneet henkilöstöään.
- Nykyisten voimassa olevien rajoitusten ja keskusten omien arvioiden valossa näyttää siltä, että loppusyksyllä 2020 yksi keskus olisi ajautumassa konkurssiin, omistajan vaihdokseen tai muuhun merkittävään uudelleenjärjestelyyn, mutta muut pystyisivät jatkamaan toimintaansa. Kahden koulutuskeskuksen tilanne on arvion mukaan loppusyksyllä 2020 kriittinen, kuudella vaikea, yhdellä melko vaikea ja yhdellä melko hyvä.
- Keskukset toivoivat valtionhallinnolta erityisesti avustusta, joka kohdistuisi kattamaan kiinteitä kuluja, korvaamaan vapaan sivistystyön tappioita, ylläpitämään ja käynnistämään uudelleen toimintaa sekä vauhdittamaan yhteistyöverkostoja. Keskusten mielestä on tärkeää tukea verollista liiketoimintaa, koska niistä syntyvät nyt suurimmat tappiot.

5.2 Jyväskylän yliopisto ja ammattikorkeakoulut

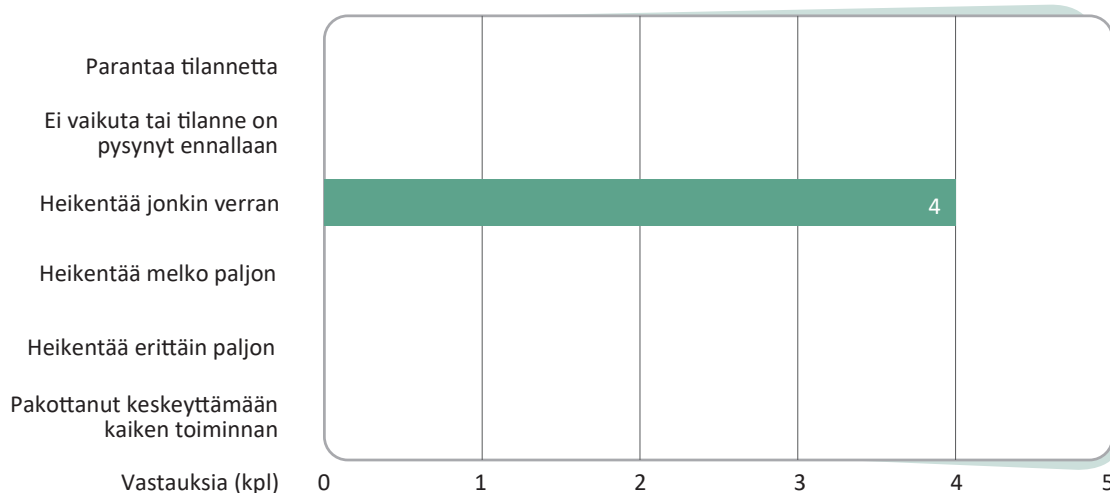
Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellinen tiedekunta on ainoa yliopistotasoinen liikuntatieteiden koulutusyksikkö Suomessa. Tiedekunnassa on liikuntatieteiden ja terveystieteiden koulutusalat, joilla koulutetaan liikunta- ja terveysalojen asiantuntijoita kaikilla akateemisen koulutuksen tasoilla (kandi-, maisteri- ja tohtorikoulutus). Lisäksi tiedekunnassa tehdään merkittävää liikuntaan, sekä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää tutkimusta.²⁸

Liikunta-alan korkeakoulutusta antaa Jyväskylän yliopiston lisäksi neljä ammattikorkeakoulua: Haaga-Helia, Kajaani ja Lappeenranta sekä Arcada. Nämä ammattikorkeakoulut tarjoavat liikunnanohjaaja (AMK) sekä liikunnanohjaaja (ylempi AMK) -tutkintoja. Lisäksi ammattikorkeakoulut tekevät liikuntaan liittyvää tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotyötä.

Sähköinen kysely koronan vaikutuksista liikunta-alan koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden toimintaan (liite 6) lähetettiin kaikille organisaatioille 19.5.2020. Kysely toteutettiin Webropol-järjestelmällä. Kyselyyn vastasi 26.5.2020 mennessä neljä viidestä edellä mainitusta organisaatiosta. Kyselyn tulosten analysoinnista ja raportoinnista vastasi suunnittelija, HTM Saku Rikala (valtion liikuntaneuvosto).

5.2.1 Koronapandemian vaikutukset toimintaan

Koronapandemian vaikutukset koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden (myöhemmin koulutusorganisaatiot) toimintaan näyttäytyvät yhteneväisiltä: Korona on heikentänyt kaikkien kyselyyn vastanneiden organisaatioiden toimintaa jonkin verran (kuvio 28).

Kuvio 28.

Koulutusorganisaation arvio koronan vaikutuksista organisaation toimintaan (n=4).

Vaikutukset koulutukseen ja opetukseen

Merkittävin vaikutus koronalla on ollut koulutusorganisaatioiden opetukseen. Lähiopetus keskeytettiin maaliskuun puolivälissä 2020, ja opetuksessa otettiin merkittävä digiloikka siirtymällä toistaiseksi verkossa tapahtuvaan etä- ja video-opetukseen sekä erilaisiin sähköisiin oppimisympäristöihin. Myös opiskelijoiden ohjaustoiminta sekä organisaatioiden sisäiset palaverit siirrettiin pidettäväksi etänä verkossa. Osa kyselyyn vastanneista koulutusorganisaatioista nosti esille, että etäopetukseen siirtymisen ja opintojen uudelleen aikatauluttamisen myötä opintojen etenemisen seuranta on tehty entistä tiiviimmin ja opintojen ohjauksen toimienpiteitä on tehostettu.

²⁸ Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan internetsivut. www.jyu.fi/sport/fi

Kyselyn vastausten perusteella opetuksen ja ohjauksen siirtyminen verkkoon on ollut suuri muutos koulutusorganisaatioille, vaikka verkko-opetusta on sovellettu aiemminkin. Verkko-opetus on toiminut korona-aikana pääosin hyvin. Osa opintokokonaisuuksista on sopinut hyvin toteutettavaksi verkossa, mutta liikunta-alan opinnoissa lähiopetuksella on kuitenkin iso merkitys, joten kaikkiin opintoihin se ei sovi tai ainakaan ole ideaali.

Koronan myötä opintoihin sisältyviä työharjoittelujaksoja on jouduttu perumaan ja/tai siirtämään kesälle tai syksylle 2020. Harjoittelun tilalle on voitu tarjota opiskelijoille korvaavia kursseja. Erilainen työelämäyhteistyö ja siihen liittyvät projektit ovat osin keskeytyneet. Joitain työelämäprojekteja on jatkettu sovellettuna muuttuneeseen tilanteeseen tai tilalle on tarjottu muita toteutuksia.

Koronalla on ollut vaikutuksia myös opiskelijavalintoihin hakumenettelyiden osalta. Ammattikorkeakouluissa opiskelijahaut on järjestetty sähköisesti etänä (pääsykokeet ja haastattelut) ja käytännön soveltuvuuskokeet ovat jääneet pois. Myös yliopistossa haun ensimmäinen vaihe on toteutettu sähköisesti etänä ja samoin toisen vaiheen haastattelut. Sen sijaan toisen vaiheen liikuntataitojen kokeet on järjestetty sovelletusti kasvokkain. Siitä, miten nämä muutokset tulevat vaikuttamaan valintoihin (esim. suosivatko joitain hakijoita), ei ole vielä tietoa.

Koulutusorganisaatiot arvioivat, että koronapandemia ei vaikuta tai vaikuttaa korkeintaan jonkin verran opiskelijoiden opintojen suorittamiseen tänä vuonna. Opiskelijoiden valmistumiseen tänä vuonna koronalla ei näytä olevan merkittäviä vaikutuksia.

Vaikutukset tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Koronapandemialla ja -rajoituksilla on ollut vaikutuksia myös koulutusorganisaatioiden tutkimustoimintaan. Etenkin monet tutkimushankkeet, jotka ovat sisältäneet erilaisia kasvokkain tapahtuvia interventioita ja tapaamisia sekä mittauksia ja testejä, ovat keskeytyneet tai ainakin menettäneet tutkittavia. Ne tutkimushankkeet, jotka ovat edenneet jo tulosten analysointi- ja raportointivaiheeseen tai jotka on pystytty toteuttamaan etänä, ovat edenneet suunnitellusti.

Jyväskylän yliopistossa käynnissä olevissa liikuntaan liittyvissä tutkimuksissa on pystytty nopeasti reagoimaan muuttuneeseen tilanteeseen ja huomioimaan koronapandemia. Esimerkiksi käynnissä olleisiin väestön liikunta-aktiivisuuteen liittyviin tutkimuksiin on pystytty ottamaan mukaan koronan vaikutukset, joten tutkimukset tulevat tuottamaan arvokasta tietoa koronan aiheuttamista muutoksista väestön liikunta-aktiivisuuteen.

Erilaisten kehittämis- ja innovaatiohankkeiden osalta käynnissä olleita hankkeita on jatkettu sovellettuna uuteen tilanteeseen. Uusien hankkeita ei ole käynnistetty kevään aikana, mutta joitain uusia hankkeita on jo suunniteltu.

5.2.2 Koronapandemian vaikutukset talouteen

Koulutusorganisaatiot arvioivat organisaationsa talouden heikentyneen jonkin verran koronapandemian myötä. Taloudellisen tilanteen heikentymisen taustalla on tulojen heikentymien maksullisen toiminnan sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI-toiminta) osalta. Kustannusten osalta on tullut säästöjä mm. matkakustannusten ja tilojen osalta, mutta toisaalta ylimääräisiä kuluja on voinut syntyä esimerkiksi etäopetuksen osalta. Yhdenkään kyselyyn vastanneen koulutusorganisaation ei ole täytynyt vakauttaa toimintaansa koronapandemian akuutissa vaiheessa kevään 2020 aikana.

5.2.3 Tulevaisuus ja toiveet tukitoimista

Koulutusorganisaatiot nostivat vastauksissaan esille koronan keskeisimpänä vaikutuksena tulevaisuutta ajatellen digitaalisuuden hyödyntämisen kasvun. Digitaalisuutta tullaan todennäköisesti hyödyntämään tulevaisuudessa opetuksessa ja erilaisissa kokouksissa entistä enemmän, mikä tulee säästämään aikaa ja mahdollisesti myös taloudellisia resursseja. Toki tämä edellyttää, että digitaaliset välineet ja alustat ovat organisaatioissa kunnossa.

Koulutusorganisaatioiden tulevaisuus näyttäytyy jonkin verran epävarmalta esimerkiksi syksyn koulutuksen toteutuksen osalta. Koronapandemia voi tuoda myös esiin uusia ammatillisia näkökulmia ja vaikuttaa koulutusten sisältöihin. Opiskelijoiden suhtautuminen verkko- ja etäopiskeluun voi olla jatkossa positiivisempi ja valmiudet paremmat.

Koronapandemian vaikutusten korjaamiseksi liikunta-alan koulutusorganisaatiot toivovat valtionhallinnolta erityisesti tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen lisäämistä. Rahoitusta toivotaan lisää esimerkiksi uusien toimintatapojen tutkimiseen ja kehittämiseen (esimerkiksi koulutuksen digitalisaatio) sekä koronan vaikutusten tutkimiseen liittyen esimerkiksi väestön liikuntaan. Lisäksi toiveena nostettiin esille, että koulutusorganisaatioiden perusrahoituksessa huomioitaisiin tulevana vuosina tämän vuoden toiminnan häiriintyminen koronapandemian myötä ja toiminnan tulosten mahdollinen jääminen asetetuista tavoitteista.

5.2.4 Yhteenveto tuloksista

- Koronapandemia ja -rajoitukset ovat heikentäneet jonkin verran koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden toimintaa ja taloutta.
- Merkittävin vaikutus koronapandemialla on ollut koulutusorganisaatioiden opetukseen, kun lähiopetus on keskeytetty. Opetuksessa on otettu merkittävä digiloikka siirtymällä toistaiseksi verkossa tapahtuvaan etä- ja video-opetukseen sekä erilaisiin sähköisiin oppimisympäristöihin. Etäopetus on toiminut korona-aikana pääosin hyvin, mutta liikunta-alan opinnoissa lähiopetuksella on kuitenkin iso merkitys.
- Koronapandemialla ei näytä olevan merkittäviä vaikutuksia opiskelijoiden opintojen suorittamiseen tai valmistumiseen tänä vuonna.
- Koronapandemia on keskeyttänyt osan tutkimushankkeista. Toisaalta koronapandemia on pystytty ottamaan mukaan käynnissä oleviin tutkimuksiin liittyen esimerkiksi väestön liikunta-aktiivisuuteen.
- Yhdenkään kyselyyn vastanneen koulutusorganisaation ei ole täytynyt vakauttaa toimintaansa esimerkiksi lomautuksilla tai irtisanomisilla koronapandemian akuutissa vaiheessa keväällä 2020.
- Keskeisin koronapandemian vaikutus koulutusorganisaatioiden tulevaan toimintaan näyttää olevan digitaalisuuden hyödyntämisen kasvu opetuksessa ja työskentelytavoissa.
- Koronan vaikutusten korjaamiseksi koulutusorganisaatiot toivovat valtionhallinnolta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen lisäämistä ja organisaatioiden toiminnan häiriintymisen huomioimista perusrahoituksessa (esim. kaikkia asetettuja tavoitteita ei saavuteta tänä vuonna).

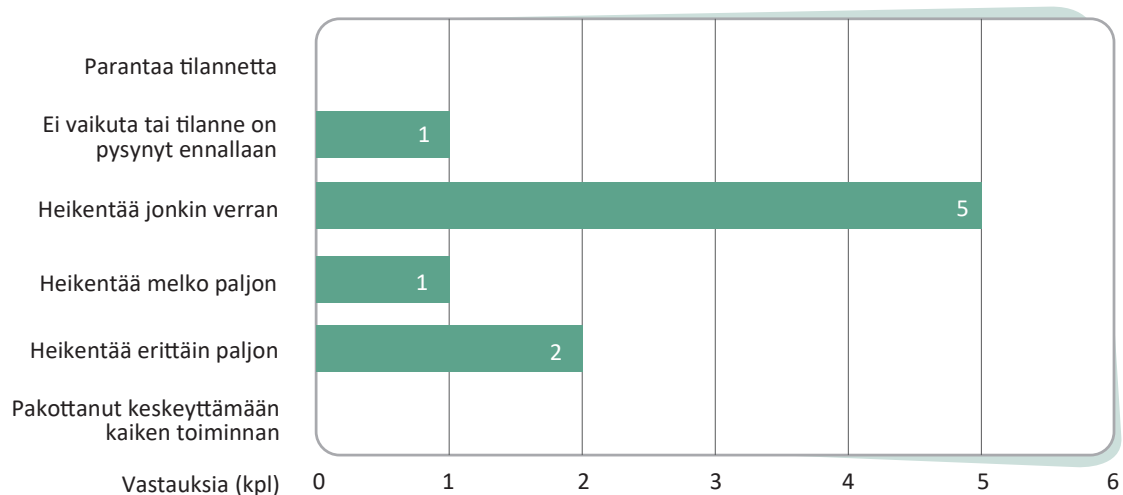
5.3 Tiedeyhteisöt ja liikuntalääketieteen keskuksat

Suomessa toimivia keskeisiä liikuntatieteellisiä tutkimus- ja tiedonvälitysyhteisöjä ovat Liikunnan ja kansanterveyden edistämisseätiö LIKES, UKK-instituutti, Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus (KIHU), Liikuntatieteellisen Seura (LTS) sekä Suomen urheiluhistoriallinen yhdistys. Tiedeyhteisöt tekevät merkittävää liikuntaan liittyvää tutkimustyötä, arviointeja ja selvityksiä sekä tiedonvälitystä ja tiedeviestintää. Lisäksi ne tarjoavat erilaista palvelutoimintaa, kuten koulutus- ja asiantuntijapalveluita.

Suomessa toimii kuusi liikuntalääketieteen keskusta (sisältää em. KIHU:n), jotka kouluttavat ainoana Suomessa liikuntalääketieteen erikoislääkäreitä ja tekevät liikuntalääketieteeseen liittyvää tutkimusta. Lisäksi liikuntalääketieteen keskuksilla on merkittävää palvelutoimintaa, kuten liikunnan ja urheilun terveydenhuoltopalveluita, fysioterapiapalveluita, mittaus- ja testauspalveluita ja ravitsemusneuvontapalveluita.

Sähköinen kysely koronapandemian akuuteista vaikutuksista tiedeyhteisöjen ja liikuntalääketieteen keskusten toimintaan (liite 7) lähetettiin kaikille yhteisöille ja keskuksille 18.5.2020. Kysely toteutettiin Webropol-järjestelmällä. Kyselyyn vastasi 22.5.2020 mennessä yhdeksän yhteisöä. Kyselyn tulosten analysoinnista ja raportoinnista vastasi suunnittelija, HTM Saku Rikala (valtion liikuntaneuvosto).

5.3.1 Koronapandemian vaikutukset toimintaan

Kuvio 29.

Yhteisöjen arvio koronan vaikutuksista yhteisön toimintaan (n=9).

Koronapandemia on vaikuttanut vaihtelevasti liikuntatieteellisiin tutkimus- ja tiedonvälitysyhteisöihin sekä liikuntalääketieteen keskuksiin (myöhemmin yhteisöt). Valtaosa (5) kyselyyn vastanneista yhteisöistä arvioi, että koronapandemia on heikentänyt jonkin verran yhteisön toimintaa. Kolmen yhteisön osalta korona on heikentänyt tilannetta melko tai erittäin paljon. Yhden yhteisön tilanteeseen korona ei ole vaikuttanut tai se on pysynyt ennallaan. Korona näyttää vaikuttaneen erityisesti yhteisöjen koulutus- ja tutkimustoimintaan sekä palvelutoimintaan.

Vaikutukset koulutus- ja asiantuntijatoimintaan

Merkittävä osa yhteisöjen toimintaa ovat erilaiset koulutustapahtumat ja -tilaisuudet. Lähes kaikissa (8) kyselyyn vastanneista yhteisöistä koulutustapahtumat ja -tilaisuudet ovat keskeytyneet kokonaan tai osittain. Asiantuntijatoiminnan osalta toiminta on pääosalla (6) yhteisöjä vain osittain keskeytynyt, ja

osalla korona ei ole lainkaan vaikuttanut asiantuntijatoimintaan. Koulutus- ja asiantuntijatoimintaa on myös siirretty paljon syksylle 2020. Osa yhteisöjen koulutuksista on siirretty verkkoon tai asiantuntijatoimintaa toteutetaan etänä.

Koronapandemia on vaikuttanut liikuntalääketieteen erikoislääkärikoulutukseen erityisesti potilasvastaanoton osalta, joka on tärkeä osa erikoistumiskoulutusta. Asiakkaiden määrä vastaanotoilla on vähentynyt merkittävästi eikä liikuntalääketieteen keskusten yhteistyössä avaama ja mobiilisovelluksena toimiva etävastaanotto ole pystynyt helpottamaan tilannetta. Vastaanottotoiminnan tilalle on haettu muuta koulutustoimintaa, kuten siirretty erikoislääkäri tutkimustyöhön. Korona on vaikuttanut myös muuhun erikoistumiskoulutuksen sisältöihin, kuten peruutettuihin tutkimus- ja kehityspalaveriin. Korona ei kuitenkaan näytä merkittävällä tavalla viivästyttävän koulutusta ja erikoislääkärien valmistumista.

Vaikutukset tutkimustoimintaan ja tiedeviestintään

Koronapandemia on vaikuttanut yhteisöjen tutkimustoimintaan vaihtelevasti, riippuen käynnissä olevien tutkimusten vaiheesta ja tutkimuskohteesta. Osalla yhteisöistä korona ei ole vaikuttanut tutkimuksiin. Etenkin niihin tutkimuksiin, jotka ovat olleet koronapandemian puhjettua tulosten analysointi- ja raportointivaiheessa, koronalla ei ole ollut juurikaan vaikutuksia.

Osa yhteisöistä on joutunut keskeyttämään kokonaan ainakin osan tutkimushankkeistaan (esimerkiksi koronan riskiryhmiin kohdistuvat tutkimukset) tai tutkimuksia on jouduttu mukauttamaan koronatilanteen takia. Osa yhteisöistä on hakenut uutta tutkimusrahoitusta koronaan liittyen. Yksi yhteisö raportoi, että uusia tutkimuksia ei ole lupa käynnistää.

Ne yhteisöt, jotka tekevät tieteellisen tutkimuksen sijaan tai lisäksi liikunnan päätöksentekoa palvelevaa arviointi- ja selvitystyötä, raportoivat näiden töiden jatkuneen suunnitellusti.

Koronapandemialla ei ole näyttänyt olevan merkittäviä vaikutuksia yhteisöjen tiedeviestintään ja tiedonvälitystoimintaan. Osalla yhteisöistä viestintätoimenpiteet (etenkin verkkoviestintä) ovat lisääntyneet, kun korona on lisännyt väestön ja median tietotarpeita liittyen esimerkiksi väestön liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen. Lisäksi erilaisten tilaisuuksien peruuttaminen on lisännyt jonkin verran yhteisöjen viestintää. Osa yhteisöistä on myös kehittänyt omaa sähköistä viestintäänsä korona-aikana. Korona on huomioitu myös yhteisöjen viestinnän sisällöissä, kuten luomalla hyvinvointia korona-aikana tukevaa viestintämateriaalia.

Vaikutukset kehittämistoimintaan

LIKES koordinoi valtakunnallista Liikkuva koulu -ohjelmaa, johon kuuluvat Liikkuva varhaiskasvatus-, Liikkuva koulu- sekä Liikkuva opiskelu -ohjelmat. Lisäksi LIKES koordinoi Liikkuva aikuinen -ohjelmaa (entinen Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelma). Ohjelmat ovat merkittäviä valtakunnallisia väestön liikunnan edistämisen kehittämisohjelmia. Valtion talousarviossa vuodelle 2020 kohdennettiin ohjelmille yhteensä kahdeksan miljoonaa euroa avustuksia.

Hallituksen 18-20.3.2020 antamat koronarajoitukset ja suositukset vaikuttivat varhaiskasvatukseen, peruskouluun ja toiselle asteelle (esim. siirtyminen etäopetukseen) sekä samalla myös Liikkuva koulu -ohjelmien toteuttamiseen. Liikkuva koulu -ohjelmissa on jouduttu perumaan tai siirtämään erilaisia tapahtumia ja tiedonkeruita sekä muita toimenpiteitä, mutta ohjelmien toteuttamista on jatkettu uusilla tai korvaavilla toimenpiteillä. Ohjelmissa on käynnistetty ja suunniteltu mm. etä- ja verkkokoulutuksia sekä viestitty etäkouluteemaisissa sisältöjä. Kuntien taloudellisen tilanteen kiristyminen ei ole vaikuttanut vielä kevään aikana laajasti Liikkuva koulu -ohjelman toimintaan paikallistasolla. Liikkuva opiskelu -ohjelmassa osa hanketoimijoista on pystynyt toteuttamaan toimintaa kohtuullisen hyvin myös etänä.²⁹

²⁹ Tiedot koostettu ohjelmajohtaja Antti Blomin (Liikkuva koulu -ohjelma) sähköpostivastauksesta 3.6.2020.

Myös liikkuva aikuinen -ohjelman toteutusta on jatkettu korona-aikana lähinnä vain toimintatapoja muuttamalla. Tapahtumia ja koulutuksia on jouduttu siirtämään syksyille 2020. Vuoden 2019 paikallisiin Kunnossa Kaiken Ikää -hankeavustuksien käytölle on annettu jatkoaikaa. Keväällä 2020 ovat käynnistyneet paikalliset, alueelliset ja valtakunnalliset liikkuvan elämäntavan kehittämishankkeet, joissa on kohderyhmänä myös työikäinen väestö³⁰.

Muiden yhteisöjen kehittämistoiminnan osalta koronan vaikutukset vaihtelevat suuresti. Osalla yhteisöistä korona ei ole juurikaan vaikuttanut hankkeiden suunniteltuun toteuttamiseen. Osalla korona on muuttanut hankkeiden sisältöjä ja toteuttamisaikatauluja, kuten siirtänyt toimenpiteitä syksyyn. Osalla hankkeet ovat kokonaan pysähtyneissä eikä uusia hankkeita ole käynnistetty tai niitä ei ole lupa käynnistää. Muutamat yhteisöt ovat hakeneet koronaan liittyviin teemoihin hankeavustuksia.

Muut vaikutukset

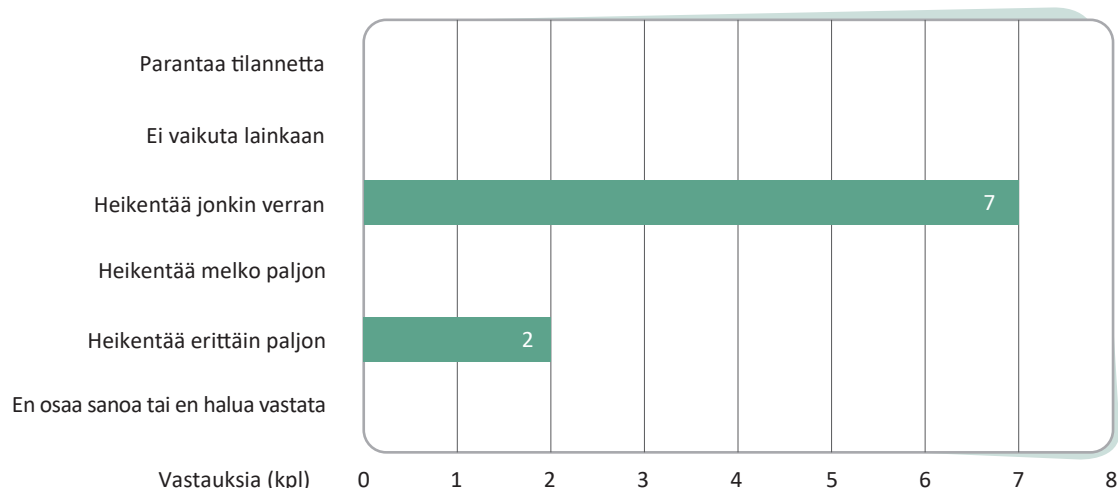
Koronapandemia on vaikuttanut merkittävästi liikuntalääketieteen keskusten ja UKK-instituutin palvelutoimintaan, ja sitä kautta myös niiden omaan varainhankintaan sekä koko yhteisön talouteen. Osalla yhteisöistä palvelutoiminnalle, kuten testaus- ja mittauspalveluille on riittänyt edelleen jonkin verran kysyntää, mutta asiakasmäärät ovat laskeneet selvästi. Osalla asiakasmäärät ovat romahtaneet lähes kokonaan.

Koronapandemia on muuttanut merkittäväällä tavalla myös yhteisöjen työskentelytapoja ja yhteisöllisyyttä. Etätyöskentely on koettu pääosin toimivaksi, mutta osalla se on heikentänyt työyhteisön mahdollisuuksia yhteiseen innovointiin ja kehittämistyöhön. Lisäksi lisääntynyt epävarmuus ja etätyö voivat pidempään jatkuessaan uhata henkilöstön hyvinvointia.

Käynnistetyt ja lisätyt toimenpiteet

Koronapandemia on myös uudistanut tiedeyhteisöjen ja liikuntalääketieteen keskusten toimintaa. Yhteisöt ovat käynnistäneet ja lisänneet etenkin sähköistä ja etänä tapahtuvaa palvelutoimintaa, kuten etäkoulutuksia, etä vastaanottoja ja erilaisia etätilaisuuksia. Osa yhteisöistä on lisännyt sähköistä viestintää, kuten sosiaalisen median viestintää. Osa yhteisöistä on myös joutunut käynnistämään yhteistoimintaneuvottelut ja muutama on toteuttanut myös lomautuksia.

5.3.2 Koronapandemian vaikutukset talouteen

Kuvio 30.

Yhteisön arvio koronan vaikutuksista yhteisön talouteen.

30 Tiedot koostettu ohjelmajohtaja Jyrki Komulaisen (Liikkuva aikuinen -ohjelma) sähköpostivastauksesta 8.6.2020.

Koronapandemia vaikuttaa kaikkien tiedeyhteisöjen ja liikuntalääketieteen keskusten talouteen. Valtaosa (7) yhteisöistä arvioi, että korona heikentää jonkin verran taloutta. Kaksi yhteisöä arvioi, että korona heikentää erittäin paljon taloutta. Niillä yhteisöillä, joilla on erityistä maksullista palvelutoimintaa (esimerkiksi liikuntalääketieteen keskuskeskukset), kolmella liikevaihto vähenee arviolta 1-24 %, yhdellä 25-49 % ja kahdella yhteisöllä 75-100 %.

Kaikkien yhteisöjen osalta jää koronan takia saamatta budjetoituja tuloja maaliskoukokuun 2020 ajalta, kuten menetettyjä osallistumis- ja asiakasmaksuja. Arviot tulonmenetyksistä vaihtelevat pienten yhteisöjen muutamasta tuhannesta eurosta suurimpien yhteisöjen muutamaan sataan tuhanteen euroon. Yhteensä budjetoidut tulonmenetykset maaliskoukokuulta 2020 ovat yhdeksän yhteisön osalta arviolta noin reilut 600 000 euroa. Prosentuaalisesti arvioidut tulonmenetykset vaihtelevat yhdestä prosentista noin kolmannekseen koko vuoden budjetoiduista tuloista, joten osalle yhteisöistä arvioidut tulonmenetykset näyttäivät olevan merkittäviä.

Osalla yhteisöistä korona on vähentänyt jonkin verran menoja, kuten matka- ja kokouskuluja. Ne muuttamat yhteisöt, jotka ovat lomauttaneet henkilöstöään, ovat säästäneet myös palkkakustannuksissa. Monet kiinteät kustannukset, kuten tilavuokrat, ovat kuitenkin edelleen maksettava, joten kokonaisuudessaan koronan vaikutus monen yhteisön taloudelle on negatiivinen, osalle hyvin negatiivinen.

Noin puolet (5) vastanneista yhteisöistä ei ole tehnyt erityisiä talouden vakauttamistoimenpiteitä. Loput (4) yhteisöistä ovat vakauttaneet talouttaan tiukalla kulukurilla, kuten keskeyttämällä tai ainakin karsimalla kaikki investointeja ja hankintoja. Kaksi yhteisöä on lomauttanut henkilöstöään ja yhdessä on käyty yhteistoimintaneuvottelut, mutta ei ole tehty lomautuksia.

5.3.3 Tulevaisuus ja toiveet tukitoimista

Koronapandemia on vaikuttanut yhteisöjen tulevaisuuteen lisäämällä epävarmuutta. Talous näyttää epävarmalta etenkin oman varainhankinnan osalta, mutta yhteisöt ovat huolissaan myös yleisestä talouskehityksestä sekä Veikkauksen tuottojen kehityksestä, joilla olisi vaikutuksia myös yhteisöjen talouteen. Ainakin osan yhteisöistä toimintaa voidaan joutua sopeuttamaan syksystä alkaen muuttuneeseen tilanteeseen.

Yhteisöt näkevät tehokkaimpana valtionhallinnon tukitoimena koronapandemian vaikutusten korjaamisessa valtionavustusten pitämisen nykyisellä tasolla ja pitkäjänteisesti kehittyvän vakaan avustuspoliitiikan. Osa yhteisöistä toivoi myös suoraa ja akuuttia taloudellista tukea. Lisäksi moni yhteisö toivoo avustusten käyttöön liittyvien rajoitusten (kuten hyväksyttävät kustannukset ja palkkakatto) tilapäistä poistamista sekä avustusehtojen muuttamista ja joustavuutta, mikä helpottaisi yhteisön taloutta aikana, jolloin yhteisöjen oma varainhankinta on erityisen vaikeaa.

5.3.4 Yhteenveto tuloksista

- Koronapandemia on vaikuttanut vaihtelevasti liikuntatieteellisiin tutkimus- ja tiedonvälitysyhteisöihin sekä liikuntalääketieteen keskuksiin. Valtaosalla koronapandemia on heikentänyt korkeintaan jonkin verran yhteisön toimintaa. Kolmen yhteisön toimintaa korona on heikentänyt melko tai erittäin paljon.
- Korona on vaikuttanut erityisesti yhteisöjen koulutus- ja asiantuntijatoimintoihin, jotka ovat ainakin osin keskeytyneet sekä erilaiseen palvelutoimintaan (esimerkiksi mittaus- ja testauspalvelut), jonka asiakasvirrat ovat merkittävästi vähentyneet. Koronan vaikutukset yhteisöjen tutkimustoimintaan vaihtelevat, riippuen käynnissä olevien tutkimusten vaiheesta ja tutkimuskohteesta.
- Koronapandemia on uudistanut yhteisöjen toimintaa lisäämällä etenkin sähköistä ja etänä tapahtuvaa palvelutoimintaa, kuten etäkoulutuksia ja -vastaanottoja sekä sähköistä viestintää.
- Valtaosalla yhteisöjä koronapandemia heikentää vain jonkin verran yhteisön taloutta, kahdella yhteisöllä erittäin paljon. Niillä yhteisöillä, joilla on erityistä palvelutoimintaa (esim. liikuntalääketieteen keskuksia), kolmella liikevaihto vähenee arviolta 1-24 %, yhdellä 25-49 % ja kahdella yhteisöllä jopa 75-100 %.
- Yhteisöjen arviot tulonmenetyksistä maaliskoukokuulta 2020 vaihtelevat pienten yhteisöjen muutamasta tuhannesta eurosta suurimpien yhteisöjen muutamaa sataan tuhanteen euroon. Tulonmenetykset vaihtelevat yhdestä prosentista noin kolmanneksen koko vuoden budjetoiduista tuloista. Yhteensä budjetoidut tulonmenetykset maaliskoukokuulta 2020 ovat yhdeksän yhteisön osalta arviolta noin reilut 600 000 euroa.
- Osalla yhteisöistä koronapandemia on vähentänyt jonkin verran menoja, mutta kokonaisuudessaan koronan vaikutus monen yhteisön taloudelle on negatiivinen, osalle hyvin negatiivinen.
- Noin puolet (5) vastanneista yhteisöistä ei ole tehnyt erityisiä talouden vakauttamistoimenpiteitä. Loput (4) yhteisöistä ovat vakauttaneet talouttaan tiukalla kulukurilla. Kaksi yhteisöä on lomauttanut henkilöstöään.
- Yhteisöt näkevät tehokkaimpana valtionhallinnon tukitoimena koronapandemian vaikutusten korjaamisessa valtionavustusten pitämisen nykyisellä tasolla ja pitkäjänteisesti kehittyvän vakaan avustuspoliitiikan.

547

548

524

525

6

Johtopäätökset

6

Johtopäätökset

Yleisesti

Koronapandemia ja -rajoitukset näyttävät vaikuttaneen liikunta-alan toimijoihin hyvin vaihtelevasti kriisin akuutissa vaiheessa maaliskoukokuussa 2020. Liikunta-alalla ei kuitenkaan näytä olevan korona-kriisin varsinaisia voittajia. Vakavimmat akuutit vaikutukset koronalla näyttää olleen liikunta-alan yrityksille, niin perinteisille alan yrityksille kuin osakeyhtiö-seuroille, joiden toiminta on kiinni esimerkiksi asiakasvirtojen tuomasta rahoituksesta. Keväällä tehdyt talouden sopeuttamistoimet näyttävät pääosin pelastavan yritykset ainakin koronapandemian akuutista vaiheesta.

Koronapandemialla on ollut vaikutuksia myös pääasiassa verovaroilla, rahapeliuotoilla ja/tai muilla tuloilla (esim. jäsenmaksut) toimiviin alan toimijoihin, kuten kuntien liikuntapalveluihin, tutkimus- ja koulutusorganisaatioihin sekä urheiluseuroihin ja järjestöihin. Valtaosa toimijoista on selviytynyt akuutista kriisistä nopeilla sopeuttamistoimilla. Osa toimijoista ei ole joutunut tekemään erityisiä sopeuttamistoimia. Koronan merkittävimmät vaikutukset edellä mainittuihin toimijoihin nähdään todennäköisesti myöhemmin esimerkiksi yleisen taloustilanteen heikentyessä, verovarojen ja rahapeliuottojen vähentyessä ja/tai mikäli uudet rajoitustoimet estävät toiminnan syksyllä. Lisäksi joidenkin julkisrahoitteisten toimijoiden yhteydessä on yritystoimintaa, jonka ajautuminen vaikeuksiin voi vaikuttaa merkittävästi myös julkisrahoitteeseen osaan.

Selvityksen perusteella koronapandemia ja -rajoitukset eivät aiheuttaneet ainakaan keväällä 2020 merkittävässä osassa liikunta-alan toimijoita irtisanomisia. Lomautuksia on tapahtunut jonkin verran julkisella sektorilla, ja merkittävässä osassa kolmannen sektorin toimijoita sekä etenkin yrityksiä, joista reilut puolet on käynnistänyt lomautuksia ja osa jatkanut lomautuksia alkukesästä. Jos koronarajoitukset tiukentuvat uudestaan kesän tai syksyn aikana, lomautusten ja irtisanomisten määrä kasvanee merkittävästi toimialalla.

Koronakriisin akuutissa vaiheessa kaksi ”teemaa” on nostanut selvästi merkitystään liikunta-alalla: (1) digitalisaatio sekä (2) ulkoliikuntalajit ja luontoliikunta. Lähes kaikkialla liikunta-alalla on otettu muutaman kuukauden aikana merkittävä digiloikka, mikä voi jatkossa parantaa liikuntapalveluiden saatavuutta. Kriisin aikana erilaiset ulkoliikuntalajit ja etenkin luontoliikunta ovat kasvattaneet suosioaan. Esimerkiksi kansallispuistot ja muut luontokohteet ovat täyttyneet kevään aikana kävijöistä jopa ruuhkaksi asti. Yleisöryntäys on lisännyt monien kohteiden rasitusta merkittävästi ja asettanut haasteita palvelurakenteiden riittävyydelle, mikä korostaa tarvetta jatkaa panostuksia ulkoilu- ja retkeilyalueiden kunnostamiseen ja kehittämiseen.

Koronakriisin vaikutuksia on vielä kesäkuussa 2020 mahdotonta arvioida laaja-alaisesti. Lopulliset vaikutukset riippuvat kriisin pituudesta. Jos syksyllä 2020 tulee toinen korona-aalto ja yhteiskunnassa joudutaan uudelleen kiristämään rajoituksia, yhä useampi liikunta-alan toimija on merkittävässä vaikeudessa. Tosin monille liikunta-alan toimijalle tulevaisuus näyttää jo pelkän yleisen taloustilanteen takia haastavalta, vaikka toista korona-aaltoa ei tulisiakaan.

Koronan pitkäaikaisia vaikutuksia liikuntatoimialaan onkin syytä selvittää myöhemmin. Miltä esimerkiksi seuratoimijakenttä ja alan yritystoiminta näyttävät syksyllä 2020 tai korona-ajan jälkeen? Lisäksi tulee selvittää koronan vaikutukset väestön fyysiseen aktiivisuuteen ja liikunnan harrastamiseen.

Kuntien liikuntapalvelut

Kuntien liikuntapalvelut näyttävät selviytyneen koronakriisin akuutista vaiheesta pääsääntöisesti hyvin. Ne kunnat, joilla on ollut mahdollisuudet (esim. tarvittavat henkilöstöresurssit) reagoida kriisiin, ovat muokanneet toimintaansa poikkeusoloihin sopivaksi ja käynnistäneet monenlaisia uusia palveluita. Kuntien liikuntapalveluissa on otettu korona-kevyään aikana selkeä digiloikka. Digitaalisten palveluiden (etenkin etäpalveluiden) kehittämistä on perusteltua jatkaa, jotta liikuntapalveluita voidaan tarjota entistä enemmän esimerkiksi ikääntyville ja syrjäisempien seutujen asukkaille.

Kuntien liikuntapalveluihin koronan vaikutukset tullaan näkemään todennäköisesti vasta myöhemmin kuntatalouden yleisen heikentymisen myötä. Kuntaliiton arvion mukaan koronan talousvaikutukset kunnille ovat tänä vuonna yhteensä 1,9 miljardia euroa³¹. Lisäksi kuntataloutta rasittaa sairaanhoito-
piirien talouden heikkeneminen. Koronapandemia heikentää entisestään tiukalla ollutta kuntataloutta supistamalla verotuloja ja kasvattamalla terveystaloutta.

Kuntatalouden heikentymisen myötä moni kunta voi joutua tekemään tulevina vuosina isoja leikkauksia kuntansa liikuntapalveluihin. Ennalta ehkäisevistä ja väestön terveyttä edistävästä palveluista leikkaaminen näyttäytyisi hyvin ristiriitaiselta toimenpiteeltä ajankohtana, jolloin erityisesti heikkokuntoisten ikääntyneiden sekä muiden tukea tarvitsevien henkilöiden liikkuminen on todennäköisesti vähentynyt ja ennaltaehkäisevälle toiminnalle olisi yhä suurempi tarve. Erityistä huolta herättää liikuntapalveluiden tulevaisuus pienissä kunnissa, joissa liikuntapalvelut ja niiden resurssit ovat olleet vähäiset jo ennen korona-aikaa. Monissa näistä kunnista on myös paljon vanhusväestöä.

Tiukentuva kuntatalous saattaa uhata tulevaisuudessa myös liikuntapaikkarakentamisen investointeja. Valtaosa kunnista arvioi liikuntaolosuhteiden kunnostamistarpeen tai korjausvelan merkittäväksi ongelmaksi jo ennen koronakriisiä³². Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustuksilla on ollut selkeä merkitys kunnille hankkeiden liikkeelle panevana voimana, ja jatkossa valtionavustusten merkitys voi vain kasvaa. Koronakriisin jälkeen taloutta voidaan elvyttää julkisella rakentamisella, jota on tarkoituksenmukaista suunnata myös liikunnan olosuhteisiin.

Liikunta- ja urheiluseurat

Yhdistyspohjaisten urheiluseurojen voidaan todeta selvinneen kokonaisuudessaan melko hyvin maaliskoukokuun poikkeusajasta. Viidesosalle seuroista koitui kuitenkin paljon tai erittäin paljon ongelmia. Vapaaehtoistoiminnan pohjalta toimivissa seuroissa vahingot jäivät pienemmiksi, mutta seuroissa, joilla on raskaat kiinteät kulut, syntyi enemmän ongelmia.

Osakeyhtiöpohjaisten seurojen aineisto jäi tässä selvityksessä pieneksi, mutta selvityksen aineisto ja muut tiedot viittaavat siihen, että suuressa osassa osakeyhtiö-seuroja tilanne on ollut kriittinen jo ensimmäisinä rajoituskuukausina. Useiden osakeyhtiö-seurojen talous on ollut ilmeisesti haavoittuvainen jo ennen kriisiä. Toisaalta nopeat taloushaasteet ovat ymmärrettäviä, sillä osakeyhtiö-seurojen oli pakko keskeyttää toiminta osittain tai kokonaan (esimerkiksi ammattuurheilusarjat).

Seuratoiminta on ammattimaistunut 2010-luvulla (talousvolyyymi ja päätoimisten määrä on kasvanut), mikä tekee yhä useammasta seurasta haavoittuvaisen äkillisen poikkeustilan aikana. Seurat näyttävät reagoineen ongelmiin pääosin nopeasti ja erilaisia sopeuttamisen keinoja on käytetty aktiivisesti. Monessa seurassa helpot sopeutumiskeinot ja talouspuskurit on käytetty loppuun kevään ja kesän aikana. Mikäli rajoitustoimet jatkuvat tai tiukentuvat uudestaan, voi ongelmiin ajautuvien seurojen määrä kasvaa syksyllä. Pidemmän aikavälin seurauksena voi olla, että seurojen ammattimaistuminen hidastuu tai jopa pysähtyy lähivuosina. Osalle seuroista talouden ja toiminnan volyymin palauttaminen koronaa edeltävälle tasolle voi olla haastavaa.

31 ”Päivitys koronakriisin talousvaikutusarvioon: heikennys kuntatalouteen yli 1,9 miljardia euroa”. Suomen Kuntaliiton internetsivut (15.5.2020): www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2020/paivitys-koronakriisin-talousvaikutusarvioon-heikennys-kuntatalouteen-yli-19

32 Liikuntaolosuhteiden strateginen kehittämistyö kunnissa. Selvitys nykytilanteesta ja kehittämistarpeista. SmartSportin julkaisu 2020:1.

Vähäisten talouspuskurien määrä oli ylivoimaisesti merkittävin muuttuja nopeiden ongelmien syntyemisessä seuroissa, mikä korostaa johdon talousosaamisen ja ennakoivan taloudenpidon merkitystä seuroissa. Perinteisesti yhdistysten on oletettu tähtäävän taloudessaan nollatulokseen, jolloin ei muodostu taloudellisia puskureita. Julkisia avustuksia haettaessa talouspuskurit on voitu tulkita merkiksi siitä, että seuralla ei ole avustuksen tarvetta. Tätä tulkintaa on jatkossa syytä tarkastella uudestaan.

Seuroilla oli paljon toiveita valtion, kuntien ja lajiliittojen suorasta tuesta. Nämä toimijat ovatkin tukenut seuroja kevään aikana rahoituksella ja muilla toimenpiteillä. Ulkopuolinen tuki riittää kuitenkin paikkaamaan monesti vain osan menetyksistä, joten seurojen on lisäksi löydettävä sopeuttamisen keinoja omasta toiminnastaan. Eriarvoistumiskehityksen hillitsemiseksi on hyvin tärkeää, että sopeuttamistoimenpiteet eivät johda harrastamisen hinnan nousuun, ja harrastaminen on jatkossa mahdollista kaikille.

Korona-ajanjakso on tarjonnut urheiluseuroille mahdollisuuden pysähtyä tarkastelemaan toimintaansa ja kehittämään uusia toimintatapoja. Monissa seuroissa omatoiminen harjoittelu aktivoitui ja lisäksi kehitettiin sekä otettiin käyttöön etävalmennuksen ja digitaalisen vuorovaikutuksen menetelmiä. Kehitettyjä toimintatapoja voidaan ainakin osittain jatkaa myös normaaliolosuhteissa, sillä ne voivat esimerkiksi helpottaa lasten ja nuorten sekä perheiden ajankäyttöä.

Lajiliitot ja muut liikuntajärjestöt

Lajiliitot ja muut liikuntajärjestöt näyttävät selviytyneen koronaviruksen akuutista vaiheesta pääsääntöisesti hyvin. Koronapandemia on vaikuttanut kuitenkin järjestöissä lähes kaikkiin toimintoihin, ja rajoitukset ovat vähentäneet monien järjestöjen tuloja. Akuuteimmat ongelmat näyttävät syntyneen lajeille, joiden kilpailukausi oli juuri käynnistymässä keväällä 2020. Järjestöt ovat kuitenkin pääsääntöisesti kyenneet sopeuttamaan talouttaan nopeilla toimenpiteillä.

Monissa järjestöissä on kevään ja kesän aikana toteutettu ”helpot” sopeuttamiskeinot ja käytetty talouspuskurit. Koronarajoitusten todelliset talousvaikutukset voivat näkyä järjestöissä toden teolla vasta syksyllä. Monilla järjestöillä varainhankinnan kivijalkoja ovat lisenssimyynti, kilpailu- ja koulutus-toiminnan tuotot sekä tapahtumatulot. Järjestöissä herättää huolta, että voidaanko kilpailutoiminta aloittaa ja isoja yleisötapahtumia järjestää sekä palaavatko harrastajat lajin pariin. Monille järjestöille merkittävä osa toiminnan rahoitusta ovat myös valtionavustukset, jotka voivat vähentyä tulevana vuosina rahapeli- ja tuottojen vähenemisen myötä. Lisäksi järjestöjen talouteen voi vaikuttaa yleisen taloustilanteen heikkeneminen, joka voi vähentää yritysten panostuksia yhteistyökumppanuuksiin ja heikentää kotitalouksien maksukykyä.

Koronapandemian aikana järjestöissä on kehitetty uusia toimintatapoja. Etäyhteyksien avulla on järjestetty koulutusta, harjoittelua ja kilpailuja. Jatkossa järjestöt voivat tavoittaa seurat etäyhteyksin entistä paremmin, mikä voi vahvistaa järjestöjen ja seurojen suhdetta. Lisäksi poikkeusaika on todennäköisesti vahvistanut järjestöjen roolia linkkinä valtionhallintoon sekä tiedon ja ohjeiden välittäjänä omalle toimijakentälleen.

Liikunta-alan yritykset

Koronapandemian akuutit vaikutukset näyttävät merkittävimmit liikunta-alan toimijoista alan yrityksissä. Esimerkiksi koronan vaikutukset liikevaihtoon näyttävät dramaattisilta: Alan yrityksistä 40 %:lla liikevaihto laski arviolta vähintään 75 % maaliskuun loppuun 2020. Alan yrityksistä kuitenkin ainakin puolet arvioi varmasti selviytyvänsä koronaviruksesta ja lopuistakin reilu kolmannes arvioi ehkä selviävänsä. Keväällä tehdyt talouden sopeuttamistoimet näyttävät pääosin pelastavan liikunta-alan yritykset ainakin koronaviruksen akuutista vaiheesta.

Vaikka valtaosa yrityksistä selviäisi, liikunta-alan yrityskenttä ei näytä jatkossa samalta kuin ennen koronavirusta. Jotkut yritykset joutuvat lopettamaan toimintansa, jotkut yrittäjät siirtyvät palkkatöihin ja mo-

nen toimintaansa jatkavan yrityksen toiminta jatkuu uudella toimintamallilla. Lisäksi alalla nähtä-
neen erilaisia yritysjärjestelyitä. Väestön liikuntamahdollisuuksien kannalta olennaista on, miten tämä
kaikki tulee vaikuttamaan yritysten liikuntapalvelutarjontaan, jolla on merkitystä etenkin aikuisväestölle
ja erityisesti naisille. Alan työllisyyden ja kansantalouden kannalta olennaista on, mitkä ovat alan yritys-
ten mahdollisuudet työllistää liikunta-alan työntekijöitä.

Liikunta-alan yritysten kohdalla koronan vaikutuksissa näyttää olevan paljon vaihtelua eri toimijoiden
välillä. Vaihtelua selittää moni tekijä. Osaan alan yrityksistä koronarajoitukset ovat kohdistuneet vain
suositusten muodossa (esim. suositus sulkea toimitilat) ja osaan pakottavammin (esim. kokoontumis-
rajoitukset). Osalla yrityksen toimintamalli on mahdollistanut nopeammin uusien liiketoimintamallien
kehittämisen ja yrityksen ansaintamalli sekä taloudelliset puskurit ovat luoneet parempaa turvaa nope-
aan poikkeustilanteeseen varautumiseen. Vaihtelua lisää myös se, että osalla yrityksistä niiden tarjoama
liikuntapalvelu on sopinut suhteellisen hyvin koronarajoituksiin (esimerkiksi vähäisen lähikontaktin
ulkoilmalajit). Lisäksi osaan yrityksistä koronapandemia ja -rajoitukset ovat iskeneet montaa kautta,
kuten vähentäneet asiakkaita, mutta sulkeneet myös tilat, joissa harjoittaa toimintaa (esimerkiksi
tanssinopettajat).

Kuten muillakin toimijoilla, myös yrityksillä kesä ja syksy tulevat antamaan ratkaisevampaa viitettä siitä,
miten yrityksen käy. Jos asiakkaiden luottamus käyttää erilaisia liikuntapalveluita palautuu nopeasti ja
kysyntä palaa lähelle normaalia tasoa, moni yritys selvinnee. Sen sijaan rajoitusten kiristyminen uudes-
taan voisi olla monelle yritykselle kohtalokasta.

Koulutus- ja tutkimustoimijat

Liikunta-alan koulutus- ja tutkimustoimijat (erilaiset koulutusorganisaatiot, tiedeyhteisöt ja liikunta-
lääketieteen keskuskeskukset) näyttävät pääosin selviävän koronapandemian ja -rajoitusten kevään akuutista
vaiheesta. Pääosin valtionavustuksista rahoituksensa saavien koulutus- ja tutkimustoimijoiden tilan-
netta korona on heikentänyt vain jonkin verran eikä näiden toimijoiden ole tarvinnut tehdä merkittäviä
sopeuttamistoimia. Suurin akuutti vaikutus on ollut esimerkiksi alan oppilaitoksilla siirtyminen etä-
opetukseen. Merkittävimmät vaikutukset näille toimijoille voi syntyä vasta pidemmällä aikavälillä
valtiontalouden heikentyessä ja veikkausvoittovarojen vähentyessä.

Koulutus- ja tutkimustoimijoista akuuteimmat vaikutukset ovat syntyneet niille, joilla erilainen maksul-
linen palvelutoiminta on merkittävä osa tulorahoitusta. Osalla näistä toimijoista talous on voinut olla
kireä jo ennen koronaa. Koronakriisi on vaikeuttanut tilannetta entisestään, kun asiakasvirrat ja maksul-
linen palvelutoiminta ovat vähentyneet merkittävästi. Kevään aikana tehdyillä talouden sopeuttamis-
toimilla on selvitty kriisissä akuutista vaiheesta, mutta osa toimijoista, kuten osa liikunnan koulutus-
keskuksista voi olla vakavissa ongelmissa syksyllä. Maksullisen palvelutoiminnan ongelmat voivat vai-
kuttaa viimeistään pitkällä aikavälillä myös niiden valtionavustuksilla rahoitettavaan toimintaan.

Koronalla on ollut myös positiivisia vaikutuksia liikunta-alan koulutustoimijoihin. Korona on lisännyt
alan koulutustoimijoiden valmiuksia hyödyntää erilaisia etä- ja verkko-opetuksen mahdollisuuksia, mikä
voi jatkossa parantaa erilaisten liikuntakoulutusten saavutettavuutta. Liikunta-alan opinnoissa lähi-
opetuksella on kuitenkin iso merkitys, joten jos etäopetus jatkuu vielä loppuvuoden tai sitäkin pidem-
pään, asialla alkanee olla vaikutuksia oppimiseen.

Koronapandemialla ja -rajoituksilla ei näytä olleen toistaiseksi merkittäviä vaikutuksia liikunta-alan
tutkimustoimintaan. Osassa tutkimuksia on pystytty huomioimaan koronapandemia, joten viimeistään
syksyllä saadaan myös arvokasta tietoa esimerkiksi koronan aiheuttamista vaikutuksista väestön liikunta-
aktiivisuuteen.

LIITE 1. KYSELY KORONAPANDEMIAN AKUUTEISTA VAIKUTUKSISTA KUNTIEN LIIKUNTAPALVELUIHIN

TAUSTAKYSYMYKSET

1. Vastaajan tiedot

Kunta *

Vastaajan nimi *

Vastaajan virkanimike/titteli

Sähköposti *

Puhelinnumero

KORONAN VAIKUTUKSET TOIMINTAAN

2. Mitä palveluja kuntanne liikunnasta vastaava hallinnonala on KESKEYTTÄNYT kokonaan tai osittain koronapandemian takia?

Monivalinta, vastausvaihtoehdot: Kyllä / Osittain / Ei muutosta

- ☐ Liikuntaryhmien kasvokkainen ohjaustoiminta
- ☐ Kasvokkainen liikuntaneuvonta
- ☐ Sisäliikuntamahdollisuuksien tarjoaminen (sisäliikuntapaikat suljettu)
- ☐ Ulkoliikuntamahdollisuuksien tarjoaminen (ulkoliikuntapaikat suljettu)
- ☐ Erilaiset tilaisuudet ja tapahtumat (esimerkiksi liikuntatapahtumat ja koulutukset)
- ☐ Erilaiset kehittämistoimenpiteet (esimerkiksi lasten ja nuorten liikunnan kehittäminen)
- ☐ Muu keskeytetty / osittain keskeytetty liikuntapalvelu, mikä?

3. Mitä toimenpiteitä kuntanne liikunnasta vastaava hallinnonala on KÄYNNISTÄNYT tai LISÄNNYT koronapandemian johdosta?

Monivalinta, vastausvaihtoehdot: Käynnistetty / Lisätty / Ei muutosta

- ☐ Kannustus ja neuvonta omaehtoiseen liikunnan
- ☐ harrastamiseen
- ☐ Etäohjattu tai videoitu liikunnanohjaus
- ☐ Liikuntaneuvonnan tarjoaminen etäpalveluna
- ☐ Uusia taloudellisia avustusmuotoja yhdistyksille
- ☐ Panostettu liikuntapaikkojen kunnostukseen ja huoltoon
- ☐ Muita toimenpiteitä käynnistetty tai lisätty, mitä?

KORONAN VAIKUTUKSET TALOUTEEN JA RESURSSeihin

4. Mitkä ovat koronapandemian vaikutukset (arvio) kuntanne liikunnasta vastaavan hallinnonalan budjetoituihin TULOIHIN (esimerkiksi menetetyt tilavuokrat ja asiakasmaksut)?

- Kuinka paljon budjetoituja tuloja jää saamatta maaliskoukokuulta 2020 (HUOM! Vastaus euroina)
- Kuinka suuri maaliskoukokuun 2020 tulonmenetys on koko vuoden 2020 budjetoiduista vuosituloista (Huom! vastaus prosentteina)

5. Mitkä ovat koronapandemian vaikutukset (arvio) kuntanne liikunnasta vastaavan hallinnonalan MENOIHIN (esimerkiksi säästetyt palkkakustannukset ja/tai kasvaneet muut kustannukset)?

- Kuinka paljon menot vähentyivät/lisääntyivät maaliskoukokuussa 2020 (HUOM! Vastaus euroina, merkitse +/- riippuen vähentyivätkö vai lisääntyivätkö menot)?

- Kuinka paljon menojen muutos maalís-toukokuussa 2020 on koko vuoden 2020 budjetoiduista menoista (HUOM! Vastaus prosentteina, merkitse +/- riippuen vähentyivätkö vai lisääntyivätkö menot)?

6. Millä toimenpiteillä kunnan liikunnasta vastaava hallinnonala vakauttaa talouttaan koronapandemian aikana?

Monivalinta, vastausvaihtoehdot: Toteutettu / Suunnitteilla / Ei suunnitteilla

- Henkilöstön lomautukset, päätoimiset
- Henkilöstön lomautukset, osa-aikaiset
- Henkilöstön irtisanomiset, päätoimiset
- Henkilöstön irtisanomiset, osa-aikaiset
- Henkilöstön irtisanomiset, tuntityöntekijät
- Henkilöstön siirto toiselle hallinnonalalle
- Ostopalveluiden keskeyttäminen
- Liikuntapaikkojen ylläpidon keskeyttäminen
- Investointien keskeyttäminen
- Yhdistysavustusten maksun keskeyttäminen tai tason leikkaaminen
- Muu toteutettu tai suunniteltu talouden vakauttamistoimenpide, mikä?

7. Miten kunnan liikunnasta vastaava hallinnonala tukee alueen liikunta- ja urheiluseuroja sekä muita liikuntaa edistäviä yhdistyksiä koronapandemian vuoksi?

Monivalinta

- Tilavuokria ei peritä kunnan hallinnoimista tiloista koronapandemian aikana
- Tilavuokrien maksuaikaa on pidennetty kunnan hallinnoimista tiloista koronapandemian aikana
- Ylimääräiset vuokra-avustukset yksityisten ja seurojen omistamien tilojen käyttäjille
- Muut ylimääräiset avustukset (muu kuin vuokra-avustus)
- Myönnettyjä avustuksia ei peritä takaisin tänä vuonna vaikka avustuksensaajan tilanne olisi muuttunut
- Tuetaan jotenkin muuten, miten?

ARVIO KORONAN MUISTA VAIKUTUKSISTA JA TOIVEET VALTIONHALLINNOLLE

8. Onko koronapandemialla ollut jotain muita merkittäviä vaikutuksia kuntanne liikuntapalveluihin?

9. Miten arvioitte koronapandemian vaikuttavan kunnassanne kesällä 2020 toteutettaviksi suunniteltuihin liikuntapalveluihin? Vastatessasi olettamuksena on hallituksen 4.5.2020 ilmoittamat voimassa olevat rajoitustoimet ja niiden lieventämisen aikataulu.

10. Mikä olisi mielestänne tehokkain keino, jolla valtionhallinto voisi tukea kuntien liikuntapalveluita koronapandemian vaikutusten korjaamisessa?

LIITE 2. SEURAKYSELY - KORONAPANDEMIAN VAIKUTUKSET SEURATOIMINTAAN

VASTAUSOHJEITA:

- Vastausaikaa 13.5 asti
- Kyselyyn halutaan vain yksi vastaus / seura
- Vastaajaksi toivotaan seuran toimintaa ja taloutta kokonaisuutena hyvin tunteva henkilö (esim. pj, tj)

VASTAAJAN PERUSTIEDOT

1. Vastaajan nimi
2. Vastaajan asema seurassa
 - Puheenjohtaja
 - Toiminnanjohtaja
 - Joku muu, mikä?

SEURAN PERUSTIEDOT

3. Seuran nimi
4. Seuran sijainti - Kuntakoko
 - Alle 5000 asukasta
 - 5000 - 10 000 asukasta
 - 10 000 - 20 000 asukasta
 - 20 000 - 50 000 asukasta
 - Yli 50 000 asukasta
5. Seuran sijainti - Maakunta

○ Ahvenanmaa	○ Pirkanmaa
○ Etelä-Karjala	○ Pohjanmaa
○ Etelä-Pohjanmaa	○ Pohjois-Karjala
○ Etelä-Savo	○ Pohjois-Pohjanmaa
○ Kainuu	○ Pohjois-Savo
○ Kanta-Häme	○ Päijät-Häme
○ Keski-Pohjanmaa	○ Satakunta
○ Keski-Suomi	○ Uusimaa
○ Kymenlaakso	○ Varsinais-Suomi
○ Lappi	○ Seuran toiminta on valtakunnallista
6. Seuran toimintamuoto
 - Ry-rekisteröitynyt yhdistys (PRH)
 - Oy-osakeyhtiö (Kaupparekisteri)
 - Seuramme ei ole liittynyt kumpaankaan em. rekistereistä
7. Seuratyyppi
 - Yhden lajiliiton jäsenseura
 - Useamman lajiliiton jäsenseura
 - Seuramme toiminta ei ole lajisidonnaista
8. Vastaatko kyselyyn koko seuran puolesta vai seuran yhden lajijaoston puolesta?
 - Koko seuran puolesta
 - Yhden lajijaoston puolesta

9. Mikä on seuranne toiminnan päätarkoitus?

- Kilpaurheilu
- Harrasteliikunta
- Kilpaurheilu ja harrasteliikunta molemmat

10. Minkä lajiliiton jäsen seuranne on?

- AKK-Motorsport ry
- Kansainvälinen Voimalajiliitto
- Sukeltajaliitto ry
- Suomen Agilityliitto ry
- Suomen Aikidoliitto ry
- Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry
- Suomen Ampumahiihtoliitto ry
- Suomen Ampumaurheiluliitto ry
- Suomen Biljardiliitto ry
- Suomen Bridgeliitto ry
- Suomen Cheerleadingliitto ry
- Suomen Curlingliitto ry
- Suomen Dartsliitto ry
- Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry
- Suomen Miekkaileu- ja
- 5-otteluliittoliitto ry
- Suomen Moottoriliitto ry
- Suomen Muay Thai-Liitto ry
- Suomen Nyrkkeilyliitto ry
- Suomen Painiliitto ry
- Suomen Painonnostoliitto ry
- Suomen Palloliitto ry
- Suomen Pesäpalloliitto ry
- Suomen Pétanque-Liitto SP-L ry
- Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry
- Suomen Purjehdus ja Veneily ry
- Suomen Pyöräily ry
- Suomen Fitnessurheilu ry
- Suomen Frisbeegolfliitto ry
- Suomen Golfliitto ry
- Suomen Hiihtoliitto ry
- Suomen Hockeyliitto ry
- Suomen Ilmailuliitto ry
- Suomen ITF Taekwon-Do ry
- Suomen Jousiampujain Liitto ry
- Suomen Judoliitto ry
- Suomen Jääkiekkoliitto ry
- Suomen Jääpalloliitto ry
- Suomen Karateliitto ry
- Suomen Kaukalopalloliitto ja ringetteliitto
- Suomen Keilailuliitto ry
- Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry
- Suomen Kiipeilyliitto ry
- Suomen Koripalloliitto ry
- Suomen Kriketteliitto ry
- Suomen Käsipalloliitto ry
- Suomen Lentopalloliitto ry
- Suomen Liitokiekkoliitto ry
- Suomen Luisteluliitto ry
- Suomen Lumilautaliitto ry
- Suomen Pöytätennisliitto ry
- Suomen Ratagolfliitto ry
- Suomen Ratsastajainliitto ry
- Suomen Rugbyliitto ry
- Suomen Salibandyliitto ry
- Suomen Shakkiliitto ry
- Suomen Squashliitto ry
- Suomen Sulkapalloliitto ry
- Suomen Suunnistusliitto ry
- Suomen Taekwondoliitto ry
- Suomen Taitoluisteluliitto ry
- Suomen Tanssiurheiluliitto ry
- Suomen Tennisliitto ry
- Suomen Tikkaurheiluliitto STURL ry
- Suomen Triathlonliitto ry
- Suomen Uimaliitto ry
- Suomen Urheiluliitto ry
- Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto
- Suomen Vapaaotteliitto ry
- Suomen Vesihiihtourheilu ry
- Suomen Voimanostoliitto ry
- Suomen Voimisteluliitto ry

11. Seuran muut mahdolliset järjestöjäsenyydet

- FSI
- TUL
- Suomen Paralympiakomitea
- Joku muu, mikä?

12. Seuran liikunnan aluejärjestö

- Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu
- Etelä-Savon Liikunta ja Urheilu
- Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu
- Hämeen Liikunta ja Urheilu

☐ Kainuun Liikunta	☐ Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu
☐ Keski-Pohjanmaan Liikunta	☐ Pohjois-Karjalan Liikunta
☐ Keski-Suomen Liikunta	☐ Pohjois-Pohjanmaan Liikunta
☐ Kymenlaakson Liikunta	☐ Pohjois-Savon Liikunta
☐ Lapin Liikunta	☐ Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu
☐ Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu	

13. Seuran jäsenmäärä 31.12.2019 (jäsenmaksun maksaneet)

- ☐ Alle 50
- ☐ 51-100
- ☐ 101-200
- ☐ 201-500
- ☐ 501-1000
- ☐ 1001-2000
- ☐ Yli 2000

14. Seuran vuositulot vuonna 2019 tai viimeisimmän täyden 12kk tilikauden aikana euroina (€). Vastaa pelkillä numeroilla (ei kirjaimia, väliviivoja tms.).

15. Seuran taloudellinen puskuri

Seuran taloudellinen tilanne 31.12.2019 tai viimeisimmän täyden 12 kk tilikauden päättyessä
Seuralla oli viimeisimmän tilinpäätöksen mukaan rahavaroja ja likvidiä omaisuutta (=omaa pääomaa)...

- ☐ Yli 12kk toimintamenojen tarpeisiin
- ☐ 6-12kk toimintamenojen tarpeisiin
- ☐ 2-5kk toimintamenojen tarpeisiin
- ☐ 0-1kk toimintamenojen tarpeisiin
- ☐ Seuralla oli velkaa / oma pääoma miinuksella

16. Seuran osa- tai päätoimisten työntekijöiden määrä

Kuinka monta yli 3000 € vuodessa tienavaa osa- tai päätoimisia palkkatyöntekijöitä seuralla on?

☐ 0	☐ 21
☐ 1	☐ 22
☐ 2	☐ 23
☐ 3	☐ 24
☐ 4	☐ 25
☐ 5	☐ 26
☐ 6	☐ 27
☐ 7	☐ 28
☐ 8	☐ 29
☐ 9	☐ 30
☐ 10	☐ 31
☐ 11	☐ 32
☐ 12	☐ 33
☐ 13	☐ 34
☐ 14	☐ 35
☐ 15	☐ 36
☐ 16	☐ 37
☐ 17	☐ 38
☐ 18	☐ 39
☐ 19	☐ 40
☐ 20	☐ Yli 40

17. Onko seurallanne pää- tai osaomistuksia tai pitkäaikaisia vuokrasopimuksia liikuntatiloihin tai -olosuhteisiin liittyen?

- Kyllä
- Ei

SEURATOIMINNAN YLEISTILANNE

18. Mikä on seuranne liikunta- ja urheilutoiminnan tilanne toukokuun alussa?

- Pääosin pysähdyksissä
- Osittain käynnissä soveltavilla tavoilla (ohjelmat itsenäiseen harjoitteluun, etävalmennus, pienryhmissä tms.)
- Jatkuu lähes normaalisti

19. Mikä on seuranne johtamisen, kehittämisen ja hallintotyön tilanne toukokuun alussa?

- Pääosin pysähdyksissä
- Osittain käynnissä (etätyöskentely tms.)
- Jatkuu lähes normaalisti

20. Onko seuranne tehnyt tilannearvioita poikkeustilan vaikutuksista seuran toimintaan ja talouteen?

- Kyllä
- On tekeillä, mutta ei vielä valmis
- Ei

KOKONAISVAIKUTUKSET SEURALLE

21. Arvioikaa poikkeustilanteen KOKONAISVAIKUTUKSIA SEURAN TOIMINTAAN JA TALOUTEEN, jos rajoitukset jatkuvat pääosin nykyisellä tasolla toukokuun loppuun. Valitkaa seuranne tilannetta parhaiten kuvaava vaihtoehto.

- Koronan rajoituskuukaudet aiheuttavat seurallemme ongelmia vain vähän – seuran toiminta ja talous saadaan tasapainoon seuran sisäisillä toimenpiteillä vuoden 2020 aikana
- Koronan rajoituskuukaudet aiheuttavat seurallemme ongelmia jonkun verran – seuran toiminta ja talous saadaan tasapainoon seuran sisäisillä toimenpiteillä, mutta joudumme tekemään jonkun verran sopeuttamistoimenpiteitä
- Koronan rajoituskuukaudet aiheuttavat seurallemme ongelmia paljon – seuran toimintaa ja taloutta joudumme sopeuttamaan merkittävästi myös vuoden 2020 jälkeen ja tarvitsemme myös ulkopuolista apua
- Koronan rajoituskuukaudet aiheuttavat seurallemme ongelmia erittäin paljon – seuran toiminta ja talous tulevat kärsimään merkittävästi ja ilman ulkopuolista apua emme selviä ongelmista – tilanne on kriittinen

22. Arvioikaa poikkeustilanteen välillisiä vaikutuksia seuranne toimintaan Koronarajoitusten päättymisen jälkeen seuraavan puolen vuoden aikana.

Vastausvaihtoehdot: Täysin samaa mieltä / Jokseenkin samaa mieltä / Jokseenkin eri mieltä / Täysin eri mieltä / En osaa sanoa

- Seuran jäsenmäärä vähentyy
- Urheilijoiden ja liikkujien innostus liikuntaan/urheiluun lisääntyy
- Omatoiminen- tai video/etäharjoittelun käyttö lisääntyy
- Seuran jäsenten somen ja digitaalisten palvelujen käyttö lisääntyy ja osaaminen kehittyy
- Seuramaksut seuramme harrastajille nousevat
- Seuran tulojen hankinta kokonaisuudessaan vaikeutuu

- Seuran toimintabudjetti pienenee
- Aktiivitoimijoiden/vapaaehtoisten määrä lisääntyy
- Seurajohdon ja mahdollisten työntekijöiden innostus
- seuratyöhön lisääntyy
- Seuran yhteisöllisyys vahvistuu
- Seuran yhteistyö ulkoisten kumppaneiden ja
- sidosryhmien kanssa vaikeutuu (yritykset, kunta,
- lajiliitto, muut seurat...)
- Jotain muita positiivisia vaikutuksia, mitä?
- Jotain muita negatiivisia vaikutuksia, mitä?

VAIKUTUKSET SEURAN TALOUTEEN

Mitkä ovat koronapandemian vaikutukset (arvio) seuranne budjetoituihin tuloihin ja menoihin:

23. Kuinka paljon budjetoituja TULOJA jää saamatta maaliskoukokuussa 2020 euroina (€)? Vastaa pelkillä numeroilla (ei kirjaimia, väliiivoja tms.).

24. Kuinka suuri maaliskoukokuun TULONMENETYS on koko vuoden 2020 budjetoiduista vuosituloista? Vastaa %:a budjetoiduista VUODEN 2020 kokonaistuloista (arvio). Vastaa pelkillä numeroilla (0-100).

25. Kuinka paljon budjetoidut MENOT pienenevät maaliskoukokuussa 2020? Vastaa pelkillä numeroilla (ei kirjaimia, väliiivoja tms.).

26. Kuinka paljon maaliskoukokuun MENOVÄHENNYKSET ovat koko vuoden budjetoiduista menoista (%)? Vastaa %:a budjetoiduista VUODEN 2020 kokonaismenoista (arvio). Vastaa pelkillä numeroilla (0-100).

TALouden SOPEUTTAMISTOIMET

27. Seuramme perii urheilijoilta ja liikkujilta maaliskoukokuussa toiminta- tai kausimaksuja...

- Normaalisti / täysimääräisesti
- Osittain
- Ei peri ollenkaan / palauttaa jo perityt maksut
- Seuramme ei peri edes normaalitilanteessa liikkujilta ja urheilijoilta toiminta- tai kausimaksuja

28. Mitä talouden sopeuttamisen keinoja seuranne on toteuttanut tai saanut Koronatilanteesta johtuen (1.3.2020 jälkeen) MENOJEN VÄHENTÄMISEKSI?

Vastausvaihtoehdot: On toteutunut/toteutettu jo maaliskoukokuussa / Voi toteutua/harkitsemme jatkossa / Emme ole käyttäneet/harkinneet käyttävämme

- Palkatun henkilöstön palkan alennukset
- Palkatun henkilöstön lomautukset
- Palkatun henkilöstön irtisanomiset
- Määräaikaisia työsuhteita ei uusita
- Vapaaehtoisten kulukorvauksien pienentäminen
- sovitusta
- Kunnan olosuhdemaksujen täysimääräinen
- palautus/maksujen poistuminen
- Kunnan perimien olosuhdemaksujen osittainen
- huojentaminen
- Yksityisten toimijoiden olosuhdemaksujen
- täysimääräinen palautus/maksujen poistuminen
- Yksityisten toimijoiden olosuhdemaksujen osittainen

- huojentaminen
- Ostopalvelujen vähentäminen
- Ostojen lykkääminen
- Laskujen maksujen siirtämistä
- Joku muu, mikä?

29. Mitä talouden sopeuttamisen keinoja seuranne on toteuttanut tai saanut Koronatilanteesta johtuen (1.3.2020 jälkeen) TULOJEN LISÄÄMISEKSI?

Vastausvaihtoehdot: On toteutunut/toteutettu jo maaliskoukokuussa / Voi toteutua/harkitsemme jatkossa / Emme ole käyttäneet/harkinneet käyttävämme

- Olemme ottaneet velkaa
- Olemme toteuttaneet Koronaan liittyviä uusia
- myyntikampanjoita
- Olemme saaneet avustuksia seuran jäseniltä
- Olemme saaneet avustuksia seuran ulkopuolelta
- Olemme anoneet julkisia avustuksia ja saaneet
- Joku muu, mikä?

30. Mitkä ulkopuolisten toimijoiden (valtio, kunnat, lajiliitto...) apu- tai tukitoimenpiteet ovat tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia Koronapandemian negatiivisten vaikutusten vähentämiseksi seuranne näkökulmasta?

LIITE 3. LAJILIITOT – KORONAVIRUSPANDEMIAN VAIKUTUKSET TOIMINTAAN (KYSELY OSA OLYMPIAKOMITEAN JÄSENKYSELYÄ 2020)

TAUSTAKYSYMYKSET

Organisaatio

- AKK-Motorsport
- Finlands Svenska Idrott
- ITF Taekwon-Do liitto
- Kansainvälinen Voimalajiliitto
- KMG Finland
- Liikunnan Kehitysyhteistyö LiKe
- Medieval Combat Sport Finland
- Monaliiku – Monikansallisten naisten
- hyvinvointi ja Liikunta
- Opiskelijoiden Liikuntaliitto
- Reserviläisurheiluliitto
- Rogaining Finland
- Scandinavian Defendo Finland
- Soveltava Liikunta SoveLi
- Sukeltajaliitto
- Suomen Agilityliitto
- Suomen Aikidoliitto
- Suomen Aikuisurheiluliitto
- Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto
- Suomen Ampumahiihtoliitto
- Suomen Ampumaurheiluliitto
- Suomen Baseball- ja Softball-liitto
- Suomen Biljardiliitto
- Suomen brasilialaisen jujutsun liitto
- Suomen Bridgeliitto ry
- Suomen Cheerleadingliitto
- Suomen Curlingliitto
- Suomen Dartslitto
- Suomen elektronisen urheilun liitto, SEUL
- Suomen Fitnessurheilu
- Suomen Frisbeegolfliitto
- Suomen Golfliitto
- Suomen Hiihtoliitto
- Suomen Hippos ry
- Suomen Hockeyliitto
- Suomen Ilmailuliitto
- Suomen ITF Taekwon-Do
- Suomen Jousiampujain liitto
- Suomen Judoliitto
- Suomen Jääkiekkoilijat
- Suomen Jääkiekkoliitto
- Suomen Jääpalloliitto
- Suomen Karateliitto
- Suomen Kaukalopallo- ja Ringetteliitto
- Suomen Keilailuliitto
- Suomen Kendoseurojen Keskusliitto
- Suomen Kiipeilyliitto
- Suomen Koripalloliitto
- Suomen Krav Maga Liitto
- Suomen Krikettiliitto
- Suomen Kuurojen Urheiluliitto
- Suomen Kyykkäliitto
- Suomen Kädenvääntöliitto
- Suomen Käsipalloliitto
- Suomen Lacrosse Liitto
- Suomen Lentopalloliitto
- Suomen Leuanveto
- Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry
- Suomen Liitokiekkoliitto
- Suomen Luisteluliitto
- Suomen Lumilautaliitto
- Suomen Melonta- ja Soutuliitto
- Suomen Miekkailu- ja 5-otteliitto
- Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto
- FIMU
- Suomen Moottorikelkkailijat Yhdistys ry
- Suomen Moottoriliitto
- Suomen Muaythai-liitto
- Suomen NMKY:n Urheiluliitto
- Suomen Nyrkkeilyliitto
- Suomen Padelliitto
- Suomen Painiliitto
- Suomen Painonnostoliitto SPNL
- Suomen Paintball-liitto
- Suomen Palloliitto
- Suomen Paralympiakomitea
- Suomen Parkour
- Suomen Perinneurheiluliitto
- Suomen Pesäpalloliitto
- Suomen Pétanque-Liitto SP-L
- Suomen Potkunyrkkeilyliitto
- Suomen Purjehdus ja Veneily
- Suomen Pyöräily
- Suomen Pöytätennisiitto
- Suomen Racketlonliitto
- Suomen Ratagolfliitto
- Suomen Ratsastajainliitto
- Suomen Rugbyliitto
- Suomen Rullalautaliitto
- Suomen Salibandyliitto

- Suomen Samboliitto
- Suomen Savate
- Suomen Shakkiliitto
- Suomen Sotilasurheiluliitto
- Suomen Squashliitto
- Suomen Sulkapalloliitto
- Suomen Suunnistusliitto
- Suomen Taekwondoliitto
- Suomen Taitoluisteluliitto
- Suomen Tanssiurheiluliitto
- Suomen Tennisliitto
- Suomen Tikkaurheiluliitto STURL
- Suomen Triathlonliitto
- Suomen Työväen Urheiluliitto
- Suomen Uimaliitto
- Suomen Urheiluliitto
- Suomen Valjakkourheilijoiden liitto
- Suomen Valmentajat
- Suomen Valtakunnan Urheiluliitto
- Suomen Vapaaotteliitto
- Suomen Vesihiihtourheilu
- Suomen Voimanostoliitto
- Suomen Voimisteluliitto
- UniSport
- Urheiluopistojen yhdistys

Varsinainen jäsen vai kumppanuusjäsen? - tarkista tarvittaessa täältä.

- varsinainen jäsen
- kumppanuusjäsen

Roolini organisaatiossa

- puheenjohtaja
- toiminnanjohtaja
- muu

Vastaajan nimi

Vastaajan sähköposti

JÄSENKYSelyn KOLMAS OSA: KORONAVIRUSPANDEMIAN VAIKUTUKSET TOIMINTAAN

Miten arvioitte koronaviruspandemian vaikutuksia järjestönne toiminnan eri osa-alueisiin

(1 ei vaikutusta, 2 jonkin verran vaikutusta, 3 on vaikutusta, 4 merkittävä vaikutus, 5 erittäin merkittävä vaikutus, 0 en osaa sanoa):

HUOM! Kaikki arviointi-kysymykset ovat pakollisia, huomaathan aktivoida jokaisen vastauksesi jänäväittämissä.

- Kilpailutoiminta (1-5)
- Huippu-urheilu (1-5)
- Koulutustoiminta (1-5)
- Tapahtumat, leirit ja näytökset (1-5)
- Seuratoiminta ja -kehitys (1-5)
- Yhteistyökumppanien hankinta (1-5)
- Lasten ja nuorten liikunta ja urheilu (1-5)
- Aikuisten harrasteliikunta (1-5)
- Soveltava liikunta (1-5)

Muita huomioita / kommentteja

Mitä henkilöstöönne kohdistuvia toimenpiteitä järjestönne on tehnyt tai tulee mahdollisesti tekemään

(1 ei tehdä, 2 ei todennäköisesti tehdä, 3 mahdollisesti tehdään, 4 todennäköisesti tehdään, 5 tehdään, 0 en osaa sanoa):

HUOM! Kaikki arviointi-kysymykset ovat pakollisia, huomaathan aktivoida jokaisen vastauksesi jänäväittämissä.

- Työntekijöiden lomautus (1-5)
- Työntekijöiden irtisanominen (1-5)
- Päättäneisiin työsuhteisiin ei palkata uusia työntekijöitä (1-5)

Muita huomioita / kommentteja

Mitkä ovat koronapandemian arvioidut vaikutukset järjestönne budjetoituihin tuloihin maalis-toukokuussa (esim. menetetyt tapahtumatulot):

Kuinka paljon budjetoituja tuloja jää saamatta maalis-toukokuussa 2020 (€)?

Kuinka suuri tulonmenetys on koko vuoden budjetoiduista tuloista (%)?

Muita huomioita / kommentteja

Mitkä ovat koronapandemian arvioidut vaikutukset järjestönne budjetoituihin menoihin maalis-toukokuussa (esim. säästetyt palkkakustannukset ja/tai kasvaneet muut kustannukset):

Kuinka paljon budjetoidut menot pienenevät/lisääntyvät maalis-toukokuussa 2020 (€)?

Kuinka paljon menot pienenevät tai lisääntyvät koko vuoden budjetoiduista menoista (%)?

Muita huomioita / kommentteja

Miten järjestönne tukee jäsenseuroja koronapandemian aikana?

Myöntämällä ylimääräisiä avustuksia

- Kyllä
- Ei

Alentamalla maksuja (esim. sarja-, tapahtuma- ja lisenssimaksut)

- Kyllä
- Ei

Myöntämällä lainoja

- Kyllä
- Ei

Tarjoamalla neuvontaa

- Kyllä
- Ei

Jotenkin muuten, miten?

LIITE 4 KYSELY KORONAPANDEMIAN VAIKUTUKSISTA LIIKUNTA-ALAN YRITYKSIIN

TAUSTAKYSYMYKSET (* merkityt kysymykset pakollisia)

1. Yrityksen päätoimiala liikunta-alalla *

- ☐ Urheilun ja liikunnan koulutustoiminta (esim. eri lajien koulutustoiminta, ohjaajakoulutus ja kurssitoiminta)
- ☐ Urheilulaitostoiminta (ulko- ja sisäliikuntapaikkojen toiminta)
- ☐ Kuntokeskustoiminta (kuntosalit, kunto- ja terveysliikuntakeskukset sekä voimailu- ja crossfitsalit)
- ☐ Muu urheilu ja -liikuntatoiminta

2. Yrityksen ydinpalvelun määrittely (esimerkiksi kuntosalitoiminta) *

3. Yrityksen henkilöstön kokonaismäärä (tilanne 31.12.2019) *

4. Osa-aikaisen henkilöstön osuus yrityksen henkilöstöstä *

- ☐ alle 25 %
- ☐ 25-49 %
- ☐ 50-74 %
- ☐ yli 75 %
- ☐ Toimin koko- tai osa-aikaisena yksinyrittäjänä

5. Yrityksen liikevaihto (2019) *

6. Yrityksen toimialue (valitse joko valtakunnallinen tai yksi tai useampi maakunta) *

☐ Valtakunnallinen	☐ Pohjois-Savo
☐ Uusimaa	☐ Pohjois-Karjala
☐ Varsinais-Suomi	☐ Keski-Suomi
☐ Satakunta	☐ Etelä-Pohjanmaa
☐ Kanta-Häme	☐ Pohjanmaa
☐ Pirkanmaa	☐ Keski-Pohjanmaa
☐ Päijät-Häme	☐ Pohjois-Pohjanmaa
☐ Kymenlaakso	☐ Kainuu
☐ Etelä-Karjala	☐ Lappi
☐ Etelä-Savo	☐ Ahvenanmaa

VAIKUTUKSET TOIMINTAAN

7. Miten arvioit koronapandemian vaikuttavan yrityksen toimintaan?

- ☐ Parantaa tilannetta
- ☐ Ei vaikuta tai tilanne on pysynyt ennallaan
- ☐ Heikentää jonkin verran
- ☐ Heikentää melko paljon
- ☐ Heikentää erittäin paljon
- ☐ Pakottanut keskeyttämään kaiken toiminnan

8. Miten koronapandemia on vaikuttanut yrityksen toimintaan? (Voit valita useamman vastausvaihtoehdon)

Monivalinta

- ☐ Myynti on vähentynyt

- Myynti on lisääntynyt
- Asiakkaiden määrä on vähentynyt
- Asiakkaiden määrä on lisääntynyt
- Yrityksen järjestämiä tilaisuuksia tai tapahtumia on peruttu
- Yrityksen järjestämiä tilaisuuksia tai tapahtumia on lisätty
- Etätöitä on lisätty
- Hygieni- ja siivoustoimia on lisätty
- Matkustamista on vähennetty
- Yritys on joutunut hakemaan uusia korvaavia liiketoimintamalleja
- On tullut maksuvaikeuksia
- Yritys on hakenut helpotusta erilaisiin maksuihin
- Työntekijät eivät ole päässeet töihin
- Olen siirtynyt väliaikaisesti työmarkkinatuen saajaksi (yksinyrittäjä)
- Olen keskeyttänyt yritystoimintani ja siirtynyt muihin töihin (yksinyrittäjä)
- Ei mitenkään
- En osaa sanoa tai en halua vastata
- Muu, mikä/mitkä?

9. Mitä uutta toimintaa yritys on KÄYNNISTÄNYT tai LISÄNNYT koronapandemian vuoksi?

Monivalinta, vastausvaihtoehdot: Käynnistänyt / Lisännyt / Ei muutosta

- Etä- ja videopalvelut (esimerkiksi etäliikunnanohjaus tai -neuvonta)
- Vuokrauspalvelut (esimerkiksi välineiden vuokraus kotiin)
- Pienryhmäpalvelut (esimerkiksi liikunnanohjaus alle 10 henkilön ryhmissä)
- Palveluiden siirtäminen uusiin olosuhteisiin (esimerkiksi siirtyminen ulkoilmaan tai asiakkaan kotiin)
- Jotain muuta, mitä?

VAIKUTUKSET TALOUTEEN

10. Miten arvioit koronapandemian vaikuttaneen tähän mennessä yrityksen taloudelliseen tilanteeseen?

- Parantaa tilannetta
- Ei vaikuta lainkaan
- Heikentää jonkin verran
- Heikentää melko paljon
- Heikentää erittäin paljon
- En osaa sanoa tai en halua vastata

11. Millaiseksi ARVIOIT yrityksen liikevaihdon kehittyvän maaliskoukokuun 2020 aikana verrattuna normaaliaikaan?

- Liikevaihto kasvaa
- Liikevaihto pysyy ennallaan
- Liikevaihto laskee 1–24 %
- Liikevaihto laskee 25–49 %
- Liikevaihto laskee 50–74 %
- Liikevaihto laskee 75–100 %
- En osaa sanoa tai en halua vastata

12. Kuinka paljon ARVIOIT yrityksen liikevaihdon laskevan tai kasvavan (euroina) maaliskoukokuun 2020 aikana verrattuna normaaliaikaan? Jos et halua vastata kysymykseen, jätä vastauskenttä tyhjäksi.

- Liikevaihdon kasvu/lasku euroina (Huom! Merkitse +/- sen mukaan kasvoiko vai laskiko liikevaihto) +/- € (poista ylimääräinen etumerkki)

13. Kuinka paljon yrityksen myynti on vähentynyt maalis-toukokuun 2020 aikana verrattuna normaaliaikaan?

- ☐ Myynti ei ole vähentynyt
- ☐ Vähentynyt 1–24 %
- ☐ Vähentynyt 25–49 %
- ☐ Vähentynyt 50–74 %
- ☐ Vähentynyt 75–100 %
- ☐ En osaa sanoa tai en halua vastata

14. Kuinka paljon koronapandemia on lisännyt yrityksen ennakoidettomia toimintakuluja (esimerkiksi kasvaneet hygieni- ja siivoukset)?

- ☐ Vähentänyt kuluja
- ☐ Ei ole vaikuttanut kuluihin
- ☐ Lisännyt kuluja 1–24 %
- ☐ Lisännyt kuluja 25–49 %
- ☐ Lisännyt kuluja 50–74 %
- ☐ Lisännyt kuluja yli 75 %
- ☐ En osaa sanoa tai en halua vastata

VAIKUTUKSET HENKILÖSTÖÖN JA MUUT VAKAUTTAMISTOIMENPITEET

15. Miten koronapandemia on vaikuttanut tai vaikuttaa yrityksen henkilöstön määrään verrattuna normaaliaikaan?

- ☐ Pysynyt ennallaan tai kasvanut
- ☐ Vähentynyt 1–24 %
- ☐ Vähentynyt 25–49 %
- ☐ Vähentynyt 50–74 %
- ☐ Vähentynyt 75–100 %
- ☐ Olen yksinyrittäjä
- ☐ En osaa sanoa tai en halua vastata

16. Onko yrityksessä käynnistetty koronapandemian vuoksi lomautuksia?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ Olen yksinyrittäjä
- ☐ En osaa sanoa tai en halua vastata

17. Onko yrityksessä käynnistetty koronapandemian takia irtisanomisia?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ Olen yksinyrittäjä
- ☐ En osaa sanoa tai en halua vastata

18. Millä muilla (kuin henkilöstöön liittyvillä) toimenpiteillä yritys vakauttaa talouttaan koronapandemian aikana?

Monivalinta, vastausvaihtoehdot: Toteutettu / Suunnitteilla / Ei suunnitteilla

- ☐ Vuokratilustannusten alentamisesta tai vuokranmaksun lykkäämisestä sopiminen
- ☐ Leasing- tai fransisemaksujen alentamisesta tai lykkäämisestä sopiminen
- ☐ Ostopalvelujen käytön keskeyttäminen tai ostopalvelusopimuksien uudelleen neuvottelu
- ☐ Lainanmaksun lykkäämisestä tai muista lainaan liittyvistä helpotuksista sopiminen
- ☐ Investointien keskeyttäminen tai lykkääminen
- ☐ Toiminnan laajentamisen keskeyttäminen tai lykkääminen
- ☐ Toiminnan osa-alueiden keskeyttäminen tai alas ajaminen

- Erilaisten avustusten hakeminen
- Olen keskeyttänyt yritystoimintani ja siirtynyt muihin töihin (yksinyrittäjä)
- Muu toteutettu tai suunniteltu talouden vakauttamistomi, mikä?

19. Mitä tukea YRITYS on saanut koronapandemian takia

Monivalinta

- Business Finlandilta suoraa julkista tukea
- ELY-keskukselta suoraa julkista tukea
- Kunnalta tai sen elinkeinoyhtiöltä suoraa julkista tukea
- Kelalta suoraa julkista tukea
- Suoraa julkista tukea jostain muualta, mistä?
- Pankilta lainaa tai lainan takausta, pankilta
- Finnveralta lainaa tai lainan takausta
- Helpotusta laskujen maksuaikoihin
- Yritys on hakenut, mutta ei ole saanut mitään tukea
- Yritys ei ole hakenut mitään tukea

TULEVAISUUS

20. Miten koronapandemia vaikuttaa yrityksen tulevaisuuteen?

- Yritys selviää
- Yritys ehkä selviää
- En osaa sanoa tai en halua vastata
- Yrityksen liiketoiminta ehkä loppuu
- Yrityksen liiketoiminta loppuu tai joutuu selvitystilaan
- Saneeraus tai konkurssi on jo vireillä
- Muu vaikutus, mikä? Esimerkiksi tarkoituksena myydä liiketoiminta tai sen osa

21. Mikä olisi mielestänne tehokkain keino, jolla valtionhallinto voisi tukea liikunta-alan yrityksiä koronapandemian vaikutusten korjaamisessa?

LIITE 5. KYSELY KORONAPANDEMIAN AKUUTEISTA VAIKUTUKSISTA LIIKUNNAN KOULUTUSKESKUSTEN TALOUTEEN JA TOIMINTAAN, TOUKOKUU 2020

1. Vastausohjeet

- 1.1. Vastausaika päättyy 19.5.2020 klo 18 mennessä.
- 1.2. Vastauksissa olettamuksena on, että nykyisen kaltaiset rajoitukset kestävät vuoden 2020 heinäkuun loppuun asti (poisluettuna kysymys).
- 1.3. Arvioinnissa tulee jyvittää koulutuskeskuksen koko vuoden 2020 saama valtionapu siten, että jokaiselle kuukaudelle lasketaan 1/12 osa koko vuoden valtionavusta.
- 1.4. Vastaajan toivotaan käyttävän vuoden 2020 maalisi- ja huhtikuun tuloslaskelman tietoja kysymyksessä viisi (ei siis arvio), mikäli se vain on mahdollista. **Siksi vastausaika on 19.5. asti.**
- 1.5. Kyse on koko konsernin tarkastelusta siten, että mahdolliset tytäri-/osakkuusyhtiöt, joiden omistuksesta 50% tai yli 50% on koulutuskeskuksella, ovat mukana.
- 1.6. Mahdolliset tiedustelut: Jukka Pekkala

2. Vastaajan nimi ja nimike,

- 2.1. muut mahdolliset vastaajat ja nimikkeet

3. Koulutuskeskuksen nimi

4. Nimeä koulutuskeskuksen 50% tai yli 50% omistamat tytäri-/osakkuusyhtiöt

- 4.1. Nimi
- 4.2. Nimi
- 4.3. (tarvittava määrä)

5. Talous, arvio maalisi- toukokuu 2020

Vastauksissa olettamuksena on, että nykyisen kaltaiset rajoitukset kestävät heinäkuun loppuun asti. Ohje:

- Arviossa tulee jyvittää koulutuskeskuksen koko vuoden saama valtionapu siten, että jokaiselle kuukaudelle lasketaan 1/12 osa koko vuoden valtionavusta.
- Tässä kohdassa huomioidaan sekä tulot että menot.
- Oletuksena on, että vastauksessa käytetään tuloslaskelman tietoja maalisi- huhtikuulta ja arviota (jo melko tarkkaa arviota) toukokuun osalta

5.1. Mikä on vapaan sivistystyön koulutuksen talouden toteutuman muutos maalisi- toukokuun ajalta 2020 verrattuna vuoden 2019 maalisi- toukokuun toteutumaan?

- 5.1.1. _____ euroa alle/yli vuoden 2019 maalisi- toukokuun toteutuman, summa tarkoittaa +/- _____ % muutosta
- 5.1.2. onko mukana jo valmistunut tuloslaskelma maalisi- ja huhtikuulta 2020; kyllä/ei

5.2. Mikä on ammatillisen koulutuksen talouden toteutuman muutos maalisi- toukokuun ajalta 2020 verrattuna vuoden 2019 maalisi- toukokuun toteutumaan?

- 5.2.1. _____ euroa alle/yli vuoden 2019 maalisi- toukokuun toteutuman, summa tarkoittaa +/- _____ % muutosta
- 5.2.2. onko mukana jo valmistunut tuloslaskelma maalisi- ja huhtikuulta 2020; kyllä/ei

5.3. Mikä on muun toiminnan talouden toteutuman muutos maalisi- toukokuun ajalta 2020 verrattuna vuoden 2019 maalisi- toukokuun toteutumaan?

- 5.3.1. _____ euroa alle/yli vuoden 2019 maalisi- toukokuun toteutuman, summa tarkoittaa +/- _____ % muutosta
- 5.3.2. onko mukana jo valmistunut tuloslaskelma maalisi- ja huhtikuulta 2020; kyllä/ei

6. Talous, arvio koko vuosi 2020

Vastauksissa olettamuksena on, että nykyisen kaltaiset rajoitukset kestävät heinäkuun loppuun asti.
Ohje:

- Tässä kohdassa huomioidaan sekä tulot että menot.

6.1. Arvioi, mikä tulee olemaan **vapaan sivistystyön koulutuksen** vuoden 2020 talouden toteutuman muutos verrattuna vuoden 2019 toteutumaan?

6.1.1. _____ euroa alle/yli vuoden 2019 toteutuman (koko vuosi), summa tarkoittaa +/-
_____ % muutosta

6.2. Arvioi, mikä tulee olemaan **ammattillisen koulutuksen** vuoden 2020 talouden toteutuman muutos verrattuna vuoden 2019 toteutumaan?

6.2.1. _____ euroa alle/yli vuoden 2019 toteutuman (koko vuosi), summa tarkoittaa +/-
_____ % muutosta

6.3. Arvioi, mikä tulee olemaan **muun toiminnan** vuoden 2020 talouden toteutuman muutos verrattuna vuoden 2019 toteutumaan?

6.3.1. _____ euroa alle/yli vuoden 2019 toteutuman (koko vuosi), summa tarkoittaa +/-
_____ % muutosta

7. Toiminta

7.1. Mitä sopeuttamistoimenpiteitä on tehty ja tullaan tekemään **maalis- toukokuun aikana**, kun olettamuksena on, että nykyisen kaltaiset rajoitukset kestävät heinäkuun loppuun asti (arvioitavia sopeuttamistoimenpiteitä kuten kiinteistökulut, henkilöstökulut, ruokailu, ostopalvelut, jne.)?

7.1.1. Kuvaa, mitkä ovat **vapaan sivistystyön koulutuksen** sopeuttamistoimenpiteet, avoin vastaus:

Näiden sopeuttamistoimenpiteiden säästöt yhteensä _____ euroa maaliskoukokuun aikana

Miten nämä sopeuttamistoimenpiteet vaikuttavat vapaan sivistystyön toiminnan toteutumiseen?

- ☐ Toimintaa ei voida väliaikaisesti ylläpitää
- ☐ Vaikeuttavat toimintaa paljon
- ☐ Vaikeuttavat toimintaa jonkin verran
- ☐ Ei vaikutusta toimintaan

7.1.2. Kuvaa, mitkä ovat **ammattillisen koulutuksen** sopeuttamistoimenpiteet, avoin vastaus

Näiden sopeuttamistoimenpiteiden säästöt yhteensä _____ euroa maaliskoukokuun aikana

Miten nämä sopeuttamistoimenpiteet vaikuttavat ammatillisen koulutuksen toiminnan toteutumiseen?

- ☐ Toimintaa ei voida väliaikaisesti ylläpitää
- ☐ Vaikeuttavat toimintaa paljon
- ☐ Vaikeuttavat toimintaa jonkin verran
- ☐ Ei vaikutusta toimintaan

7.1.3. Kuvaa, mitkä ovat **muun toiminnan** sopeuttamistoimenpiteet, avoin vastaus:

Näiden sopeuttamistoimenpiteiden säästöt yhteensä _____ euroa maalisto-
toukokuun aikana

Miten nämä sopeuttamistoimenpiteet vaikuttavat muun toiminnan toteutumiseen?

- ☐ Toimintaa ei voida väliaikaisesti ylläpitää
- ☐ Vaikeuttavat toimintaa paljon
- ☐ Vaikeuttavat toimintaa jonkin verran
- ☐ Ei vaikutusta toimintaan

7.2. Arvioi kuinka merkittävästi sopeuttamistoimenpiteet ovat vaikeuttaneet käytännön toimintaan:

*Monivalinta, vastausvaihtoehdot: erittäin merkittävästi / merkittävästi / jonkin verran / ei
lainkaan / en osaa sanoa*

- ☐ ammatillinen koulutus
- ☐ vapaan sivistystyön koulutustoiminta kokonaisuutena
- ☐ valmennuskeskustoiminta
- ☐ urheiluakatemiatoiminta
- ☐ vapaa-ajan palvelutoiminta
- ☐ yritysten palvelutoiminta
- ☐ ravintola- ja kahvilatoiminta
- ☐ majoitustoiminta

7.3. Mitä liikunta-, urheilu- ja muita palveluja on käynnistetty tai lisätty koronapandemian johdosta
(kuten etäohjaus, liikuntapaikkojen korjaus- ja huolto, etävalmennus, jne), Avoin vastaus:

7.4. Arvioi, miten syksyn toiminnan määrä (asiakkaat, vuorokaudet) koulutuskeskuksessa poikkeaa
”normaalista tilanteesta”, kun olettamuksena on, että nykyisen kaltaiset rajoitukset kestävät
heinäkuun loppuun asti.

- ☐ lisääntynyt
- ☐ 0–20 % pienempi
- ☐ 21–40 % pienempi
- ☐ 41–60 % pienempi
- ☐ 61–80 % pienempi
- ☐ yli 81 % pienempi

7.5. Arvioi, milloin toiminta on normalisoitunut koronapandemiaa edeltävään aikaan, kun
lähtökohtana on vastaushetkellä olevat tiedot rajoituksista.

kk:

vuosi:

toiminta ei enää palaudu entiselleen: samaa mieltä/eri mieltä/en osaa sanoa

8. Mikä on koulutuskeskuksen varaustilanne suhteessa aiempiin vuosiin:

8.1. Kesäkuu 2020

- ☐ lisääntynyt
- ☐ 0–20 % pienempi
- ☐ 21–40 % pienempi
- ☐ 41–60 % pienempi
- ☐ 61–80 % pienempi
- ☐ yli 81 % pienempi

8.2. Heinäkuu 2020

- lisääntynyt
- 0–20 % pienempi
- 21–40 % pienempi
- 41–60 % pienempi
- 61–80 % pienempi
- yli 81 % pienempi

8.3. Elokuu 2020

- lisääntynyt
- 0–20 % pienempi
- 21–40 % pienempi
- 41–60 % pienempi
- 61–80 % pienempi
- yli 81 % pienempi

8.4. Syyskuu 2020

- lisääntynyt
- 0–20 % pienempi
- 21–40 % pienempi
- 41–60 % pienempi
- 61–80 % pienempi
- yli 81 % pienempi

9. Arvioi, miten suunnitellut rakennusinvestoinnit, rakentaminen ja peruskorjaukset

toteutuvat vuoden 2020 aikana, kun olettamuksena on, että nykyisen kaltaiset rajoitukset kestävät heinäkuun loppuun asti. (Ohje: Tällä kysymyksellä haetaan karkeaa arviota siitä, kuinka suuri osuus koulutuskeskuksen ennakkoon suunnitelluista uudisrakentamisesta sekä korjaustoimenpiteistä tulee toteutumaan kuluvan vuoden aikana).

- toteutuu yli 100 %
- toteutuu 81–100 %
- toteutuu 61–80 %
- toteutuu 41–60 %
- toteutuu 21–40 %
- toteutuu alle 20 %

10. Millaisia ideoita ja suunnitelmia koulutuskeskuksessa on tehty koronapandemiasta selviytymiseksi (liikesalaisuuksia paljastamatta)? Avoin vastaus:

LIITE 6. KYSELY KORONAN VAIKUTUKSISTA LIIKUNTA-ALAN KOULUTUS- JA TUTKIMUSORGANISAATIOIDEN TOIMINTAAN

1. Yhteisö ja vastaajan tiedot

Organisaatio *

Vastaajan nimi *

Vastaajan sähköpostiosoite

VAIKUTUKSET YLEISESTI TOIMINTAAN

2. Miten arvioitte koronapandemian vaikuttaneen organisaationne toimintaan?

- ☐ Parantaa tilannetta
- ☐ Ei vaikuta tai tilanne on pysynyt ennallaan
- ☐ Heikentää jonkin verran
- ☐ Heikentää melko paljon
- ☐ Heikentää erittäin paljon
- ☐ Pakottanut keskeyttämään kaiken toiminnan
- ☐ En osaa sanoa tai en halua vastata

3. Mitä toimenpiteitä organisaationne on KESKEYTTÄNYT kokonaan tai osittain koronapandemian johdosta liittyen liikunta-alaan (esimerkiksi lähiopetus)?

4. Mitä toimenpiteitä organisaationne on KÄYNNISTÄNYT tai LISÄNNYT koronapandemian johdosta liittyen liikunta-alaan (esimerkiksi etäopetus)?

VAIKUTUKSET KOULUTUSTOIMINTAAN

5. Miten koronapandemia on vaikuttanut organisaationne liikunta-alan koulutustoimintaan ja opetukseen (esimerkiksi lähiopetus, harjoittelu, työelämäyhteistyö)?

6. Miten koronapandemia vaikuttaa organisaationne tämän vuoden liikunta-alan opiskelijavalintoihin (esimerkiksi haku- ja valintamenettelyt)?

7. Miten arvioitte koronapandemian vaikuttavan liikunta-alan opiskelijoidenne opintojen suorittamiseen tänä vuonna?

- ☐ Parantaa opintojen suorittamista
- ☐ Ei vaikuta tai tilanne pysyy ennallaan
- ☐ Viivästyttää jonkin verran
- ☐ Viivästyttää melko paljon
- ☐ Viivästyttää erittäin paljon
- ☐ En osaa sanoa tai en halua vastata

8. Miten arvioitte koronapandemian vaikuttavan liikunta-alan opiskelijoidenne valmistumiseen tänä vuonna?

- ☐ Nopeuttaa valmistumista
- ☐ Ei vaikuta tai tilanne pysyy ennallaan
- ☐ Viivästyttää jonkin verran valmistumista
- ☐ Viivästyttää melko paljon
- ☐ Viivästyttää erittäin paljon valmistumista
- ☐ En osaa sanoa tai en halua vastata

VAIKUTUKSET TUTKIMUSTOIMINTAAN JA KEHITTÄMISTYÖHÖN

9. Miten koronapandemia on vaikuttanut organisaationne liikuntaan ja liikkumiseen liittyvään tutkimustoimintaan?
10. Onko teillä käynnissä tai käynnistymässä jotain koronapandemiaan ja liikuntaan liittyviä tutkimuksia?
11. Miten koronapandemia on vaikuttanut organisaationne liikuntaan ja liikkumiseen liittyvään kehittämis- ja innovaatiotoimintaan (esimerkiksi liikuntahankkeet)?
12. Onko teillä käynnissä tai käynnistymässä jotain koronapandemiaan ja liikuntaan liittyvää kehittämistoimintaa?

VAIKUTUKSET TALOUTEEN JA RESURSSEIHIN

13. Miten arvioitte koronapandemian vaikuttaneen tähän mennessä organisaationne taloudelliseen tilanteeseen?
- Parantaa tilannetta
 - Ei vaikuta lainkaan
 - Heikentää jonkin verran
 - Heikentää melko paljon
 - Heikentää erittäin paljon
 - En osaa sanoa tai en halua vastata
14. Tässä voitte halutessanne täsmentää sanallisesti koronapandemian vaikutuksia organisaationne taloudelliseen tilanteeseen erityisesti liikunta-alan opetuksen ja tutkimuksen näkökulmasta.
15. Onko organisaationne täytynyt vakauttaa talouttaan koronapandemian aikana? Jos kyllä, millä toimenpiteillä (esimerkiksi henkilöstön lomautukset) ja ovatko ne koskeneet liikunta-alaa?

MUUT VAIKUTUKSET, TULEVAISUUS JA TOIVEET VALTIONHALLINNOLLE

16. Onko koronapandemialla ollut jotain muita merkittäviä vaikutuksia organisaatioonne erityisesti liikunta-alan näkökulmasta?
17. Miten koronapandemia vaikuttaa organisaationne tulevaisuuteen erityisesti liikunta-alan näkökulmasta?
18. Mikä olisi mielestänne tehokkain keino, jolla valtionhallinto voisi tukea organisaatiotanne koronapandemian vaikutusten korjaamisessa erityisesti liikunta-alan näkökulmasta?

LIITE 7. KYSELY KORONAN VAIKUTUKSISTA LIIKUNTATIEETEELLISIIN TIEDONVÄLITYSYHTEISÖIHIN JA LIIKUNTALÄÄKETIETEEN KESKUKSIIN

1. Yhteisö ja vastaajan tiedot

Yhteisö *

Vastaajan nimi *

Vastaajan sähköpostiosoite

VAIKUTUKSET YLEISESTI TOIMINTAAN

2. Miten arvioitte koronapandemian vaikuttaneen yhteisönne toimintaan?

- ☐ Parantaa tilannetta
- ☐ Ei vaikuta tai tilanne on pysynyt ennallaan
- ☐ Heikentää jonkin verran
- ☐ Heikentää melko paljon
- ☐ Heikentää erittäin paljon
- ☐ Pakottanut keskeyttämään kaiken toiminnan
- ☐ En osaa sanoa tai en halua vastata

3. Mitä palveluja tai toimintoja yhteisönne on KESKEYTTÄNYT kokonaan tai osittain koronapandemian takia?

Kyllä / Osittain / Ei

- ☐ Koulutustapahtumat ja -tilaisuudet
- ☐ Asiantuntijapalvelut
- ☐ Tiedeviestintä ja tiedonvälitystoiminta
- ☐ Erilaiset kehittämistoimenpiteet, kuten
- ☐ kehittämishankkeet
- ☐ Muu keskeytetty palvelu tai toiminta, mikä?

4. Mitä toimenpiteitä yhteisönne on KÄYNNISTÄNYT tai LISÄNNYT koronapandemian johdosta?

VAIKUTUKSET KOULUTUS-, ASiantuntija- JA TIEDEVIESTINNÄLLISEEN TOIMINTAAN

5. Miten koronapandemia on vaikuttanut yhteisönne koulutus- ja asiantuntijatoimintaan?

6. Miten koronapandemia on vaikuttanut yhteisönne tiedeviestintä- ja tiedonvälitystoimintaan?

7. Miten koronapandemia on vaikuttanut yhteisönne kehittämistoimintaan (esimerkiksi hankkeet ja ohjelmat)?

VAIKUTUKSET TIEETEELLISEEN TUTKIMUSTOIMINTAAN SEKÄ ARVIOINTI- JA SELVITYSTYÖHÖN

8. Miten koronapandemia on vaikuttanut yhteisönne tieteelliseen tutkimustoimintaan?

9. Miten koronapandemia on vaikuttanut yhteisönne liikunnan päätöksentekoa palvelemaan tutkimus-, arviointi- ja selvitystyöhön?

LIIKUNTALÄÄKETIETEEN KESKUKSET JA UKK-INSTITUUTTI: VAIKUTUKSET LIIKUNTALÄÄKETIETEEN ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSEEN JA PALVELUTOIMINTAAN

10. LIIKUNTALÄÄKETIETEEN KESKUKSET: Miten koronapandemia on vaikuttanut yhteisönne liikuntalääketieteen erikoislääkärikoulutukseen?

11. LIIKUNTALÄÄKETIETEEN KESKUKSET JA UKK-INSTITUUTTI: Miten koronapandemia on vaikuttanut yhteisönne palvelutoimintaan (esimerkiksi testaus- ja mittauspalveluiden asiakasmääriin)?

VAIKUTUKSET TALOUTEEN JA RESURSSIEIHIN

12. Miten arvioitte koronapandemian vaikuttaneen tähän mennessä yhteisönne taloudelliseen tilanteeseen?

- ☐ Parantaa tilannetta
- ☐ Ei vaikuta lainkaan
- ☐ Heikentää jonkin verran
- ☐ Heikentää melko paljon
- ☐ Heikentää erittäin paljon
- ☐ En osaa sanoa tai en halua vastata

13. Mitkä ovat koronapandemian vaikutukset (ARVIO) yhteisönne budjetoituihin tuloihin (esim. menetetyt osallistumis- tai asiakasmaksut)?

- Kuinka paljon budjetoituja tuloja jää saamatta maaliskoukokuulta 2020 (HUOM! Vastaus euroina)?
- Kuinka suuri maaliskoukokuun 2020 tulonmenetys on koko vuoden 2020 budjetoiduista vuosituloista (Huom! vastaus prosentteina)?

14. Mitkä ovat koronapandemian vaikutukset (ARVIO) yhteisönne menoihin (esim. säästetyt palkkakustannukset ja/tai kasvaneet muut kustannukset)?

- Kuinka paljon menot vähentyivät/lisääntyivät maaliskoukokuussa 2020 (HUOM! Vastaus euroina, merkitse +/- riippuen vähentyivätkö vai lisääntyivätkö menot)?
- Kuinka paljon menojen muutos maaliskoukokuussa 2020 on koko vuoden 2020 budjetoiduista menoista (HUOM! Vastaus prosentteina, merkitse +/- riippuen vähentyivätkö vai lisääntyivätkö menot)?

15. Tässä voit halutessasi täsmmentää sanallisesti koronapandemian vaikutuksia yhteisönne budjetoituihin tuloihin ja menoihin.

16. LIIKUNTALÄÄKETIETEEN KESKUKSET JA UKK-INSTITUUTTI: Millaiseksi ARVIOIT yhteisönne palvelutoiminnan liikevaihdon kehittyvän maaliskoukokuun 2020 aikana verrattuna normaaliaikaan?

- ☐ Liikevaihto kasvaa
- ☐ Liikevaihto pysyy ennallaan
- ☐ Liikevaihto laskee 1–24 %
- ☐ Liikevaihto laskee 25–49 %
- ☐ Liikevaihto laskee 50–74 %
- ☐ Liikevaihto laskee 75–100 %
- ☐ En osaa sanoa tai en halua vastata

17. Onko yhteisönne täytynyt vakauttaa talouttaan koronapandemian aikana? Jos kyllä, millä toimenpiteillä (esimerkiksi henkilöstön lomautukset, investointien keskeyttäminen)?

MUUT VAIKUTUKSET, TULEVAISUUS JA TOIVEET VALTIONHALLINNOLLE

18. Onko koronapandemialla ollut jotain muita merkittäviä vaikutuksia yhteisöönne?

19. Miten koronapandemia vaikuttaa yhteisönne tulevaisuuteen, kuten toimintaan ja talouteen?

20. Mikä olisi mielestänne tehokkain keino, jolla valtionhallinto voisi tukea yhteisöänne koronapandemian vaikutusten korjaamisessa?

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920